De gasthuisnon. Deel 2

August Snieders

bron
August Snieders, *De gasthuisnon. Deel 2*. J.P. van Dieren en comp., Antwerpen 1855

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/snie001gast02_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de gebruiksvoorwaarden.

dbnl digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren

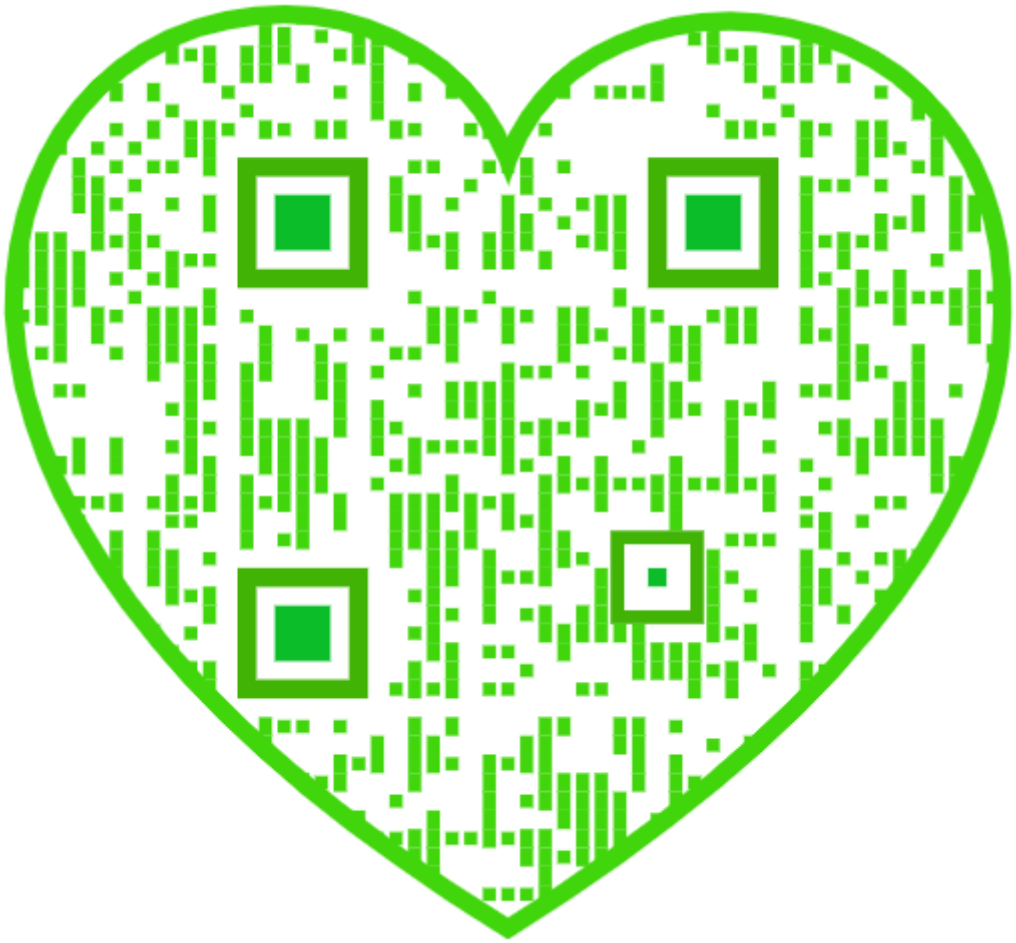

IX.

Weinige stonden in het leven hebben zooveel aentrekkelykheid voor eene jonge vrouw naer de wereld, als die welke een feest voorafgaen-een feest, alwaer zy hoopt te zullen schitteren.

Dat zeker was ook het geval by Felicita. De *toilette* was by haer reeds

een voorsmaek van de bewondering, welke zy op zich trekken zou en de beste vleijer in dit geval was wel haer spiegel. Trouwe vriend! want als eens het voorhoofd zich rimpelen zal, als uwe wangen bleek en ingevallen, uwe oogen rood geweend zullen zyn, Felicita - dan ook zal hy u die schrikkelyke waerheid niet verbergen!

De jonge mevrouw was het gebeurde met haren vader reeds vergeten, of liever zy trachtte het te vergeten. Zy had haer sierlykste kleed voor dien avond uitgekozen; de heerlykste kanten aengeduid; de fynste bloemen in de hairen doen vlechten - met een woord, hare juweelen gingen eene *toilette* voltooijen, die haer den rang en den eere-titel van 'toongeefster' dubbel waerdig zoude doen zyn. Zy zelve was er door opgetogen, en de spiegel, dien zy telkens raedpleegde, fluisterde haer in haer eigen hart toe: 'Gy zyt schoon!'

'En nu, myne juweelen! zegde zy vrolyk tot de hupsche kamenier.

- Ik heb er reeds naer rond gezien, mevrouw! liet het meisje onthutst en verlegen daer op volgen.

- Wel, zy bevonden zich hier, op de tafel! hervatte Felicita.

- Ik meende zulks ook, mevrouw.

- Ik weet het integendeel, zeker! voer de jonge vrouw op onrustigen toon voort.

- Zy zyn er echter niet meer, mevrouw.

- Niet meer? en mevrouw verbleekte. Zoek rond, ongelukkige, zoek.....

Bevend alsof zy haer doodvonnis zou hooren uitspreken, zocht de kamenier langs alle kanten. Mevrouw hielp het sidderend meisje zoeken; doch alles was te vergeefs, en de schrik maekte zich zoodanig van Felicita meester, dat zy eensklaps van de verbleekte lippen liet rollen:

'Gestolen!

De kamenier, de blonde en anders zoo vrolyke Siska, stond als van schrik versteend. Zy zag hare meesteresse voor zich staen, de tanden door de gramschap op elkander geklemd, de oogen vlammend, de wangen doodsbleek, en het onschuldige meisje gevoelde op dat oogenblik, wat er in het hart van mevrouw omging: deze beschuldigde haer van den diefstal der juweelen.

'Rampzalige! riep de baronnes eindelyk uit, niemand is hier in dit vertrek geweest dan gy - gy moet dus.....

- Ik? mevrouw.....

- Ja, ja, geef de juweelen terug.

- Maer, mevrouw, ik weet niets van uwe juweelen; ik beloof het u, by al wat my heilig is, ik weet niets.

- Bedrieg my niet! spreek, waer hebt gy ze gelaten; geef ze weêr en ik zal zwygen, en u uwen misstap vergeven, zoo niet dan lever ik u over aen de justicie.

De kamenier zakte bevend op de kniën, en bezwoer met de tranen in de oogen, dat zy onpligtig was; maer mevrouw scheen zich niet te laten verbidden.

Op dat oogenblik werd de deur geopend en Paul trad binnen; hy bleef, niettegenstaende de verwarring en ontroering, welke er by de twee persoonen heerschte, met een onverschillig oog dit alles aenzien, en hield zynen blik gevestigd op de heerlyke *toilette* van mevrouw.

Op eenen zyner wenken, verliet de kamenier het vertrek en mompelde, zonder dat de baron nog wist waerom, woorden van verontschuldiging.

'Wat is er gebeurd, Felicita? vroeg Paul, toen de arme Siska het vertrek verlaten had.

- Myne juweelen! men heeft my myne juweelen ontstolen!

- En wie zou die gestolen hebben? antwoordde de jonge man, ongeloovig het hoofd schuddende. Met uwe gewoone zorgeloosheid zult gy dezelve misplaetst hebben.

- Hemel! denkt gy dan, dat er geene dieven meer in de wereld zyn?.... Ho! die koele onverschilligheid past u wel, op het oogenblik dat ik gereed moest zyn, om naer het feest van.....

- Feesten!.... Wat denkt gy nog aen feesten, na het voorgevallene met uwen vader! Hebt gy hem gezien? Kent gy zynen toestand?

- Zyne vrienden zullen hem redden.

- Men heeft geene vrienden in zulk eenen oogenblik. Overigens hy heeft reeds meer dan eens misbruik gemaekt van de goedheid der vrienden, welke hy had. Kom, leg die feestkleederen af; zy passen u op dezen oogenblik niet.

De jonge vrouw wendde de hand van den baron af.

'O, ik weet wel, dat gy my alle vreugde benydt.....

- Ik benyd u niets, en het geeft my weinig of gy naer het feest gaet, neen of ja. Echter, gy moet wel weten, dat de toestand uws vaders algemeen bekend is; de schuldeischers hebben dat nieuws niet kunnen verbergen, kwade tongen hebben het rondgebazuind, en gy hebt goede kans, dat, op het oogenblik uwer intrede in de salon, uwe vrienden en vriendinnen bezig zyn, met u en uwen vader over den scherpsten hekel te halen.

- Koud en zielloos mensch!

- Bespaer die woorden! Redeneer een oogenblik, en gy zult bevinden, dat ik waerheid spreek, al wilt gy uit mynen mond geene waerheden aennemen. Zet uwe zucht naer pralery, naer *coquetterie* ter zyde en zie de wezenlykheid van uwen toestand in.

- Ik wil de zwarte wezenlykheid niet zien! riep Felicita uit. Tranen van spyt berstten uit hare schoone oogen, hare tanden klemden zich gramstorig op-een en hare fyne handjes werden tot vuisten gebald.

- Loszinnige vrouw! riep Paul uit, plotseling opvliegend; welnu, gy zult niet gaen, ik verbied het u!

Nooit had Felicita haren echtgenoot zóó gezien; hy was die wispelturige jongeling van vroeger niet meer: hy was een krachtig en gebiedend man, en voor de eerste mael, onder zynen wil plooijend, zakte de jonge echtgenoote, in tranen verstikkend, op eenen stoel neder. Het hart van Felicita was echter niet koud en hard als steen voor het vaderlyke gevoel; zy was overtuigd, dat er waerheid was in de woorden van haren echtgenoot; doch zy dacht zich te vernederen als zy het besef van dien toestand van hem, van iemand dien zy niet verdragen kon, aennam. Daerby de toon waerop Paul sprak, was kwetsend voor haer.

De komst der oude baronnes, door de kamenier verwittigd, bragt het tooneel op de verdwenen juweelen terug. Mevrouw schatte dit alles zoo ligt niet als haer zoon: inderdaed de juweelen vertegenwoordigden eene waerde van eenige duizenden, en na eenige hevige woorden, die er gewisseld werden, besloot men gezamenlyk zich aen de nauwkeurigste opsporingen over te geven.

Te vergeefs gezocht!

Nu ook teekende de onrust zich op het gelaet van den baron af; nu ook begon hy gissingen te maken, verdenkingen te krygen en de diefstal der juweelen werd al de bezorgdheid in het ryke hotel. Elk der dienstboden werd ondervraegd; doch allen, het was klaerblykend, hadden de handen zuiver in de gepleegde misdaed.

Mevrouw van Weeleghom kreeg ten laetste eene heldere gedachte - ten minste zoo meende zy - en zy lachte haer nog des te meer toe, omdat zy er eenige streeling in vond voor haren gekwetsten hoogmoed. Die Jan Hartman was in het hotel geweest, die gemeene werkman moest de dief wel zyn! Men vormde zich eene overtuiging, al was zy dan ook maer op stofzand gebouwd, en eene aenklagt by den prokureur des konings werd welhaest, ten laste van den ouden werkman, neêrgelegd.

Wy begeven ons naer het huiske tegen-over, naer Jan Hartman.

Het is avond, en het blikken lampke brandt op de tafel, die by den haerd staet. Ach! wat is het stil en eenzaem in die wooning, sinds Anneke dood is! Dat ook bemerkte de oude fabriekwerker maer al te wel, en menige zucht ontvlood hem aen het geprangde hart. Gelukkig hadden de troostwoorden van zuster Mathilde een goed uitwerksel op de ziel van den bedroefden vader gemaekt, en als de smart hem pynlyk overviel, dan las hy het boek der vertroostingen, *de Naervolging Christi.*

Op het oogenblik, dat wy binnentreden, was het hem alsof Christus zelve tot hem sprak:

‘Zone, *ik ben den Heer die sterkte geeft in den dag van lyden.* Komt tot my, als het met u niet wel en is.....

Staet vast, volhert, weest langmoedig en kloek;

den troost zal komen op sijnen tyd. Verbeyd my geduldiglijk; ik zal komen en u genezen.....

Gelooft in my en hebt betrouwen op mijne bermhertigheyd. Als gy meynt dat gy verre van my zijt, dan ben ik dikmaels naest by u.....

En wilt niet denken, dat gy van my heel verlaeten zijt, omdat ik u eenige pijnelijkheyd voor zekeren tyd toezende; of de vertroostinge, die gy geirn had, onttrekke, want zoo gaet men in het Ryk Godts.

Gelijk den Vader my bemind zoo bemin ik u, zeyde ik eertyds tot myne Discipelen, die ik voorwaer niet en zond tot verblyden, maer tot stryden; niet tot eere, maer tot smaetheyd; niet tot ledigheyd maer tot aerbeyd; niet tot ruste, maer om veele vruchten op te doen door verduldigheyd.

Zone, wilt deze woorden altyd gedenken.'

En Jan Hartman deed het boek toe en gevoelde zich gesterkt, en meer dan ooit tot het lyden bereid. Inderdaed, hy had die sterkte wel noodig.

Op hetzelfde oogenblik werd er op de deur geklopt.

Jan Hartman ging opendoen, en, tot zyne groote verwondering, drongen een tweetal policie-agenten, met eenen commissaris van policie binnen. Het oogenblik van beproeving, waervan hy zoo even gelezen had, was dan aengebroken!

'Jan Hartman? vroeg het policie-opperhoofd.

- Dat ben ik, mynheer! was het kalme antwoord.

- In name der wet, ik neem u gevangen!

- My?.... en waerom, mynheer?

- Gy zyt beschuldigd eenen diefstal van juweelen gepleegd te hebben, ten nadeele van mevrouw de baronnes van Weeleghom.

- Ik?.... Maer, mynheer, gy bedriegt u!

- Gy zult u voor den ondervragenden regter verantwoorden.

- Maer, mynheer, ik ben eerlyk man.....

- Voort, ik heb last om u aen te houden!

Jan Hartman stond als van den donder getroffen. Hy, die zich beroemde wel arm; maer gansch zyn leven door een eerlyk man te zyn geweest, hy werd betigt eenen diefstal te hebben gepleegd! Dat deed het hart van den eerlyken man van verontwaerdiging bonzen. Alle tegenkanting was te vergeefs, en zich de woorden herinnerende, die hy zoo even gelezen had, boog hy gelaten het hoofd en verklaerde dat hy de policie volgen zou: hy nam niets meê dan zynen *Thomas à Kempis*.

Een uer later, na dat men een volledig doch vruchteloos onderzoek in de kleine wooning bewerkt had, was het huiske somber en stil als een graf, alsof men er ten tweede male een lyk had uitgedragen. Jan Hartman zat achter de tralies der gevangenis!

X.

Geruimen tyd na de onregtvaerdige aenhouding van Jan Hartman, die onder geen' waerborg had willen in vryheid gesteld zyn, rolde het rytuig van den burggraef Adelbert, de stadspoorten uit en sloeg den weg noordwaerts naer de Kempen in.

De sneeuw lag nog, zoo ver het oog dragen kon, als een wit kleed over de natuer uitgespreid; de hemel

was bewolkt en geen enkel blauw puntje drong door die sombere nevelen heen. De wind was vry scherp en deed de bëysde takken der berken en eiken ritselen en kraken, of joeg de sneeuw hier en daer in yzige stofwolken opwaerts.

De koude was dan ook gewis de oorzaek dat de *stores* van het rytuig neêrgelaten bleven, en ons nieuwsgierig oog voor alsnog niet kon zien, wie er door dat Siberische weêr gevoerd werd: genoeg dat wy aen het wapen op de portel mogten zien, dat het de koets was, die aen het huis des burggraefs behoorde.

Wy laten dan ook het rytuig voortrollen, en vliegen in onze verbeelding, de uitgestrekte sneeuwvelden en bosschen over, om aen het adellyke Vogelenzang stil te houden. De familie van Weeleghom bevindt zich op haer buitenhof: men zegt, omdat de jonge mevrouw onlangs het levenslicht gaf aen eenen zoon, en zy de eenzaemheid verkiest boven de stad; de kwaedwilligen wyzen echter op het bankroet van den graef van Hoogensteen, en vinden dáérin de reden van die hardnekkige verwydering.

Onverschillig! wy zegden dan, dat mevrouw Felicita eenen zoon aen haren echtgenoot had geschonken, en daerin stelt onze lezer gewis een aenzienlyk belang - dewyl immers het aenwezen van zulk een pand van liefde, dat God ons in zyne goedheid schenkt, eene aenzienlyke verandering in den toestand van de beide echtgenooten kan gebragt hebben.

Inderdaed! niets moet meer den huwelyks-band toehalen, niets de liefde meer opwakkeren dan het eerste kind, dat God ons in de armen drukt. Zelfs in het huis der behoeftigen, zyn de eerste lachjes van den zuigeling als eene strael der zonne, die de nederige wooning komt verblyden. De arme moeder jubelt, en echter zy weet wat zwarte toekomst haer dierbaer wicht wacht - wat moet de ryke moeder dan niet gelukkig zyn met haer eerste kind, zy, die weet dat de overvloed de rampen zyns levens zal verzachten! Een huis zonder kinderen, dunkt my, is een hemel zonder engelen.

Op het buitengoed had echter de geboorte van eenen zoon, de banden tusschen man en vrouw niet nauwer toegehaeld. De afkeer was reeds zoo diep in die twee harten gezonken, dat hy welhaest tot een onverzoenbaren haet dreigde over te slaen. Het onnoozele kind lachte, reeds vroegtydig, zynen vader en zyne moeder toe; doch gelyktydig hadden zy nog nooit die lachjes beantwoord. De moeder kuste het kind als de vader er niet by was; de vader omhelsde het als de moeder afwezig was. De oude baronnes alleen was hartelyk fier op den jongen erfgenaem; doch zy ook bragt niets by, om op Vogelenzang dat echt huishoudelyk leven in te stellen, hetwelk het geluk des huwelyks moet uitmaken: elk leefde als het ware voor zich-zelve, verkropte zynen afkeer, stapelde in het geheim dagelyks nieuwe beschuldi-

gingen tegen de anderen op, en maekte aldus rondom de wieg van den jongeborene vroegtydig eene helle, in plaets van eenen hemel.

Neen! zy verdienden al de hulpbronnen van een opregt huiselyk geluk niet - die trotschaerds!

Op het oogenblik, dat wy in het kasteel aenkomen, vinden wy de jonge mevrouw in haer vertrek en aen het venster gezeten, hetwelk uitzigt geeft op de eenzame bosschen van het buitenverblyf, die nu, in plaets van met lieflyk loover, door sneeuw overdekt zyn. Felicita laet het hoofd droevig in den palm der hand rusten, en hare houding alleen zou verraden dat een grievend leed haer neêrdrukt, zelfs al zag men de tranen niet, die hare oogen verdonkeren.

Op eenige schreden van haer staet de wieg, waerin haer zuigeling sluimert.

Waeraen droomt toch de jonge echtgenoote op dat oogenblik? Aen den pynlyken toestand van het huiselyke leven van de familie van Weeleghom? Aen haer kind, dat reeds vroeg de scheuring tusschen vader en moeder zou leeren kennen? Aen zyne toekomst, aen zyn geluk?.... O, dat is de ware droom eener moeder! Doch wy bedriegen ons. De jonge baronnes betreurt het verledene, toen zy nog in de stad als de schoonste der schoonen schitterde; terwyl zy zich nu beschouwde als eene gevangene, die een zwaer misdryf te boeten heeft. Zy denkt ook aen hare juweelen..... en die gedachte doet haer sidderen.

De baron Paul trad binnen. Hy zag bleek, en zyn vlammende blik zocht onmiddellyk, by het binnentreden, zyne echtgenoote. Zyne hand hield krampachtig eenen brief vast, die hy by tusschenpoozen koortsig tusschen de vingers fronselde. Met vasten stap naderde hy de plaets waer de baronnes zat, en haer plotseling den brief voor oogen houdende, vroeg hy barsch:

‘Sinds wanneer hebt gy dezen brief in uw bezit, mevrouw?

De baronnes schrikte, rigtte zich op en hield hare oogen, met tranen gevuld, op Paul gevestigd. Dat ontroerde echter haren echtgenoot niet; misschien ware hy bewogen geweest, als hy haer weenend aen de wieg van zyn kind hadde gevonden.

‘Die brief, mynheer? stamelde mevrouw.

- Ja, de brief uws vaders, dien ik daer zoo in uwe slaepkamer gevonden hebt? ging de baron op barschen toon voort.

- Sinds eenige dagen.

- En gy houdt hem voor ons verborgen, en gy komt ons niet zeggen, dat eindelyk de dief der juweelen gekend is?

- Mynheer! onderbrak hem fier de baronnes; want zy gevoelde zich gekrenkt in de eer harer familie.

- Ja, de dief; want het blykt duidelyk uit dezen brief, dat niemand anders de juweelen ontvreemd

heeft dan uw vader. Toen hy geene kans meer zag, om zyn ontzaggelyk bankroet te vermyden, zal hy dáérin gewis zyn reisgeld gevonden hebben voor de nieuwe wereld.

- Mynheer de baron, die juweelen hoorden my toe, en ik gaf ze mynen vader ten geschenke.

- Gy hebt niets te geven, mevrouw; doch wat maken my die eenige duizenden! Er is een ander geval, hetwelk de schande werpt op onzen naem. Voor den diefstal dier juweelen zucht een ongelukkig werkman, een onschuldige in de gevangenis, en van stonden af, dat gy wist wie de wezenlyke pligtige was, hadt gy de grendels voor den ongelukkige moeten doen wegschuiven.

- Uwe moeder heeft het niet gewild.

- Waerom niet?

- Omdat zy de schande der openbaerheid wilde vermyden, zoo lang het mogelyk is.

- En gy dan?

- Ik..... de schuldige is myn vader: dat zegt u genoeg.

- En daervoor offert gy onbarmhartig eenen onschuldige op!.... Om de schande, die op uwen vader kleeft eenige dagen, eenige uren langer te bedekken, verplettert gy eenen ongelukkige, en gy denkt het straffeloos te kunnen doen, omdat gy u magtig denkt..... Maer ik, ik zal hem de vryheid wedergeven....

- Ha! kondet gy ze ook aen my terug geven!

- Uwe vryheid?.... Ik geef ze u ten volle, mevrouw.

- Waerom doet gy my dan hier een rampzalig en eentoonig leven slyten? Gy begraeft my als het ware levendig in dit onmetelyk sneeuwgraf.

- Gy wenscht misschien liever de stad te zien, mevrouw! liet de baron er nydig spottend op volgen. Gy zoudt tot de feesten en bals willen terug keeren; gy zoudt u, niettegenstaende uwen toestand, niettegenstaende gy MOEDER zyt, in de armen van het genot willen storten!

- Dat heb ik u niet gezegd.

- Neen, maer ik lees het in uw hart. Doch op Vogelenzang viert men ook feest: pynigende beelden zyn er de genoodigden; twist en tweedragt is er de *causerie;* snikken en tranen van spyt de muziek, en dewyl gy er dit feest bereid hebt, dan toch moet gy er ook wel de eer van ophouden.

- Gy beleedigt my! Niet ik heb u in dezen toestand gebragt; maer gy, gy zelve. Gy bemindet my niet; gy bemindet en bemint nog eene andere vrouw.

- 't Is waer.

- Ja, Isidora, niet zoo?

- Ten minste toen zy hier was, toen zy zich neêrzette op de plaets waer gy nu zit, heerschte op Vogelenzang vrede en geluk, en wy hoorden ten

minste nog ooit zoete woorden, gelach en eene vrolyke stem een vriendschappelyk lied zingen.

- Waerom hebt gy haer verstooten?.... Doch, wat geeft my dit alles..... Geef my myne vryheid terug; laet ons den band verbreken, dien men onvoorzigtig rondom ons gelegd heeft. Liever ga ik naer mynen vader in zyne ballingschap, en deel met hem al de smarten der wereld, dan hier met u en de uwen een rampzalig leven te blyven voortslepen.

- Vertrek als gy wilt, mevrouw: niemand zal u weêrhouden.

Ziedaer het huiselyk geluk in de familie van Weeleghom! Ziedaer, welk een uitslag de *berekening* van de baronnes en van den graef gehad hebben! Neen, het huwelyksleven, dat uit zulk eene werking voortspruit, kan niet gezegend zyn; slechts dan, als liefde - opregte liefde de grondslag ervan is, kan het eene zuivere bron van geluk zyn!....

Op het oogenblik dat die twist, tusschen vader en moeder was opgerezen, werd het kind in de wieg wakker. Een smartelyk kryten liet zich hooren, en het was alsof het wichtje smeekte, dat zyne verbolgen ouders toch geen gevolg aen de bedreiging zouden geven. Het was een kreet zoowel tot den vader, als tot de moeder, en echter hy vond noch by den eenen, noch by de andere weêrklank. De jonge echtgenooten zetteden hunnen twist, hunne harde verwytingen voort, en bekreunden zich niet om het hulpelooze kind.

Reeds lang was de gedachte aen eene scheiding by den baron opgekomen, en hoewel dit verschrikkelyk denkbeeld hem somtyds verliet, kwam het hem gedurig weêr voor den geest, en altyd met schooner en tooverachtiger glansen. Hy lachte het ten laetste toe, gelyk de galeislaef de vryheid zou begroet hebben.

'Ha! ik zou den hemel danken, ging de jonge baron voort, als er eene scheiding tusschen ons mogelyk ware.

- En waerom zou zy niet mogelyk zyn? Gy verlangt haer, ik verlang haer ook, en indien de wet niet wil ontbinden, wat zy onvoorzigtig heeft gebonden, welnu, laten wy zelven dan den moed hebben, de kluisters te verbreken welke ons drukken.

- Gy hebt het gezegd, mevrouw! Indien de toestand niet verandert, zullen wy van die uiterste noodzakelykheid gebruik weten te maken.

De toon van die woorden was zoo geweldig, dat Felicita over de vastberadenheid van haren echtgenoot begon te beven. Niettemin riep zy uit, in tranen van nyd en kwaedaerdigheid losberstende:

'Welnu, het zy zoo, mynheer!

En werd door geen van beiden, zult gy misschien vragen, lezeresse - de vraeg opgeworpen: 'Aen wien zal het kind zyn?' Helaes, neen! Zy waren te veel verbitterd op elkander, dan dat zy aen hun kind, aen de vrucht eener kortstondige liefde, zouden gedacht hebben.

Terwyl wy een vlugtigen blik uit het venster werpen, zien wy het rytuig, dat wy aen den uitgang der stad verlaten hebben, de breede beukenlaen van Vogelenzang inryden. Het hield welhaest voor de wooning zelve stil, en toen de oude Tom de trede neêrgelaten en de portel geopend had, trad er zuster Mathilde uit, aen welke de burggraef, met al de hoffelykheid hem eigen, zyn rytuig had afgestaen, om het verre bezoek op het kasteel af te leggen.

De vreugde van Tom was buiten alle palen; de grysaerd weende als een kind, en kuste herhaelde malen de handen der ‘lieve freule’ zoo als hy de zuster gedurig noemde; maer Tom zou nog gelukkiger geweest zyn, als hy Isidora had zien terugkeeren in de wereldsche kleederen. Nu immers sprak dat zwarte kleed hem onmiddellyk weêr van afscheid en vaerwel.

‘Tom, sprak de non, geleid my by uwen heer.

De grysaerd ging voor op; zuster Mathilde volgde met een onrustig jagend hart. Zy trad de gangen door, welke zy zoo dikwyls in hare kindschheid doorhuppeld had en die zoo menig aendoenlyk herdenken by haer deden ontstaen, en hield eindelyk voor de deur van de kamer stil, in welke wy de twee echtgenooten ontmoet hebben.

Tom stiet de deur open, en zegde: ‘de freule van Herlicum!’ woorden, die als een donderslag in het gemoed van de twee echtgenooten weêrklonken. Paul

gevoelde zich ontsteld in al zyne ledematen; Felicita werd koud en bleek.

Zuster Mathilde trad met die vrymoedigheid binnen, waerop het lange verblyf in dat huis haer regt had gegeven; zy rigtte zich regt tot Paul en onder een zusterlyken handdruk, die de baron koortsachtig en stamelend beantwoordde, bragt zy hem haren groet. Ook trad zy Felicita nader, doch het was slechts met tegenzin dat deze de aengeboden hand, de zusterlyke omhelzing aenvaerdde. Zy toch bevond zich tegen-over de vrouw, jegens welke zy altyd afgunstig was geweest; tegen-over de vrouw, welke door haren echtgenoot bemind werd - en de jaloezy vonkelde haer, op dat oogenblik, krachtig in den boezem.

‘Paul, sprak de non, het verheugt my u beiden te zien en het kind te zoenen, dat de band der liefde tusschen u nog moet vernauwen - en met die woorden ging zy naer de wieg, en het blootgewoelde kind in den arm nemende, drukte zy het herhaelde keeren aen haer hart, alvorens het in zyn wiegje terug te leggen.

- Ik ook, Isidora, ik ben gelukkig u te zien, gaf de jonge baron ontroerd ten antwoord; het is wel lang geleden dat wy elkander niet meer ontmoet hebben.....

- O ja!.... Myne bezigheden laten geene herhaelde bezoeken toe, liet de non er op volgen; maer

al kom ik in persoon niet tot u allen, toch is myn hart dikwyls in uw midden. Men vergeet zyne weldoeners niet!

- Weldoeners!.... Isidora, ik wenschte dat gy nog hier waert.

De jaloezy, die heviger dan te voren in Felicita's hart opwelde, deed bliksemstralen uit hare oogen schieten.

'Waertoe zou het dienen, Paul! Gy zyt gelukkig, gy moet het zyn; gy hebt eene dierbare vrouw - niet waer Felicita? Gy hebt een kind, uw evenbeeld; God heeft u gezegend met rykdommen..... Wat wilt gy meer?.... Paul, ik zou door myne aenwezigheid nauwelyks één enkele druppel nat, in die zee van geluk kunnen aenbrengen.

Ieder woord was Paul snydend door het hart gegaen, en Felicita had meer dan eens den lust bedwongen, om die spotterny, zoo als zy meende dat het was, door eenige scherpe woorden te onderbreken. De twee echtgenooten zwegen, en by het beurtelings beschouwen der aengezigten, rees er een verschrikkelyk vermoeden in de zuivere ziel der non op: Adelbert had, aen het ziekbed van Anneke, de waerheid gesproken. Paul en Felicita waren niet gelukkig!

Zuster Mathilde wischte eenen traen uit het oog.

'Paul, hervatte de non het afgebroken gesprek, en als om eene andere wending aen hetzelve te geven; is uwe moeder welvarend?

- Ik dank u, Isidora. Gy zult haer zien! was het korte antwoord.

By die woorden zette de jonge baron zich in eenen leuningstoel neêr, en liet het lokkig hoofd in den palm der regterhand rusten. Felicita leunde aen het venster en zag, zonder eigenlyk te zien, de besneeuwde natuer.

‘Gy zyt beiden ontsteld, ving de non weder aen; zegt my, wat er is voorgevallen? Is het myne tegenwoordigheid welke u hindert?.... Ik bid u, spreek....

- O neen, neen, Isidora! riep Paul uit, terwyl hy de hand der jonge non vastgreep, als wilde hy zyne pleegzuster beletten van heen te gaen.

Mevrouw zag het.

‘Ja, zegde deze laetste, met eene scherpe stem; ja, *gy* brengt de tweedragt in ons midden.

- Ik, Felicita? stamelde de non.

- Mevrouw, riep de baron driftig uit, beleedig myne zuster niet!

- Vergeef my, nokte de gasthuisnon, vergeef my, ik zal my verwyderen. O, had ik geweten dat ik u één oogenblik smart veroorzaekte, ik had nooit den voet over dezen dorpel gezet.

De baron Paul rilde van verontwaerdiging; hy wist niet welke woorden uit te brengen.

‘Neen, neen! stotterde hy ten laetste; mevrouw weet niet wat zy zegt.....

- Ik zal heengaen, Paul! onderbrak hem zuster Mathilde, op een smartelyk gelaten toon; doch alvo-

rens my van hier te verwyderen - van de plaets, welke my altyd dierbaer aen het hart is gebleven, moet ik u nog ééne genade afsmeeken. Sedert verscheidene weken, Paul, zucht een ongelukkig werkman in de gevangenis, voor een' diefstal van juweelen, by u gepleegd. Te vergeefs heeft de burggraef Adelbert een aenzienlyken waerborg voor zyne loslating aengeboden. Paul, die man is niet pligtig; hy kan het niet zyn en ik kom u bidden, u bidden op de kniën dat gy hem de vryheid zoudt terug geven..... Neen, ik ben er zeker van, Jan Hartman is niet pligtig.

De jonge man rigtte de knielende non op, en sprak:

‘Ik weet het, Isidora.

- Ik dank u! Maer geef hem dan de vryheid weêr.

- Dat zal gebeuren, ging de baron vastberaden voort; ik heb het bewys in handen wie de ware schuldige is.

De oogen van Felicita schoten vlammen.

‘Ik vraeg u niet naer den schuldige, Paul! sprak de non smeekend voort; ik ben gekomen om de lydende onschuld te verlossen. Jan Hartman is een arm, maer eerlyk werkman, die reeds veel - zeer veel geleden heeft, en die welhaest, als gy hem niet redt, in de gevangenis de kroon der martelaarschap zal bekomen: want hy zal er sterven. Die dood zoudt gy niet op het geweten willen hebben.....

- Neen, neen! onderbrak Paul. Ik zal Hartman in vryheid doen stellen.

- Mynheer, gy vergeet!.... stotterde mevrouw.

- Ik vergeet niets, mevrouw. Indien gy misdadig wilt zyn tegen-over een armen ongelukkige, dat staet u vry - ik voor my wil het niet langer zyn.

- Ik dank u, Paul! en de zuster vloog by die woorden naer hem toe, greep zyne handen, kuste en besproeide ze met heete tranen. Ja, ik dank u! Gy hebt nog altyd dezelfde edelmoedige gevoelens in het hart, en ik herken in u nog steeds den pleegbroeder myner jeugd. En nu, myne zending is volbragt..... Vaerwel, Paul, broeder - vaerwel!

- Neen, neen! gy moogt ons nog niet verlaten, zegde de baron.

- Ja, myn tyd is gekomen. Mevrouw, ging zy voort en naderde de baronnes, indien ik inderdaed het ongeluk in uwen huiskring gebragt heb, is het zonder myne schuld geweest. Ik, integendeel, zou myn hartebloed willen geven, om u gelukkig te zien..... Waerin, mevrouw, heb ik u toch beleedigd? Spreek, ik zal my voor u vernederen, ik zal schuld bekennen en alles doen wat in myn vermogen is, om myn ongelyk te herstellen.

- Het is!.... stamelde mevrouw, verlegen over hare driftige woorden.

- O zeg het vry, onderbrak haer Paul; gy haettet Isidora reeds, toen zy nog in de wereld was.

- Gy hoont my, mynheer!

- En nu, ging de jonge man voort, nu is het nog

de jaloezy, welke u die onvoorzigtige woorden tegen myne pleegzuster deed uitspreken..... Doch waerom moet zy afgunstig zyn, voegde hy er met verachting by, dewyl zy meer dan eens bekende, dat zy my niet beminde.

- De jaloezy! en waerom, sprak de non, waerom? Sinds wanneer is ons het reine zuster- en broedergevoel verboden? Heb ik daerenboven geenen afstand gedaen van de liefde der wereld? Heb ik deze laetste niet verloochend, om niemand lief te hebben dan God, en naest hem de ongelukkigen? Denkt ge dan inderdaed dat onder het nonnen-kleed een ander gevoel klopt, dan 't geen ik beloofd heb getrouw te zyn, aen de voeten van het altaer?.... Neen, ik heb Paul altyd lief gehad als eenen broeder: hy weet het wel..... Ik smeek het u, laet my die verkleefdheid voor hem behouden: het is eene zoete herinnering aen de gelukkige dagen, die hy my eens geschonken heeft.....

De baronnes scheen getroffen, en zachter dan te voren zegde zy:

'Ik benyd u dat niet!

- En gy zegt, Paul, dat Felicita u niet bemint!.... Ach, trek die woorden in en hebt elkander lief. Ziet af, ik smeek het u, ziet af van de vooroordeelen, welke in uwe harten mogten heerschen; vergeeft elkander het ongelyk, en maek van het korte leven geene helle op aerde. Paul, Felicita! geeft elkander

den kus des vredes, en in dien zoeten kus zult gy liefde en troost vinden.

Er was een traen in de oogen van Paul zigtbaer.

‘Gy weent, Paul..... Felicita ik ken zyn hart: het is eene bron van goedheid; bemin hem innig en hy zal u beminnen..... Paul, als gy denkt eene andere vrouw lief te hebben, verjaeg die gedachte uit uw gemoed; want zy is misdadig. Felicita is niet alleen uwe vrouw - het is de moeder van uw kind.

Op dat oogenblik schreide het kind bitterlyk; de non nam het uit zyn wiegje en geknield hield zy het wichtje, op hare beide armen, tot de verbolgen ouders opgeheven.

‘Vader, moeder! riep zy uit, zich geweld aendoende, kunt gy zoo hardvochtig blyven als steen, by de tranen van uw kind.....

Felicita gevoelde haren trots geknot worden: de woorden, die de jonge vrouw met zooveel aendoening had uitgesproken, deden een wonderlyk uitwerksel op haer gemoed. Eensklaps boog zy zich en kuste, met een opregt moederlyk gevoel, haer zoontje. Die beweging was zoo hartelyk, zoo indrukwekkend, dat zy Paul tot in het diepste der ziel ontroerde.

‘Kom, Paul! ging de non voort, geef de hand aen uwe vrouw, en omhels haer.....

Het hoofd gebogen, byna beschaemd over zyne teêrgevoeligheid, stond Paul by dit tafereel. De stem van de zuster had hem diep getroffen; zy had een

der snaren aengeraekt, welke in zyne jeugd wel is waer getrild hadden; maer die hy dacht reeds lang verbroken te zyn. Hy vergat het verledene, en om de liefde van Isidora, om de liefde van zyn kind kwam er een zucht tot verzoening in zyn hart opwellen, en weldra schoven de handen der twee echtgenooten in-een, terwyl de non nogmaels smeekte:

‘Ach, aerzelt niet; legt de bevende handen zamen, en strengelt ze in-een, met de handjes van uw dierbaer kind.....

De eerste en inderdaed zalige omhelzing, sinds den dag van hun huwelyk, werd dan tusschen de jong getrouwden gewisseld, en beiden gevoelden een sprankel zoet geluk in hunne harten dalen.

‘Goddank! had de gasthuisnon gezegd, de oogen ten hemel opgeheven; Goddank!.... mogt dit de kus van eeuwigen vrede zyn.

- Ja, mogt het zóó zyn! zegde Paul.

- Isidora, sprak Felicita, vergeef my de hevige woorden, welke ik u heb toegesproken.

- Zwyg, ik heb niets te vergeven! antwoordde zuster Mathilde.

- Paul, ging Felicita voort, geef de vryheid terug aen den armen Hartman; maer uwe vrouw, de moeder van uw kind smeekt het u, spaer mynen vader.

- Uwen vader? onderbrak de non.

Beide echtgenooten zwegen beschaemd.

‘Ik begryp alles! zegde zuster Mathilde; dubbel

dank aen u, o myn God! voor de verzoening die ik heb mogen aenschouwen; zy zal de smarte voor beiden dragelyker maken.

Zuster Mathilde nam een hartelyk afscheid van Paul en Felicita, en kuste ontroerd het zoontje, dat uit de wieg haer toelachte, als dankte het haer voor de weldaed, welke zy in het huis der van Weeleghoms gebragt had. Zy ging een bezoek afleggen by mevrouw de baronnes, drukte den ouden Tom de hand, groette elk der dienstboden, die haer ontmoetten - en welhaest rolde het rytuig weêr de breede laen van het kasteel door.

Toen zy alleen was, gaf zuster Mathilde den vryen loop aen hare tranen. Het ongeluk der van Weeleghoms prangde haer zoo hevig! Daerby, hoeveel herinneringen kwamen haer door den geest stormen - herinneringen uit de dagen harer jeugd! Sprak elke boom, elke struik, elk bloemperk, al was het dan ook door het lykkleed van den winter overdekt, haer niet als een bekende, als een oude vriend toe?....

XI.

Vrienden! het doet u goed, niet waer? als ik u zeg, dat Jan Hartman uit de gevangenis ontslagen is en weêr het vreedzame huiske betrokken heeft, dat hy eenigen tyd te voren bewoonde.

De oude man houdt geenen bloem- of fruitwinkel meer sedert den dood van Anneke; hy brengt voortaen zynen tyd door, met ‘niets te doen’ tenzy met trouw zynen *Thomas à Kempis* te lezen.

Voor het oogenblik zullen wy hem dan ook maer aen die vreedzame bezigheid laten: er zal een punt in onze geschiedenis komen, dat wy met voorliefde aen zyne deur zullen stil houden, en den braven en edelmoedigen werkman zullen zegenen.

Wy verlaten tevens, voor ettelyke bladzyden, den burggraef Adelbert en onze edele zuster Mathilde, en keeren, eenige weken na het gebeurde in het voorgaende hoofdstuk, in het huisgezin der familie van Weeleghom terug.

De verzoening, welke de gasthuisnon had doen ontstaen was, helaes! van korten duer geweest en het leed niet lang, of er kwamen nieuwe hinderpalen op, die de goede overeenstemming, tusschen de twee echtgenooten, verbraken. Dit werd vooral veroorzaekt door het bankroet van den graef van Hoogensteen, over hetwelk de oude baronnes, op eene stekelige wyze en dit zeer dikwyls, wist uit te vallen, en in dat geval spaerde zy Felicita niet. De ingewortelde afkeer jegens zyne vrouw, nam by Paul ook weêr de overhand, en Felicita had die plooibaerheid niet in het karakter, welke er noodig was om den vrede in het huisgezin te handhaven.

De huiselyke tooneelen, die op Vogelenzang hadden plaets gehad, zullen wy niet beschryven. Genoeg zy het te zeggen, dat op het einde van den winter de jonge vrouw plotseling het besluit nam en ook uitvoerde, het kasteel te verlaten en naer de stad terug

te keeren. Het hotel, tegen-over Jan Hartman's huiske, had dus weldra eene bewoonster gekregen.

De oude Tom, de blonde Siska en eenige andere bedienden maekten er het huishouden uit, en wy moeten het bekennen, er heerschte oogenblikkelyk eene benydenswaerdige rust in het hotel; maer niet in het hart van Felicita - o neen! In de eerste dagen leefde mevrouw afgetrokken; allengs gaf zy toe aen de lokstem van vroegere kennissen, en om reden van de houding jegens haren echtgenoot - die maer al te spoedig gekend was - had zy welhaest een aental aenbidders, die als zomervogels rond de schoone bloem fladderden. Zinnelooze vrouw! Zy begreep niet, of liever zy wilde niet begrypen, dat die aenbidding hare vernedering, hare onteering was in het oog der wereld.

Tom zag het, zuchtte en dacht aen zynen jongen meester en aen Isidora. Siska was er ten volle meê bekend; doch die kleine slang begunstigde de vleijers van alle kanten, en wakkerde hare ligtzinnige mevrouw in den heilloozen weg aen.

‘'t Is verkeerd, mompelde Tom, terwyl hy de salon in orde bragt, welke nog het spoor droeg van eene vereeniging, den vorigen avond gehouden. Ik zie hier, in dit huis, nog aerdige dingen gebeuren.

- Waer gy u over bekommert! gaf de kamenier bitsig ten antwoord. Het zou nog veel wonderlyker zyn, dat mevrouw geen genoegen in het leven meer

zou mogen hebben, omdat de baronnes te oud wordt om zich nog te vermaken.

- Ho! dat is het niet, waerop ik aenmerking maek; maer ik doel op dien drom aenbidders rondom de jonge mevrouw, die des te talryker zyn, omdat mevrouw afgescheiden leeft van haren echtgenoot.

- Tom, pas op!

- En voor wien, spitsneus? Ik zeg dat eene getrouwde vrouw zoo iets niet dulden mag, gromde de oude man voort; en wat ik zeg, dat durf ik luid-op laten hooren. Weet gy wat men in de stad zegt?

- Nu, wat zegt men?

- Dat mevrouw.....

- Ho, ik versta u! Maer nog eens pas op Tom; want ik zal er myne meesteresse van verwittigen.

- En ik, ik zal *uwe* handelwys aen mynheer den baron doen kennen, spitsneus. Ik zal hem eens aen het oor fluisteren, met wat al bloemtuilen, minnebriefjes en soortgelyke fraeijigheden gy u belast, om van de sprinkhanen hier en daer een goudstuk in te palmen.

- Gy liegt! liet het kamermeisje driftig op die woorden volgen; maer het schaemte-rood schoot haer tevens over de kaken.

- Een schoon woord, in uwen mond, Siska! Maer gy zult den ouden Tom niet bedriegen, en by myne sneeuwwitte hairen! de baron zal het weten. Veertig jaren heb ik in dit huis gediend, en ik hoû te veel

van de edele familie dan dat ik de oogen sluiten zou voor de oneer, welke men hier in bloemtuilen en geparfumeerde briefjes wil doen binnen dringen. O, indien de oude baron nog leefde..... Indien de freule van Herlicum nog hier ware.....

- Altyd die freule van Herlicum!

- Als zy hier mevrouw geworden was, zouden wy zooveel misnoegen niet beleefd hebben.

- Gy hebt gelyk, Tom! sprak er plotseling eene stem.

Tom en Siska wendden zich om, en zagen den baron Paul aen den ingang der deur staen. Beide dienstboden verbleekten en rilden voor het strenge uitzigt van den baron. In zyne oogen glansde het vuer der verontwaerdiging. Hy gaf Siska een gebiedende wenk, dat zy zich verwyderen moest, en nadat de onthutste kamenier aen dit bevel voldaen had, liet de edelman zich moedeloos op eenen zetel vallen.

'Tom, hervatte hy; gy hebt de waerheid gesproken. Myne gemalin is de rampspoed van myn huis, terwyl myne pleegzuster er het geluk van zou geweest zyn.....

- Mynheer de baron! stamelde Tom, met tranen in de oogen, en onrustig over den toon, waerop die woorden werden uitgesproken.

- Maer dat verlies is onherstelbaer. De wroeging echter knaegt my gedurig aen het hart, en ik vrees dat het eenmael slecht met my eindigen zal..... Toen ik

laetst zag, hoe myne fortuin meer en meer leed door de dwaze verkwistingen myner vrouw; toen my in het verschiet de schande en de ellende toegrynsden, is my eene helsche gedachte door het hoofd geschoten.

- Welke gedachte, mynheer de baron? waegde zich Tom angstig te vragen.
- Ik wilde my..... zelfmoorden! was het somber antwoord.
- Zelfmoorden..... mynheer..... Neen, dat zult gy niet doen!
- Ik ben het leven moede.....
- Maer gy zyt nog jong, mynheer! riep de grysaerd weenend uit.
- Jong, maer oud van ondervinding; jong, maer met hairen die, te rekenen naer den tegenspoed, reeds sneeuwwit zouden moeten zyn. Ik wend my regts en links; doch nergens vind ik troost. Met myne bloedverwanten leef ik in onmin, myne vrouw haet my, myn kind kan my nog niet verstaen, en myne vrienden hebben my verlaten.
- Maer er is toch één vriend, waerop gy met volle regt betrouwen moogt.....
- Wie zou het zyn?
- God, mynheer de baron.
- Ik kan niet meer bidden. Die goede geest heeft my verlaten, sedert Isidora van my is heengegaen, en als ik al de ongeregeldheden in ons huis zie, dan is myn geest te verbitterd, om tot God mynen toevlugt

te nemen..... Ik droom altyd aen myne zuster, Tom, en dat maekt de scheiding tusschen myne vrouw en my nog veel grooter..... My dunkt ik zie Isidora nog, jong en vriendelyk, met my op het bebloemde grastapyt spelen; ik zie haer opgroeijen en eene schoone maegd worden, welke ieders blik tot zich trok, behalve den myne; ik hoor nog altyd hare zoete stem, welke my tot zich lokte..... O, Tom, die dagen van hemelsch genot zullen nooit uit myn geheugen gewischt worden.

De jonge man sloeg zich de beide handen voor de oogen en weende. Hy droeg eene diepe wonde in het hart, en het was met hem zoo als de dichter zegt:

> Quiconque aima jamais porte une cicatrice;
> Chacun l'a dans son sein, toujours prête à s'ouvrir;
> Chacun la garde en soi, cher et secret supplice,
> Et mieux il est frappé, moins il en veut guérir.

De brave dienstknecht wist niet wat antwoorden. Zyn hart, hoe weinig beschaefd ook, had evenwel sinds lang den pynlyken geestes-toestand van zynen meester begrepen.

‘Dan, ging de baron voort, was het de wensch van mynen vader niet, dat Isidora hier eens als meesteresse zou erkend zyn geworden? Myne moeder heeft het niet gewild en ik, ik heb die goede zuster onbarmhartig verstooten..... Sinds dien tyd zyn er duizende ongelukken op ons neêrgestort, alsof God

ons straffen wilde voor het onregt, dat wy de weeze van Herlicum hebben aengedaen.

- Maer het was toch de roeping van de edele freule.

- Gy hebt gelyk, Tom..... zegde de baron peinzend, en als van gedachte veranderende; zy was te goed, te schoon, te rein voor onze wereld; zy is zoo gelukkig in haer klooster, alsof zy in eenen hemel verkeerde, en wie weet of zy in de wereld dat zoete genoegen wel zou gesmaekt hebben.

De baron verliet, onder het slaken van een diepen zucht, de aengenomene houding en terwyl hy van toon in de stem veranderde, alsof hy de vorige denkbeelden van zich wilde afschudden, zegde hy:

'Waer is mevrouw?

- In hare kamer, mynheer.

De jonge man rigtte zich naer de deur; daer wendde hy zich om en hervatte:

'Tom, breng myne kamers in orde; ik blyf het hotel bewoonen.

- En mevrouw, uwe moeder?

- Zy blyft op Vogelenzang.

Tom zag zynen jongen heer met een bloedend hart na; hy leed misschien zooveel als zyn meester, want hy was een dier menschen, welke voor geene opoffering voor hunne meesters achteruit gaen. Van zynen jongelingstyd af was hy by van Weeleghom in dienst geweest, en allengs was hy de vertrouweling geworden

van den vader, gelyk hy die nu van den zoon was. Tom hoorde, om dus te zeggen, aen die familie: hy had den vader op zyne togten gevolgd, zyn huwelyk bygewoond, het kind weten geboren worden, en hy vertelde nog met hoogmoed dat, toen de ouders den eerstgeborene gekust hadden, de heer van Weeleghom zynen zoon aen zynen trouwen dienstknecht in de armen gaf, en zegde: ‘Daer, Tom, daer, wees gy de derde die mynen zoon welkom kust in het leven!’ En van dat oogenblik af, had de goede man den kleinen Paul lief als een eigen zoon.

De baron trad den gang door, en bereikte welhaest het vertrek waer Felicita zich bevond. Deze was reeds van de plotselinge komst van haren echtgenoot, door Siska, verwittigd; niettemin verbleekte zy, toen de baron binnen trad.

Wy willen den lezer het tafereel, dat tusschen de jonge echtgenooten plaets had, niet afschilderen; het zou overigens slechts eene hernieuwing zyn, doch oneindig heviger, van hetgeen er op het kasteel voorviel. Echter, om den loop onzer geschiedenis niet te onderbreken, moeten wy een gedeelte van het gesprek, tusschen Paul en Felicita, afluisteren.

‘Het bankroet was openbaer bekend..... zegt de baron, op het oogenblik dat wy binnentreden.

- Ja, maer wie heeft het doen kennen? Wie heeft mynen vader naekt laten uitschudden, terwyl hy gemakkelyk te redden was? Gy, en het is nu ook

regt, dat gy een deel draegt van de schande welke ons treft.

- Myne familie zal niets van die schande dragen. Wat raken my de schelmstukken uws vaders, tenzy de diefstal der juweelen.

- Ik heb ze hem geschonken.

- Ik weet zulks beter, mevrouw; doch genoeg daerover. Ik kom hier om u in uwe dwaze verkwistingen tegen te houden en te beletten, dat gy ook de fortuin der van Weeleghoms vernielt, zoo als gy die der van Hoogensteens verbrast hebt.

- Gy zult my toch niet beletten te leven, mynheer?

- Leven? Maer men kan leven, zonder zich in dien stroom van kostbare verteeringen te werpen; men kan leven, zonder zich te omringen met een aental aenbidders, die de fortuin van uwen man helpen smelten; men kan leven, zonder de dwaze verteeringen, waeraen gy u overgeeft, mevrouw.

- Wie zegt u, dat ik myn geld verkwist?

- Onverbiddelyke schuldeischers.

Mevrouw antwoordde niet; maer om te doen zien, dat zy de harde woorden van haren echtgenoot als niet-ingekomen beschouwde, plaetste zy zich voor den spiegel en schikte, schynbaer kalm, de bloemen welke hare lokken versierden. Er lag iets uitdagends in die beweging 't geen Paul de tanden deed knarsen.

Een zacht kloppen op de deur stoorde haer in die

beleedigende achteloosheid. De kamenier stak even het blonde hoofdje binnen, en reikte eenige brieven over, naer welke Felicita gretig de hand uitstak. De baron was haer echter te vlug; hy greep de brieven, en wierp een zegevierenden blik op de baronnes.

‘Mynheer, zegde deze, ik hoop dat gy het geheim myner brieven zult eerbiedigen.

- En sinds wanneer, mevrouw, was het spottende antwoord, heeft eene echtgenoote geheimen voor haren man?

Beurtelings scheurde hy de brieven open, en doorliep dezelve; doch het *billet-doux* dat hy, in zyne eerste achterdocht, gehoopt had te zullen vinden, was er niet tusschen: het waren allen lange en verpletterende rekeningen van eene verkwistende *toilette*, van beuzelaryen, van vrouwelyke grillen - met een woord, van al hetgeen de vrouwelyke ydelheid bedenken kan; maer welke niettemin, in de weinige weken die mevrouw in de stad was, eene beduidende som beliepen. De baron wrong de papieren krampachtig in-een, en wierp ze in eenen hoek der kamer, terwyl hy eene bedreiging tusschen de tanden mompelde:

‘'t Gaet wel, mevrouw! sprak hy ten laetste, zyn vlammenden oogslag op zyne echtgenoote rigtende. Ik reken daer zoo voor 't minst eenige duizende guldens, voor welke gy op het krediet der van Weeleghoms gekocht hebt. 't Gaet wel; doch wy zullen zien, of dit niet spoedig een einde zal nemen.

Een tweede klop op de deur deed zich hooren.

Het blonde hoofdje vertoonde zich weêr en kondigde eenen naem aen, die mevrouw beurtelings rood en bleek deed worden. De baron stond in den beginne versteld, en het was slechts na eenige oogenblikken dat hy zegde: ‘Wat doet die man hier?’

Geen wonder! de naem, die in het vertrek geklonken had, was die van een gekenden geldschieter. In zyne jongelingsdagen was de baron maer al te veel met hem in aenraking geweest, en had hy van hem tegen woeker-intrest geleend. Zou zyne vrouw, behalve het krediet, den weg zyn ingeslagen dien hy volgde, om zich aenzienlyke sommen geld te verschaffen?.... Dat denkbeeld deed hem huiveren.

‘Ik ben niet te spreken! had mevrouw gezegd, en de kamenier had zich gehaest, dit onaengenaem berigt aen den ongenoodigden gast over te brengen. Deze echter was niet gemakkelyk af te wyzen, en men hoorde duidelyk, dat er in de voorzael eene hevige woordenwisseling plaets had. De baron rukte plotseling de deur open, en gaf bevel den aengediende te doen binnen komen.

De geldschieter was een oud man, met witte hairen, scherp uitzigt, tintelend oog en eene vlugge beweging. Hy kon oud van jaren zyn; maer hy was nog jong en krachtig in spitsvinnigheid, in list, in berekening; hy was nog onvermoeid en onverbiddelyk in het najagen van zyn doel - en dat doel

was..... goud. Beschaefde manieren legde hy niet aen den dag, dan daer waer zy hem tot list en valstrik mogten dienen, en in het vertrek van den baron scheen hy overtuigd te zyn, er geen gebruik van te moeten maken. Zyn groet was kort en koel; zyn blik had zelfs iets stoutmoedigs.

'Wat verlangt gy, mynheer? was de eerste vraeg die de baron hem toestierde.

- Ik heb met mevrouw eene kleine rekening te vereffenen; was het vaste antwoord.

- Indien gy op een ander oogenblik..... stamelde Felicita verlegen.

- Neen, neen! onderbrak de fondsenman. Er loopen geruchten van bankroet en anderzins in de stad rond, en ik kom de terugbetaling eischen van de som, welke ik u geleend heb, mevrouw, en die gy my reeds over veertien dagen hadt moeten uitbetalen.

- Ha, mevrouw leent geld! sprak de baron. Hoeveel beloopt de geleende som?

- Eene kleinigheid..... twintig duizend guldens, de intresten daerin begrepen.

Paul blaekte van gramschap.

'Welnu, zy zullen u nooit betaeld worden! liet de baron driftig en van verontwaerdiging gloeijend, op die woorden volgen.

- Hoe, niet betaeld? hervatte de geldschieter, terwyl zyne oogen nog heller dan te voren blonken, en zyn gelaet nog bleeker werd. Doch neen! gy spot

er meê, mynheer de baron! ging hy met eenen glimlach op de lippen voort; ik bezit het middel, om u tot die betaling te dwingen.....

Mevrouw rilde op die woorden.

‘Gy zult betaeld worden, mynheer! sprak zy; doch voor het oogenblik.....

- Mevrouw, ik geef u geen half uer uitstel.

- Maer dat is onredelyk!

- Dat is mogelyk; maer indien ik zonder de afbetaling dit huis moet verlaten, dan zal ik er slechts in terugkomen met het geregt.

De baron werd koud, by het hooren van dit laetste woord. Het geregt in zyne adellyke wooning! daer, waer nooit een schuldeischer de minste bedreiging had mogen doen hooren; daer waer de schulden, hoe groot zy dan ook waren, altyd heilig waren voldaen geworden! De waerheid stond eensklaps naekt en bloot voor de oogen van Paul, en met eene huivering zag hy de bres, welke de verkwistingen reeds in zyne fortuin gemaekt hadden. Hy zag, als door eene schrikkelyke tooverkracht voortgebragt, plotseling zyn toekomstig leven in, en het was alsof hem reeds het bankroet, de ondergang en de armoede toegrynsden. Op dat bange gezigt sloeg de baron de handen voor de oogen, als om die yselyke beelden niet te zien, en verliet met een gejaegd gemoed het vertrek, om den woekeraer niet getuige te doen zyn van zyne ontroering.

Felicita wierp hem eenen blik van verachting achterna.

De geldschieter bleef koel by dit tooneel, en nauw had de baron de kamer verlaten, of hy hernieuwde even hardvochtig even gestreng de bedreigingen. Eerst na het leveren van zware waerborgen, onder anderen de juweelen, die de baronnes onlangs gekocht had, gelukte zy er in eenige dagen uitstel van betaling te bekomen. Hoe zou zy zich nadien uit de moeijelykheden redden? Zy dacht er niet aen. Zy was eene dier vrouwen, welke loszinnig voorthollen, tot dat zy zich reddeloos verbryzeld zien.

Dit geval deed echter het schuldige hart van Felicita hevig van onrust kloppen, en toen zy plotseling haren echtgenoot weêr zag binnentreden, sidderde zy als eene veroordeelde by het zien van haren beul.

‘God strafte my, mompelde de baron tandenknarsend, toen ik u leerde kennen. Gy hebt de hel in myn huisgezin ontstoken, myn geluk vernietigd, myne fortuin vernield en tot overmaet van straf hebt gy my vader doen zyn van een kind, dat wy niets zullen nalaten dan schande en armoede.

By die woorden stak de baron de gebalde vuist naer zyne vrouw uit.

‘Gy durft my dreigen? stamelde Felicita.

- Neen, ik zal my aen u niet vergrypen, ik veracht u te zeer; maer ik zal u openbaer aen den schandpael nagelen en het publiek doen weten, dat

ik uwe schulden niet meer erken. Verder, het leven met u is my ondragelyk, en ik wil.....

- Welnu?

- Ik wil de echtscheiding. Ik heb redenen, gegronde redenen om tot dat uiterste over te gaen. En nu, ik wil u niet meer terugzien. Myn afscheid is een vloek jegens u..... Dwaze moeder! riep de baron uit, als tot zich-zelven sprekende; onder welk verpletterend gewigt van rampen hebt gy uw eenigen zoon, uwen lieveling doen neêrbukken.

Laet ons dat droevig, dat pynlyk tafereel afbreken; de lezer, zoowel als de schryver, wenscht zonder twyfel tot zachtere gevoelens terug te keeren. Voor het oogenblik is dit echter nog niet mogelyk, en wy moeten nog eenige stonden de beide echtgenooten op den verschillenden weg volgen, dien zy inslaen na het hierboven beschreven tooneel. Wy zullen echter kort zyn, omdat die weg inderdaed al te verschrikkelyk is.

Mevrouw holde hardnekkig op de baen der loszinnigheid voort, onwaerdig voor haer als vrouw, als dochter en vooral als moeder. Paul wilde verstrooijing zoeken in den kring van zyne vrienden; maer helaes! de vrienden vermeden hem, even als zy hem vroeger zochten. Hy trad mindere gezelschappen in, ging allengs al lager en zocht eindelyk in het spel, in de losbandigheid, in eenen kring van geringe persoonen, zyn genoegen en zyne verstrooijing.

Kunt gy gelooven, dat die man uit een zoo hoogen

stand en met zooveel goede gevoelens in het hart, uit zyne hoogte, tot op die laegte kon nederdalen?.... Echter was het zoo. Paul verdierlykte zich moedwillig, om het leed te versmooren, zegde hy, dat hem in de borst brandde. De salon, waer hy zoo lang het bedorven kind was geweest, verwisselde hy tegen de gemeenste drinkplaetsen; zyne aristocratische kennissen tegen wilde losbollen; zyne geestige gesprekken tegen de ruwe tael van den matroos. Als men hem zag, dan was hy niet meer die opgesmukte jonker, die veelkleurige vlinder, welke de bewondering en de liefde der vrouwen opwekte - neen, hy zag er wanordelyk, slordig uit.

Zie daer gaet hy heen!

De geblutste hoed hangt hem achter aen het hoofd, en zyne hairen komen ordeloos en sluiksch uit den hoedrand te voorschyn; zyn kleedsel is vuil, gehavend en gescheurd; hy gaet niet meer fier, het hoofd in de hoogte - neen, hy houdt het beschaemd naer beneden, alsof hy gedurig de straetsteenen telde. Hy stapt niet meer vrymoedig door de straet heen; maer hy sluipt gelyk een misdadiger langs de huizen; want er woelt nog een sprankel eergevoel in zyn hart. Zyn gelaet is opgezwollen door den drank; zyn oog is dof van het nachtbraken; zyne hand beeft zenuwachtig, en niet zelden stottert zyne tong.

Dikwyls heeft hy in het midden van die liederlyke levenswys gemeend de stem van Isidora, de stem

van zyne moeder te hooren, welke hem van den heilloozen weg dien hy bewandelde, terug riepen; maer noch gebeden, noch smeekingen, noch de tranen van zyn onnoozel kind konden hem bewegen terug te keeren. Zyne kennissen, zoo als wy zegden, ontweken hem; zyne bloedverwanten verboden hem den toegang tot hun huis; kortom, hy werd de afschuw der fatsoenlyke zamenleving.

Wy bekennen het, Paul is misdadig; doch wy kunnen ons niet weêrhouden een gevoel van medelyden voor hem te hebben, omdat de eigenlyke bron zyner rampen niet in zyn hart zelve gelegen is; maer wel in zyne opvoeding. O ja, het strydt tegen ons gemoed een deel der pligtigheid op de moeder te werpen, omdat eene moeder voor ons iets heiligs is - maer wie zal de waerheid loochenen, dat mevrouw van Weeleghom, in hare trotschheid, in haren blinden zucht tot schittering, de zwaerste schuld draegt van het ongeluk haers zoons?

Gelyk de sneeuw voor de lentezon, smolt de fortuin der van Weeleghoms weg.

Mevrouw, zyne moeder, zag het sinds lang en begon met een banger oog de toekomst in te zien: de ondergang was zeker. Het lyden dat zy onderstond had haer vermagerd, de hairen vergrysd en het voorhoofd en de wangen met diepe rimpels doorgroefd, en men zou in haer moeijelyk meer die fiere vrouw van voorheen herkend hebben.

In de hoop haren zoon te verbidden, had zy voor goed Vogelenzang verlaten, en was zich in het hotel te Antwerpen komen vestigen. Eens, dat zy zich in hare kamer bevond, hoorde zy eene luidruchtige stem in de naburige zael; die stem zong moeijelyk, en als ware de zanger door den drank bedwelmd, het

'Vivent l'amour, le vin et le tabac!'

Het was de stem van Paul. Mevrouw opende de deur en de jonge man stond voor haer. Op het zien zyner moeder scheen hy uit zynen roes te ontwaken. Op dat oogenblik had de baronnes eenen toon van diep gevoel in de stem, die Paul in vroegere jaren tot schreijens toe zou bewogen hebben.

'Paul, zegde zy onder ander, ik bid het u, hol niet voort op den weg, waerop gy u bevindt. Ziet gy dan niet, dat wy dagelyks armer worden en beeft gy niet als gy denkt, eens tot den bedelstaf te zullen gebragt zyn.

- Het leven is kort! mompelde Paul.

- Wat wilt gy zeggen?.... Denkt gy misschien nog altyd aen dien schrikkelyken zelfmoord? O spaer uwe moeder, spaer uwe ziel, Paul. Kom tot u-zelven terug, kom tot uwe moeder weêr; scheidt u, als het zyn moet, van Felicita en laet ons kalm en gerust van het overschot der fortuin leven - ik, Paul, myne verblindheid beweenende, gy.....

- Het is te laet.

- Neen, het is nooit te laet, Paul. Ik smeek er u om, op myne kniën - en zy viel, de trotsche vrouw, zy viel op hare kniën neêr - Paul, zie my eens aen en gy zult medelyden met my krygen. Myne hairen vergryzen, myn ligchaem is afgeteerd en ik voel het, de dood moet niet verre zyn. Spaer my de smarte voor de weinige jaren, die ik misschien nog te leven heb.....

- Ik kan niet terugkeeren.

- Wat geeft het, dat uwe vrienden u niet meer willen ontvangen, uwe moeder, welke nu tot geheel andere gedachten gekomen is, zal u liefhebben. Ja, ik weet het, ik heb misdaen; maer is het dan niet genoeg, dat uwe moeder op hare kniën voor u kruipt, om u vergiffenis af te smeeken.

- Nog eens, het is te laet!

Onder dien uitroep verliet de baron woest de salon langs de achterzyde, zonder te zien dat de oude baronnes met het voorhoofd tegen den vloer bonsde.

‘Paul, Paul..... God vergeve het u! klonk er plotseling eene stem, en toen de jonge man zich omwendde, zag hy zuster Mathilde naer zyne moeder snellen, en haer liefderyk opnemen.

De verloren zoon ging, echter niet zonder siddering, zynen weg voort.

XII.

Bezyden en achter het hotel van de baronnes van Weeleghom strekte zich een hof uit, die des zomers inderdaed niet zou hebben doen denken, dat men zich in de stad bevond, zoo men er de stilte van buiten had kunnen genieten.

Nu ook zag het er vrolyk uit, want de boomen hadden reeds hun frisch lentekleed aen; het gras

schoot malsch op; de bloemen ontloken onder de stralen der meizon, verspreidden een balsemenden geur, en verlevendigden het gezigt door hare schitterende kleuren. De wandelpaden van den hof waren lommerryk en zelfs de kleine vyver, met lelieblanke waterbloemen bedekt, was byna heel en al onder de breede schaduw verborgen.

Aen den eenen kant van den hof en in eenen der vleugels van het hoofdgebouw, was eene soort van paviljoen, dat een twee-tal prachtig gemeubelde vertrekken bevatte. Al wat de rykdom en tevens de kiesche smaek sierlyks konde vereenigen, was in dezen kleinen hemel als het ware vereenigd: kostbare bloemen, tusschen welke blanke marmerbeelden schuchter uitkeken, heerlyke fresco's, frissche ornementen. De vensters van dit verblyf waren, wel is waer, zorgvuldig door zwaer zyden gordynen gesloten; doch er viel een zacht en droomend licht in die vertrekken, hetwelk er het verblyf des te aengenamer deed zyn.

Het was in dit paviljoen, dat in vroeger dagen de freule van Herlicum menig uer had doorgebragt, als zy zich aen eene stille droomery, aen eene aendachtige lezing, of aen een stil gebed wilde overgeven. Aen den muer en naest de bidbank hing destyds het portret van den heer van Herlicum, haren vader, en ook dat van den baron van Weeleghom: de twee onafscheidbare vrienden. Thans echter, nu Felicita er

haren troon gevestigd had, waren de beide portretten en de bidbank verdwenen, en het godsdienstige karakter was er door het wereldsche vervangen. Haren troon! zeggen wy - wy zouden beter zeggen, dat zy als eene gevallene koningin der mode-wereld, er hare gevangenis of boetcel van gemaekt had.

De getrouwe gezellin in dat verblyf was de blonde Siska. Vrienden en aenbidders waegden zich niet meer rond Felicita, sedert men haren tegenspoed bemerkt had en dat de mogelykheid eener echtscheiding, door de regterlyke magt, onderzocht werd. De jonge mevrouw had die scheiding echter niet gewild; zy wist wel, dat de vernedering en het gebrek haer wachtende waren, als zy het hotel van Weeleghom moest verlaten. Voor Siska veinsde zy echter, dat zy niets meer wenschte dan van het drukkend huwelyksjuk ontslagen te zyn.

Wat haren echtgenoot betrof, deze zag haer niet meer; de wieg van haer kind mogt zy niet naderen, dewyl deze onder de bescherming bleef der oude baronnes, en ook deze laetste zette geenen voet in het paviljoen, sedert Felicita het bewoonde.

Op het oogenblik dat wy binnentreden, zit de jonge vrouw, het hoofd mismoedig op de borst gebogen, de handen moedeloos op de kniën gekruisd. Zy is bleek; de laetste vrolyke trek om haren mond, de glans in haer oog en het purper harer wangen, zyn verdwenen. Siska staet niet verre van haer, even

bedrukt als bare meesteresse en slaet elk harer bewegingen gade.

Het scheen, dat deze twee persoonen eene byzondere tyding verwachtteden.

Een ligt gedruisch steeg buiten op.

'Wat is dat? vroeg haestig mevrouw; het hoofd opligtende. Er nadert iemand het paviljoen.

- Het is de wind, mevrouw; was het antwoord der kamenier.

- Welke marteling! ging mevrouw ongeduldig voort. Siska denkt gy dat de uitspraek der echtscheiding zich nog lang zal laten wachten? Ik wenschte dat er een einde aen myne onzekerheid kwame.

- Ach mevrouw, wenscht gy dan zoo vurig ons te verlaten?

- Ja, Siska! zegde zy luid - neen! weêrklonk het in haer hart. Ik zal naer Parys gaen, sprak zy na eene poos voort, een diepen zucht slakende; en daer het geledene trachten te vergeten..... Zoo had ik, jong meisje zynde, het huwelyksleven nooit gedroomd..... Anderen kunnen zeggen, dat het een band van roozen is, voor my was het eene scherpe doornenkroon.

- O ja, mevrouw, men heeft u wel slecht behandeld.

- En nu alleen - verlaten van allen! sprak de baronnes mymerend en als tot zich-zelve.

- Mevrouw, gy hebt zoovele vrienden en vriendinnen.....

Felicita liet het hoofd weêr zuchtend nederzakken; doch antwoordde niet.

Een ander gevoel kwam nu in haer hart op, en op eenen toon van verachting hervatte zy:

'Hebt gy den baron gezien, Siska?

- Ja, mevrouw. Hy is eerst dezen morgen thuis gekomen. Wat zag hy er bleek en verwaerloosd uit!

- De ellendige! en die durft my verwyten, dat ik het ben, die zyn geld verkwist heb.

- Mevrouw, zyne moeder, weende en er had weêr een tooneel plaets, dat my het hart van angst deed kloppen.

- En die durft my verwyten, dat ik eene slechte dochter geweest ben, jegens myne schoonmoeder.

- Hy had, zoo als gewoonlyk, den nacht doorgebragt op een der volksballen.....

- En die durft my eene ontrouwe echtgenoote noemen, en als zóódanig my van zich verstooten! liet mevrouw driftig op die woorden volgen. O Siska, het is niet om myne uitgaven, het is niet om het ongeluk myns vaders, dat die man my verstoot: neen, hy heeft my nooit bemind, en ik van mynen kant, heb maer een oogenblik *gemeend* dat ik hem beminde.

- Ach, mevrouw! wat al geluk hadt gy kunnen genieten.

- Zwyg, Siska, het hart bloedt my als ik daerop denk. Ik was jong, schoon, gelukkig, gevierd en aengebeden; ik droomde al het zalige dat men op de

wereld genieten kan. Hoevele jongelingen meenden het opregt met my, en hoevelen waren er beurtelings dierbaer aen myn hart..... Er was er een..... had die burggraef Adelbert my willen beminnen..... Doch hy heeft my miskend, verstooten en ik geloof zelfs dat hy my veracht, en toch, Siska, toch ben ik door eene onweêrstaenbare kracht tot hem getrokken geweest.

- Men zegt, mevrouw.....

- Wat zegt men?

- Dat hy..... veel droeviger en somberder is dan te voren; dat hy lydt..... Het is misschien om u, mevrouw.

- Dwaes kind!.... om my? Neen, Siska, even als den baron draeit hem het hoofd voor die verloopene freule, die hatelyke gasthuisnon, en hy dryft die heimelyke liefde zóóver, dat hy een kloosterling in wereldsche kleêren wordt. Hy loopt rond om armen en zieken te bezoeken; hy zamelt aelmoesen in; strooit zyn geld in gast- en godshuizen rond; is koel en onachtzaem voor de vrouwen - hy, die vroeger een onzer vurigste aenbidders was.

- Hoe belagchelyk voor een zoo schoon, zoo ryk en zoo ridderlyk man!

- Maer wat had die Isidora dan toch zooveel schoons in zich? ging de baronnes voort, geheel aen hare jaloezy overgegeven. Wat was dan toch de oorzaek dat zy aller blikken tot zich trok, en de harten

aller mannen bedwelmde? Zy was schoon; maer er waren er schooner. Overigens was zy arm en bezat niets dan een versleten wapenschild. Nu zelfs, nu zy in het akelige kloosterkleed rondloopt, spreidt zy nog eene betoovering rondom zich, die de mannen kluistert en my, hare mededingster van voorheen, gedurig in de schaduw stelt. O Siska, zy is het, zy, die den band verbroken heeft, welke my aen de familie van Weeleghom verbond, al had zy korts geleden dan ook zooveel gehuichelde tranen, om my met den baron te verzoenen.

- Ach, mevrouw, ik heb altyd de freule als eene slang gevreesd.

- Als eene giftige slang, Siska.

- Eene, die dat kloosterkleed.....

- Slechts gebruikt gelyk de slang de bloemen, om ons des te gemakkelyker te verrassen.

Zoo spraken die twee vrouwen over de onschuldige zuster Mathilde! Zoo trachtten zy dat reine beeld van opoffering, menschlievendheid en dankbaerheid te bezoedelen - dat beeld, hetwelk God met al de deugden versierd had, waermeê hy het hart van den mensch verryken kan. Dat alles was echter vruchteloos! De non stond boven haer verheven, als de zon boven den glimworm, als de heldere hemel tegen de aerde.

Er werd driftig op de deur van het paviljoen geklopt. De beide vrouwen sidderden, en nadat Siska

geopend had, trad de baron binnen. Paul had een somber en norsch uitzigt, en echter gloeide er een sprankel vuer in zyne oogen, die een helsch genot scheen aen te duiden. De jonge vrouw stond bevend van haren stoel op.

‘Mevrouw, ving Paul aen; ik heb u eene goede tyding aen te kondigen: ons huwelyk is door de wet verbroken, en wy zyn gemagtigd te scheiden.

Die woorden waren als een donderslag.

‘Scheiden..... liet mevrouw met bevende lippen zich ontvallen; scheiden?....

- Ja, het leven was my te bitter met u, en ik snakte sinds lang naer vryheid. Gy zelve wenschtet immers zoo dikwyls die vryheid.

- Ik?.... maer....

- Gy kunt vertrekken, mevrouw, waerheen gy wilt; in myne familie en zeker niet meer by my, kunt gy nog op steun, op medelyden hopen.

- Maer mynheer, ik ben dan eene verlatene, eene geschandvlekte vrouw!

- Dat hebt gy verdiend.

De slag was verpletterend; de ligtzinnigheid dreef plotseling voorby en Felicita zag de wezenlykheid voor oogen; zy voelde al het gewigt van de tyding, welke haer op het hart bonsde.

- Maer, ik heb die scheiding niet gewild!.... stamelde zy bevend en wrong de fyne, bleeke handen wanhopend zamen.

- Niet gewild? Zeg integendeel, dat zy al uwe wenschen, al uw geluk in zich besloot.

- Neen! maer in Godsnaem, waer zal ik heengaen?

- Ga waer gy wilt; naer uwen vader.

- Gy weet, in wat droevigen toestand hy zich bevindt; hy is ten onder gebragt.

- Zoo als gy my zoudt ten onderbrengen.

Er was eene poos stilte.

'Maer mynheer, ving Felicita aen, ik zal schuld bekennen..... Ik wil alles doen wat gy zegt..... Ik wil u zelfs weêr beminnen; maer stoot my niet in de armoede.

- Het is beslist! liet de baron er vast op volgen.

- O Paul! riep de baronnes weenend uit, en op eenen toon die de hartverscheurendste wanhoop aenduidde; gy werpt al de verpletterende schuld op my; gy durft my de eenige oorzaek uwer rampen noemen, maer hebt gy dan ook geene schuld?

- Ja, ik heb schuld; maer wie heeft my in den weg gestooten, waerin ik my bevind? Wie anders dan gy, en ik zegen dus ook den hemel, die my van u ontslaet.

- Gy zyt onverbiddelyk wreed.

- Uwe tranen komen te laet; daerby, dat zyn slechts krokodillentranen!

De trots van Felicita was geknakt; zy vernederde zich en trachtte den baron te verbidden.

‘Maer Paul, ik ben toch de moeder van uw kind! stamelde Felicita plotseling, en zakte op de kniën neêr.

Dat was de eerste mael, dat zy een beroep deed op de vaderlyke gevoelens van den baron; maer ook dit was vruchteloos, en met eene hardvochtige stem riep hy haer toe:

‘Gy hebt geen regt meer op dat kind.

- Hoe! men zou my myn kind ontnemen?

- De regtbank heeft het den vader toegewezen, en ik wil niet, dat het door den boezem eener ontaerde moeder gezoogd worde.

Felicita vloog regt; zy werd verschrikkelyk om aen te zien; hare gelaetstrekken verwrongen zich akelig; hare oogen gloeiden en hare handen balden zich tot vuisten, en hoewel hare tanden op elkander knarsten, kon zy geen woord uitbrengen.

‘Ik wil, ik zal myn kind hebben! raesde zy eindelyk; ik wil u het laetste ontnemen, dat u aen my zou kunnen doen denken, en met mynen zoon op den arm zal ik de wereld ingaen. De wet gebiedt niet over de regten eener moeder.

- Gy zult uwen zoon nooit meer terugzien. Wat zoudt gy overigens met het kind doen, dat mynen naem draegt - en dat u een hinderpael zou kunnen zyn, om nog fortuin te maken!.... voegde Paul er nydig spottend by.

- Wat ik er zou mede doen? ging Felicita in

hare opgewondene gramschap voort. Ik voor my zou het beminnen en het zou my wederkeerig beminnen; maer ik zou het ook vroegtydig leeren den vader te haten, die het ongeluk zyner moeder geweest is; ik zou het vroegtydig leeren den ellendeling te vervloeken, die niet geaerzeld heeft, moeder en zoon aen de armoede ten prooi te geven.

De jonge vrouw was als eene helsche furie; de baron week voor hare dreigende houding achteruit; doch herhaelde niettemin krachtig:

'Gy zult hem nooit wederzien.

Met die woorden verliet hy driftig het paviljoen, en liep, in zyne onstuimige vaert, byna de blonde Siska omver, die in het voorvertrek dat schrikkelyk tooneel had aengehoord.

De band tusschen de twee echtgenooten was dus heel en al verbroken. Paul was te vreden, en dacht eene rustigere toekomst te gemoet te zien; Felicita verkropte hare wanhoop en haren haet; de oude mevrouw van Weeleghom zat, neêrslagtig en onzeker van het toekomende, aen de wieg van het kind; Adelbert beklaegde zyn gewezen vriend; maer een enkel hart bad, in de eenzaemheid, om genade en verzoening van de twee echtgenooten - het was de miskende zuster Mathilde.

XIII.

Het was avond. Behoedzaem verliet eene vrouwelyke gestalte het paviljoen, ging snel over het donkere slingerpad van den hof, en bereikte welhaest het hotel; die gestalte was niemand anders dan Felicita. Wat ging zy in het hotel doen, dat haer zoo hatelyk was, en waer zeker geen enkel hart voor haer nog gunstig klopte?

In den loop van den dag, overgegeven aen de gedachten, welke uit haren schrikkelyken toestand voortsproten, was de moederliefde met al hare geweldige kracht, de ziel der anders zoo ligtvaerdige vrouw komen overrompelen. Moederliefde is een

gevoel, dat in het hart der vrouw nooit teenemael wordt uitgedoofd. Die vonk kan een oogenblik onder de asch versmoord worden; maer eenmael breekt de brand krachtig door, en het vonkje wordt een onmetelyk vuer.

Felicita wilde haer kind bezitten, en het zelfs des noods, met list of geweld, uit de handen der baronnes halen. Dien schat aen de gehaette familie van Weeleghom ontrooven, was dan ook de reden, dat wy haer thans heimelyk haren schuilhoek zien verlaten en het hotel bereiken.

De eerste persoon dien Felicita ontmoette, was de oude Tom, die langzaem met een brandend licht in de hand den trap afkwam. Met eene onstuimige beweging rukte mevrouw den grysaerd de kaers uit de hand en ylde, als eene zinnelooze, den breeden trap op, terwyl Tom haer met een onrustig oog nazag. Met een kloppend hart doorliep zy de vertrekken, luisterde behoedzaem aen de deuren en ging, als met eenen dievenstap voort. Aen de deur der kamer van de oude baronnes hield zy stil; het licht viel haer byna uit de hand, zoo ontroerd was zy, toen zy daer binnen de stem van haer kind hoorde: misschien weende het om zyne moeder!

Felicita plaetste het licht ter zyde en luisterde met ingehouden adem aen de deur, en toen eindelyk de moed de overhand in haer bekwam, klopte zy driftig aen, en riep:

‘Mevrouw, mevrouw! open de deur; gy kunt den echtgenoot van zyne vrow, maer de moeder niet van haer kind scheiden.

Men hoorde in de kamer eenig gerucht; doch de deur werd niet geopend. De jonge moeder werd ongeduldig, en sloeg met hare kleine vuisten driftiger op de kamerdeur.

‘Wat wilt gy? vroeg eindelyk eene stem, die der oude mevrouw.

- Wat ik wil?.... Myn kind en anders niets.

- Het is my verboden, u de wieg te laten naderen.

- Maer dat is afschuwelyk! Dat kind is myn vleesch en bloed, en wie heeft het regt my te ontnemen, wat my zoo innig toebehoort?

- Verwyder u, mevrouw; uwe gebeden zyn vruchteloos.

- Neen, neen! ik zal my niet verwyderen, alvorens ik bekomen heb wat ik u vraeg; ik begeer niets van u, noch uw geld, noch uwen naem: wat ik wil, is myn kind.

- Gy bemint het arme wicht niet; want gy hebt het altoos verwaerloosd.

- Ja, maer het moederlyke gevoel is thans krachtig ontwaekt. Doe open, ik wil zonder mynen zoon niet vertrekken!

Felicita deed de deur onder verdubbelde slagen dreunen, zoodanig dat hare handen bloedrood werden. Zy kermde, weende, huilde, kroop langs den

dorpel, schudde met eene buitengewoone kracht de kamerdeur - met een woord, zy was als eene zinnelooze. Al dat gewoel kon echter de baronnes niet bewegen de deur te openen, en toen Felicita eindelyk uitgeput op den grond neêrviel, begon zy overvloedig te weenen, en rigtte zich met eene smeekende stem, tot hare onverbiddelyke schoonmoeder:

‘Mevrouw, mevrouw! kermde zy; ik smeek het u op myne kniên, open de deur en geef my myn kind, het eenige wat my nog overschiet op de wereld. Gy haet my, ik weet het, maer ik zal my verwyderen en u nooit meer onder de oogen komen.

- Ik mag, ik kan niet; was het vaste antwoord.

- Maer laet het my dan ten minste nog eenmael omhelzen, 't geen ik in langen tyd niet gedaen heb.

- Waert gy vroeger betere moeder geweest.....

- Ach, mevrouw! hebt gy dan geene genade; wilt gy my myn kind geen eeuwig vaerwel, geen moederlyken kus op de lippen laten drukken. Ik zal zinneloos worden van droefheid. Gy ook zyt moeder, mevrouw, en moet weten wat het zegt eene moeder van de wieg van haren zuigeling gesloten te houden.

De stem van Felicita was zoo hartroerend, dat zy de oude baronnes trof.

‘Belooft gy my, geen geweld te zullen plegen; het kind vaerwel te zoenen en heen te gaen?

- Ja, ja! ik beloof het u heilig.

- In dat geval.....

- Open, open, mevrouw!

De deur ging open; Felicita vloog de kamer binnen en stortte by de wieg van haer kind op de kniën. De zuigeling stak zyne armpjes naer de moeder uit en zy, zy kustte hem met eene zoo hartelyke liefde, en onder het uitstorten van eenen zoo warmen vloed van tranen, dat wy op dit oogenblik de schuldige vrouw vergeten, om niets te zien dan de ‘moeder’ van het kind.

De baronnesse-moeder stond dit tooneel niet zonder gevoel aen te zien. Zy was veel veranderd, die trotsche vrouw, sedert de ongelukken als eene hageljagt op haren huiskring waren neêr gevallen; maer zy was echter niet veranderd in gemoeds-stemming jegens Felicita, welke zy altyd als de wezenlyke oorzaek van hare rampen beschouwde. Ook, nadat deze eenigen tyd over de wieg was gebogen geweest, verzocht mevrouw van Weeleghom hare schoondochter, het afscheid kort te maken.

Felicita ligtte plotseling het kind uit de wieg op, en eer mevrouw de baronnes het beletten konde, was de rampzalige moeder met haren dierbaren schat aen de deur. Op dit oogenblik verscheen Paul in de tegenovergestelde deur der kamer, en onder den kreet zyner moeder: ‘Paul, zy ontsteelt u uw kind!’ vloog hy Felicita achterna, ontrukte haer het weenende wicht, en stiet de ongelukkige vrouw met geweld buiten.

In de kamer verhieven zich eenige oogenblikken hevig twee stemmen, tusschen welke het geschrei van het moederlooze kind zich vermengde. Felicita stond in den gang, aen de felste wanhoop ten prooi; zy durfde echter geene pooging meer wagen, en zelfs toen zy eenig gedruisch meende te hooren, hetwelk de plaets naderde waer zy zich bevond, greep zy snel het licht en trad gang en kamers door.

Wy volgen haer nog niet; maer wy volgen met een nauwkeurig oog den gloeijenden vonk, welke van haer licht is gevlogen en die in de donkere kamer, waerin wy ons bevinden, in fantastische kringen heen en weêr dryft en zich eindelyk tegen het behangsel-papier vestigt.

De togt van den wind blaest dien vonk meer en meer aen. Zie, in de duisternis is het een klein en gloeijend stipje; allengs wordt het zoo groot als een kinderoog en welhaest is het eene vlammende zon. Nog eenige oogenblikken en de vonk dien gy eerst byna niet bemerktet, zal een gloeijende vuerberg zyn.

Felicita had gezien, dat die vonk zich op het behangsel-papier hechtte; doch zy scheen er geen acht op te slaen. Beneden gekomen, gaf zy het licht aen den ouden Tom, die met een bedrukt gemoed op den trap was gaen zitten, en bereikte welhaest hare vertrekken.

Toen de jonge vrouw binnengetreden was, schrikte zy hevig, dewyl zy in hare *causeuse* eene mannelyke

gestalte gedoken vond; maer toen deze oprees en zich de muts van het hoofd trok, herkende Felicita - haren vader. Het wederzien, na zooveel maenden scheiden, na zooveel ongelukken, die sinds op beider hoofd waren neêrgestort, was hartelyk. Het was of zy, in de eerste omhelzing, hunne ongelukken wilden versmelten.

‘Hoe zyt gy hier binnen gekomen, vader? vroeg mevrouw.

- Met behulp van een valschen sleutel; maer stil! Zorg dat niemand iets van dit alles wete, of ik ben een verloren man.

- O, ik dank God, dat ik u wederzie; ik word onder het ongeluk verpletterd.

- Ik weet alles..... Maek u gereed, om te middernacht dit huis te verlaten.

- Middernacht? liet Felicita onrustig zich ontvallen.

- Ja, maer wees alleen; vooral laet uw kind achter.

- Hoe? gy wilt dat ik myn kind zou verlaten.

- Het moet zoo zyn.

- En waerheen zult gy my geleiden?

- Gy zult het weten, als wy in veiligheid zyn.

- Maer.....

- Al uwe zaken zullen zich nadien vereffenen. Tot middernacht. Indien ik langer hier vertoefde, zou men my welligt ontdekken; vaerwel!

- Vader, vader!

Doch zonder afscheid te nemen, verliet van Hoogensteen het paviljoen. Hy had zich in eenen regenmantel gewikkeld, de muts diep over de oogen getrokken, en onder het kleedsel hield zyne regterhand eene pistool omklemd. Felicita was door de onzekerheid verpletterd; doch zy wilde aen het korte, maer krachtige bevel van haren vader gehoorzamen; daerenboven scheen hy haer als een reddende engel toe. Echter viel het haer hard zich van het kind te moeten ontdoen, en zy had eene wroeging in de ziel, dat zy het niet eerder en vuriger bemind had. Felicita, wy zegden het reeds, was plotseling waerachtig moeder geworden; want het harte eener moeder kan niet blyven liegen!

Buiten den hof, in eene eenzame straet gekomen, trad van Hoogensteen snel voort. Hy vreesde elken voorbyganger, en meer dan eens wendde hy zich verschrikt om, als hy het minste gedruisch van eenen voetstap achter zich hoorde. Welhaest bereikte hy eene afgelegene steeg, sloop een donkeren gang binnen en wy hooren hem, in de duisternis, een hobbeligen trap opklimmen en eindelyk een kamerke onder de dakpannen bereiken.

Dáér had de graef van Hoogensteen, de trotsche en geslepene man, thans zyne schuilplaets.

Het was doodstil in dat kamerke. Van Hoogensteen scheen die verlatenheid, die ellende te gevoelen op het oogenblik dat hy binnentrad; want hy zuchtte

herhaelde malen, terwyl hy in den donkere naer zyne legerstede rondtastte. Nog een oogenblik en hy lag gekleed en in zynen mantel gewikkeld, op een stroobed neêr, om zooveel van den slaep te genieten als zyn hard leger zoude toelaten.

Zoo vergaet de grootheid der wereld!

De man, die korts geleden een ryk hotel, een prachtig buitengoed bewoonde, moet nu zynen toevlugt nemen tot een ellendig zolderkamerke. De graef, die over eenige maenden, trotsch en laetdunkend zyn adellyk wapen rondvoerde, verbergt nu zelfs tot het minste toe, wat hem zou kunnen doen kennen. De groote heer, die vroeger in de hooge kringen gevleid en gefeest werd, moet nu onder een aengenomen naem, voor een armen man des volks doorgaen en is nu gelukkig, menschlievende harten te vinden in die kringen, welke hy vroeger verachtte.

Wat zyne geschiedenis aengaet, sedert het heimelyk vertrek uit Antwerpen, zy is kort. De graef had zich in den vreemde opgehouden. Hy had druk de speelhuizen bezocht en beproefd om de verlorene fortuin terug te winnen; hy had zich in verschillende spekulatiën gemengd, den *chevalier d'industrie* in het groot willen spelen; doch de fortuin keerde hem onbarmhartig den rug toe, en het scheen onherroepelyk besloten: wat verloren was, bleef reddeloos verloren. Wat nu zyne ontwerpen zyn, zullen wy al spoedig te weten komen.

Terwyl van Hoogensteen op zyn stroobed lag, kwam eensklaps een heldere gloed zyn vertrek verlichten. Zyne eerste gedachte was, dat men met een licht zyne kamer was binnengedrongen. Achterdochtig vloog hy op, en de haen van de pistool krakte. Toen hy echter het oog in het rond liet gaen, bemerkte hy dat het licht van buiten en door het dakvenster inviel. Er moest dus brand zyn in het huis waer hy zich bevond, of wel in dezes nabyheid.

Snel klauterde van Hoogensteen tegen het dak op, stiet driftig het venster open en het hoofd buiten stekende, zag hy een onmetelyken vuerberg, die zich op weinigen afstand van hem verhief. Een gansche blok huizen scheen als door een vurig kleed omslingerd te zyn. Het was als een monsterachtig Bengaelsch vuerwerk, dat de gevels en daken der huizen, dat de kerken en torens met een rooden schyn overgoot. Knetterend en donderend stegen de vlammen, in wilde golving, ten hemel en tusschen de zwarte en grauwe rookwolken door, scheen het vuer de hemelen te zullen in brand steken.

Het was een majestueus, maer verschrikkelyk gezigt, dat het harte van den graef bang kloppen deed.

Beneden in de straet verhieven zich de akelige kreten des volks; het was eene verwarring van duizende stemmen, doch waervan slechts één woord verstaen werd: ‘Brand!’ terwyl in de verte de

stormklokken en het gedommel van wagens en spuiten weêrklonk.

De graef klom, met een jagend hart, hooger en zette zich in het dakvenster neêr; doch waerom kwam er plotseling een strael van vreugde op zyn aengezigt blinken? Waerom plooit die yselyke lach zynen mond? Waerom ontvloeijen er afgebroken woorden, kort afgebroken vreugdekreten, aen zyne lippen? - Het huis dat ginder door den brand vernield wordt, is het huis zyns vyands, het is dat van den baron van Weeleghom. De kleine vuervonk, die van Felicita's licht is gevlogen, is eene onuitbluschbare hel geworden, welke dreigt alles te verslinden.

‘Brand! mompelde van Hoogensteen, brand in de wooning dier ellendelingen. Ha, ik ben gewroken! Zy hebben my koelbloedig laten ten onder gaen, zy ook worden nu op hunne beurt vernield, verbryzeld, verpletterd..... Overigens dat begunstigt overheerlyk myne ontwerpen.

Hy grinnikte als een duivel, die eene zekere prooi beschouwt. Zoo zat hy eenige oogenblikken in helsch genot verloren, toen een plotseling opgeweld denkbeeld hem scheen te treffen. Zyne gestalte verdween van het dak en by den vuerglans, welke de brand van het hotel meer en meer in het kamerke verspreidde, scheen hy zich tot den aftogt gereed te maken.

Doch wy verlaten den graef van Hoogensteen; wy

strompelen hem vooruit den donkeren trap af, en begeven ons naer het hotel, waer wy andere persoonen van onze geschiedenis zullen vinden, die de lezer gewis met zoete voldoening zal terug zien: wy bedoelen zuster Mathilde en Jan Hartman.

De brand woedde reeds in al zyne kracht, toen een driftig geklop op de deur van Hartman's wooning, den ouden fabriekwerker uit eene zoete sluimering opwekte, waerin hy voor zyn koesterend vuer en met zynen *Thomas à Kempis* in de hand, verzonken zat. Jan opende de deur en deinsde achteruit, by het zien van het verslindende vuer, dat reeds uit deuren en vensters sloeg. Het eerste wezen dat hy bemerkte, was zuster Mathilde, die door het volk heendringende, het brandende huis nader vloog.

Wat ging zy doen? Jan Hartman beantwoordde zich-zelven die vraeg niet; maer het was hem genoeg te zien, dat de edele zuster zich aen het gevaer bloot stelde, en om aen hare zyde te zyn als dat gevaer haer mogt dreigen, sprong hy toe en bevond zich naest haer, vóór dat zy zich in de vlammen waegde.

'Jan Hartman, Jan Hartman! riep de non uit; red myne weldoenster uit de vlammen!

Hare weldoenster - maer ook de beulin van het arme Anneke; maer ook de onverbiddelyke vrouw, welke den braven fabriekwerker had vervolgd, geschandmerkt met den naem van DIEP, en hem onnoozel achter de traliën had doen zuchten. Thans kon die

arme man, in zyne naïve volkstael, zeggen: *loontje komt om zyn boontje;* hy kon de hoogmoedige vrouw nu de grootste marteling doen onderstaen en zeggen: ‘ik ben gewroken!’

Neen, de woorden der kloosterzuster hebben hem met een hemelsch gevoel bezield; zyne krachten schynen zich te verjongen, en als een radelooze werpt hy zich in de vlammen. Hy is niet alleen - de non gaet hem voor, als een beschermende engel. De vlammen verspreiden eene verstikkende warmte; de rook slaet hen in breede golven, by iedere schrede, te gemoet; een regen van vonken valt gedurig op hen neêr en zengt en brandt de kleêren; balken kraken boven hunne hoofden, steenklompen ploffen neêr; de grond is als het ware gloeijend - maer de non ylt altyd voort, vliegt manhaftig den breeden trap op, bereikt de kamer der baronnes en vindt deze teenemael in een versmachtenden rook gehuld.

De zuster roept hare pleegmoeder - geen antwoord; niettemin zy moet nog dáér zyn, dewyl de arme, hulpelooze Tom het haer beneden verzekerd heeft. Niemand antwoordt op hare stem, dan die van den ouden fabriekwerker. Eensklaps barst de zoldering der kamer aen de eene zyde open; een gloeijende stroom van vuer breekt de golven rook en de non ziet de oude baronnes by de wieg van haer kleinkind, bewusteloos op den grond liggen.

‘Moed, Jan Hartman! hervat de non.

- Neem het kind, zuster! geeft deze ten antwoord; ik belast my met de baronnes.

Met de kracht van eenen reus, ligt de grysaerd de pleegmoeder op den schouder, en terwyl de non het doodsbleeke kind uit zyne wieg rukt, vangen beiden den terugtogt aen. De vernielende brand is byna niet te ontkomen: eene zee van vuer omringt hen ten allen kanten, en by iederen stap mag men vreezen, dat de vloer zal inzakken en hen in een gloeijenden afgrond neêrploffen.

De kracht dreigt den ouden Jan te ontgaen; zyne kniën knikken, en hy is op het punt van neêr te zakken; doch de stem der non, betrouwend tot in de grootste gevaren, roept den moed weêr in zyn hart, en hy strompelt verder. Het is alsof hy nieuwe magt bekomt, telkens dat hy die betooverende stem hoort. Zoo voortgesleurd, door vlammen en rook, gedurig met den dood worstelend, bereikt hy uitgeput van vermoeijenis, gezengd en gewond, met brandende kleederen, de uitgangdeur. De non vliegt met haren dierbaren schat naer buiten; Jan Hartman ontrukt ook, in eene laetste en bovennatuerlyke pooging, zynen zwaren last aen den vernielenden brand.....

Een bly gejubel, in het midden van deze ramp, ontving de twee edele zielen, en hare verhevene zelfs-opoffering verhoogde den moed van een-ieder. Men redde met eene buitengewoone onverschrokkenheid;

men bluschte met een byzonderen yver. Een edel voorbeeld vindt altyd navolging: het is als de eerste schakel eener keting, die zich weldadig door onze zamenleving ontrolt; even als één misdadige stap de bron wordt van eindelooze rampen, die zich van vader tot zoon, van geslacht tot geslacht voortzetten.

Op het oogenblik dat de non en Jan Hartman uit den brand te voorschyn kwamen, en dat een deel des volks den edelen werkman en de moedige non omringde en hulp aenbood, kwam de baron Paul bleek en ontsteld op de plaets der ramp gesneld. De schrik had hem als met sprakeloosheid geslagen; hy voelde zyne hairen te berge ryzen, zyne kniën knikten en onder een hartscheurenden gil stortte hy in de armen van eenen der omstanders neêr: dat was inderdaed een verpletterend oogenblik voor den jongen losbol.

Doch wy dringen door de menigte heen, en bereiken de achterzyde van den hof, daer waer het paviljoen gebouwd is. De brand, de algemeene verwarring en verwoesting begunstigden uitmuntend het tooneel hetwelk daer plaets had.

Felicita bevond zich alleen in hare vertrekken: Siska zelf, die zy een toonbeeld van getrouwheid meende te zyn, was verdwenen; ieder dacht in dat rampzalige geval op eigen behoud, op redding van wat hem het meeste eigen was. Mevrouw stond bleek en bevend, en door den schrik aen den grond gekluis-

terd; zy volgde met een verwilderd oog den brand. In den beginne bestormden haer de meest tegenstrydige gevoelens; maer plotseling scheen haer als het ware eene stem toe te roepen: ‘Ongelukkige moeder, de gloeijende steenen en balken vallen misschien op de wieg van uw kind.’

Dat denkbeeld schokte haer geweldig en op het oogenblik, dat zy kermend uitriep: ‘Myn kind, myn kind!’ viel er eene zware hand op den schouder van Felicita, en eene stem antwoordde: ‘Voort, voort, het is tyd!

Het was haer vader, de graef van Hoogensteen.

- Vader! gilde Felicita; myn kind, ik moet myn kind redden.

- Onmogelyk. Laet ons van de gunstige gelegenheid gebruik maken! was het onbarmhartige antwoord van den graef.

- Maer waer voert gy my dan toch heen?

- Vooruit!

- Neen, neen! ik ben moeder. Ik zal u volgen; maer eerst en vooral wil ik myn kind uit de vlammen redden.

- Het is reeds gered.

- Gered! dank, o myn God!

- Zoo even heb ik my onder de duizende menschen gemengd, die voor het hotel geschaerd zyn om te blusschen, en ik heb de non, met het kind in den arm, uit de vlammen zien komen.

- Zuster Mathilde! stamelde de jonge mevrouw. En..... was het in leven?

- Ja, het leefde; doch laet ons gaen!

- Maer mag ik het niet eerst gaen omhelzen?

- Zyt gy dwaes; ons vertrek moet in alle stilte geschieden.

- Maer eene moeder mag toch haer kind zóó niet verlaten..... O neen, dat kan, dat mag niet!

- Wilt gy dan uwen vader doen ontdekken, en hem in de gevangenis stooten?

De graef greep de jonge vrouw om het middel; een tweede persoon, zigtbaer een handlanger, sleurde eenige gepakt staende koffers buiten het paviljoen, en een en ander was weldra in een rytuig geplaetst, dat achter in de eenzame straet wachtte. Van Hoogensteen had weinig of geene moeite meer met zyne dochter, aengezien zy in onmagt gevallen was, by het uitspreken der laetste woorden. Weldra kletste de koetsier met de zweep en het rytuig vloog zoo snel de straten door, dat het vuer onder den hoefslag der paerden uit de steenen vonkte.

Dit tooneel had met eene ongelooflyke snelheid plaets gegrepen: alles ging den vlugteling meê, en het was alsof de Voorzienigheid zyne ontwerpen wilde begunstigen. Met een triomfeerenden blik zag hy, by het bereiken van het einde der straet, nog eens naer het brandende hotel; daerna verdween het laetste gedruisch van de vlammen in het gedommel der

raderen en den verdubbelden hoefslag der paerden.

Men bereikte de Werf.

Die woelige plaets was op dit oogenblik verlaten en doodsch. De schepen langs den boord gemeerd, werden nauwelyks door de golven van den magtigen vloed bewogen. De Schelde was als eene zwarte slang, die rustig aen den voet der stad scheen te slapen. Niets zag men van de verhevene schoonheid, welke by morgenstond, op den dag of des avonds dezen stroom kenmerken: alleen de lichten, die op den tegen-overgestelden oever brandden, wierpen lange en gloeijende stralen in den vloed, als wilden ze zyne grondelooze diepte peilen.

Op eene eenzame plaets hield het rytuig stil; een onbekende opende snel de portel, gaf het wachtwoord, en in minder dan drie minuten was alles wat het rytuig besloten had, in eene sloep overgebragt die aen den oever op de golven dobberde. Het rytuig verdween weêr; de rust op de kaei werd niet meer onderbroken; zacht gleed de sloep over het water heen, en rigtte zich naer een op rede liggende schip, wiens masten en touwwerk zich als eene spinneweb, in de schemerende duisternis begonnen af te teekenen.

Het was een snelzeilende amerikaensche driemaster, op wiens voorsteven men, by klaren dage, lezen kon: *the Eagle.*

Naermate de sloep zich van de stad verwyderde,

voelde de graef van Hoogensteen zyn hart rustiger kloppen - en geen wonder! op de plaets, welke hy ontvlugtte, wachtte hem ieder oogenblik de gevangenis, de schande, de veroordeeling. Waerheen ging hy nu? zal de lezer welligt met ongeduld vragen en om dat ongeduld te bevredigen, antwoorden wy: naer het *refugium peccatorum*, naer Amerika.

De sloep bereikte het schip en draeide by. Eene zware en gebiedende stem klonk van het dek; men antwoordde geruststellend uit de boot. De graef was weldra aen boord van *the Eagle*, terwyl de nog steeds in onmagt zynde Felicita, door stevige matroozen-armen, op het dek gedragen werd. Een groot en sterk gebouwd man ging die inscheping, met een scherp toezienend oog, na: het was de kapitein van het vaertuig. Hy wierp niet minder achterdochtige blikken rondom zich.

'Gy zyt behouden aengekomen, master Backwood - zoo is uw naem, niet waer? zegde eindelyk de kapitein, op eenen toon van gezag tot van Hoogensteen.

- Gy hebt het gezegd, kapitein, was het antwoord van den graef.

- Gy gaet naer New-Orleans, om uw geluk in den handel te beproeven, niet waer?

- Zoo als gy zegt.

- Ik weet dat zóó uwe paspoort luidt, master Backwood - en hy drukte op dien naem, als om

denzelve aen het scheepsvolk te doen hooren. En die daer?.... ging hy voort, op de jonge vrouw wyzende, welke in den mantel van den graef gewikkeld, het dek werd opgedragen.

- Het is myne dochter.

- Ha! miss Eveline..... herhaelde nogmaels de kapitein. Is uwe dochter ziek?

- Bewusteloos, kapitein, de ontroering.....

- Ha! ik begryp..... het afscheid, de schrik voor de lange reis, de gevaren..... Hola! brengt die vrouw voorloopig in de kajuit; als zy bygekomen zal zyn, kan zy de haer bestemde plaets innemen.

Die uitroep was gerigt tot het scheepsvolk, en zich weêr tot den graef wendende, hervatte de kapitein:

'Een schrikkelyke brand, master Backwood.

De graef antwoordde niet.

De kapitein leunde tegen den grooten mast en zag naer de lucht, die gloeijend rood gekleurd was, en op hetzelfde oogenblik breidde die gloed zich nog verder en helderder uit, gewis door het instorten van een deel van het brandende hotel, en in al die verwoesting liet het vrolyke klokkenspel, op den hoogen Onze-Lieve-Vrouwe-toren, eene vrolyke wals hooren.

'Wonderlyk kontrast! hervatte de kapitein. Hoort gy dat klokkenspel uit den toren, dat vrolyk eene wals klingelt, als spotte het met den rampspoed die de stad treft?

De graef behield het stilzwygen.

Toen het scheepsvolk van het dek verwyderd was, naderde de kapitein plotseling den graef, op het oogenblik dat hy zyne dochter in de kajuit wilde volgen; hy greep hem by den arm en fluisterde geheimzinnig:

'Voorzigtig! vooral zy, die daer beneden is.

De graef deed een teeken, hetwelk genoegzaem deed zien, dat die twee persoonen elkander zeer goed verstonden, en dat de kapitein van *the Eagle* slechts eene kleine komedie gespeeld had, in aenwezigheid van het scheepsvolk. Nauwelyks verscheen er ook een vreemd hoofd op het dek, of de kommandant hervatte zyne vorige houding, en riep den graef achterna:

'Indien wy morgen goeden wind hebben, master Backwood, dan ligten wy het anker en *the Eagle* loopt by gunstigen wind, tien mylen per wacht.....

Alvorens den graef in de kajuit te volgen, alvorens den lezer een vaerwel te doen zeggen, aen twee voorname persoonen van ons verhael, moeten wy ons eerst nogmaels aen wal begeven, en zien hoedanig daer de zaken staen.

De brand was gebluscht; maer de ramp onberekenbaer. Niettegenstaende de moedige redding, welke men in het werk had gesteld, waren er aenzienlyke rykdommen door den brand vernield, en na de bres, die er reeds in de fortuin der baronnes van Weeleghom gemaekt was, mogt men met reden

er uit besluiten, dat de brand - den genadeslag aen haren rykdom had toegebragt.

Gelukkig nog, zy zelve was gered geworden; doch waer moest de trotsche vrouw thans eene schuilplaets zoeken? In het nederige huis van den ouden fabriekwerker Jan Hartman. In dat huis, hetwelk zy altyd gehaet had, en by hem, dien zy als een wild dier had gemarteld, vervolgd en achter de tralies doen zuchten. Zy, de trotsche baronnes, zy lag nu op hetzelfde bed, waerop het ongelukkige Anneke den geest had gegeven. De voorzegging van het arme kind des volks was verwezenlykt; de magtige familie was ten onder gegaen! God, die gezegd heeft, dat hy weduwen en weezen onder zyne bescherming zal nemen, tegen hen die ze verdrukken, God had de stem van de zieke gehoord, en de gloeijende puinen van het hotel schenen nu te zeggen: *het is volbragt.*

XIV.

Laet ons een oogenblik stil houden, op den dag na den brand in het hotel van Weeleghom.

Wy leiden den lezer een huis binnen, dat wy nog niet bezocht hebben; doch waervan de bewooner voorzeker een goeden indruk by hem zal hebben achtergelaten, namelyk by graef Adelbert.

Het huis van den jongen edelman draegt nog een

oud karakter, en men mag zeggen, dat het op dezen oogenblik, uitwendig nog volkomen hetzelfde is, als toen de vader van Adelbert is gestorven: eene zware gebeeldhouwde poort, dikke yzeren traliën aen elk der beneden vensters, een trapgevel, op welks punt de gouden leeuw als windwyzer draeit.

Binnen was de meubeleering, in sommige kamers, even antiek; maer kostbaer. Er was daer onder andere nog eene kamer, die met goudleder behangen was; eene schouw, die de bewondering des kunstenaers opwekte, zoo sierlyk was zy gebeeldhouwd; er stonden nog fyn bewerkte stoelen, welke door hunne fluweelen zittingen als tot rusten uitnoodigden; er hingen een aental oude familie-portretten, en in het achtervenster pronkte nog altyd, ongeschonden en in geschilderd glas, het wapen van den burggraef.

Wat dáér was, bleef er.

De bedienden, welke men in dit huis ontmoette, waren oud, en als het ware overleveringen uit eene voorgaende eeuw.

In die stille en sinds eenigen tyd weinig bezochte wooning, sleet Adelbert zyne dagen in de studie, in het beoefenen der muziek en schilderkunst, in het aenkweeken van zyne bloemen - uitspanningen, waeraen hy zich, sinds een tweetal jaren, meer overgaf dan vroeger. De jonge juffers beklaegden er zich over en te regt; want de burggraef had minder liefde voor den dans, was minder gespraekzaem geworden,

en de vrolyke en geestige gemoedsstemming scheen hem meer en meer te verlaten..... Wat dien blonden Adelbert toch in het hoofd mag steken?

Op het oogenblik dat wy binnentreden, bevindt hy zich alleen in het smaekvol voorvertrek van zyn huis, en zit diep in zynen leuningstoel gedoken; het boek, waerin hy gelezen heeft, rust vergeten op zyne kniën. Hy is in zwaermoedige gedachten verzonken, en die gedachten moeten wel pynlyk zyn, aengezien smartelyke zuchten van tyd tot tyd uit zyne borst opstygen.

Een ligte klop op de deur stoorde hem in zyne mymering; een dienstknecht trad binnen en kondigde aen: de baron Paul van Weeleghom.

Een elektrieke schok kon den burggraef niet geweldiger getroffen hebben, dan het hooren van dien naem; hy deed hem plotseling opspringen.

Paul van Weeleghom! Wat zocht die man in zyne wooning, nadat hy haer sedert langen tyd met minachting was voorby gegaen? Wat zocht hy by den burggraef Adelbert, wiens vriendschap hy verstooten had, en wiens raedgevingen hy als bloedige beleedigingen had aenzien? In een gemoed, zoo als dat van Adelbert kon echter geene gedachte aen weigering opkomen; daerenboven het ongeluk, dat den vorigen nacht en zelfs de rampen, die sinds eenigen tyd de familie van Weeleghom getroffen hadden, stonden hem te levendig voor den geest.

‘Laet den baron binnen komen! was het antwoord, kalm, maer op deelnemenden toon.

Een oogenblik daerna verscheen de baron Paul op den dorpel der kamer. De voorheen zoo blozende jongeling was voor Adelbert byna niet meer kennelyk; zyne wangen waren bleek en ingevallen; zyn oog stond mat en verglaesd in zyne holte; zyne zwarte en vroeger zoo verzorgde hairen hingen hem verwilderd om de slapen van het hoofd. Zyn kleed was gehavend en gescheurd - met een woord, het was het spooksel van den jongen baron; maer hy zelve niet meer.

Dat gezigt trof den burggraef diep.

‘Wees welkom, mynheer de baron! stamelde de burggraef aengedaen, terwyl hy een strak oog op den binnentredende gevestigd hield.

- Ik dank u! was het antwoord, terwyl Paul zich neêrzette op den stoel, dien Adelbert hem aenbood. Ik begryp, ging hy voort, dat gy verwonderd zyt over het bezoek, dat ik by u afleg, vooral na eene zoo lange scheiding.....

- In 't geheel niet. Gy zyt ongelukkig, ik weet het, en gy doet wel u tot diegenen te wenden, welke het steeds goed met u gemeend hebben.

- Ik dank u nogmaels! liet er Paul op volgen, terwyl hy de beide handen van den burggraef vastgreep, en de tranen uit zyne oogen sprongen. Ja, ik ben ongelukkig, en het is niet van dezen nacht alleen, dat dit ongeluk dagteekent; maer gy weet het, myn

leven is eene aeneenschakeling van rampspoed geweest, sedert den dag van myn huwelyk.

- Ik weet het maer al te wel.

- In die woeling heb ik uwe vriendschap vergeten, en my aen anderen gehecht, die vrienden des voorspoeds maer geene vrienden des tegenspoeds waren, en die my, rampzalig genoeg! voortsleepten op de baen der verkwisting. Zy wilden my dáér het vergeten van myn ongeluk doen vinden.....

- Ik heb u meer dan eens beklaegd.

- Thans, nu het ongeluk, in al zyne zwaerte, op my is neêrgestort, is er niemand meer van hen aen myne zyde te vinden, en ik heb den moed gehad my tot u te wenden.....

- Gy hebt wel gedaen, Paul.

- Adelbert, ik ben een geruineerd man. De dwaesheden myner moeder, de verkwistingen van Felicita en de verbrassing, aen welke ik my in de laetste dagen heb overgegeven, hadden reeds eene aenzienlyke bres in onze fortuin gemaekt; de ramp van dezen nacht heeft ons den genadeslag toegebragt, en na het voldoen onzer schulden, zal er ons weinig of niets meer overschieten..... Nog een stap - en wy zyn tot den bedelstaf gedwongen.

De jonge baron sloeg zyne vermagerde handen voor de oogen en weende.

‘Heb moed, Paul; gy hebt nog vrienden! liet er de burggraef ontroerd op volgen.

- Ja, maer zullen die vrienden my helpen, na al het schandelyke te kennen, dat my op het hoofd weegt? Neen, dat zullen zy niet.

- Zeg dan ‘ik heb nog één vriend: burggraef Adelbert.’

- Ik herken u altyd aen uwe edele gevoelens, ging Paul beschaemd voort, en ik had my nooit van u moeten scheiden. Goede raed had voorzeker veel onheil in myn huis te keer gegaen..... Maer neen, het was niet te voorkomen! hervatte hy wanhopig. Adelbert, ik heb maer eens eene vrouw hartelyk lief gehad, en dat was myne pleegzuster, Isidora.....

De ontroering deed zich andermael op het aengezigt des burggraefs zien.

‘Felicita, ging de baron voort, heb ik nooit bemind, en het wicht dat God ons geschonken heeft, is niet in staet geweest om tusschen ons beiden eenen band van liefde te doen ontstaen. Ik zou myne moeder niet mogen beschuldigen, zegt men; maer het is zy, welke my onverbiddelyk aen die vrouw, aen myn ongeluk gekoppeld heeft. Met Isidora had ik gelukkig kunnen zyn..... Ho! ik bemin haer nog, Adelbert, en dezen nacht, toen ik haer uit de vlammen zag komen, met myn kind op den arm, ben ik weenend aen hare voeten gevallen en heb haer vergiffenis gevraegd voor al de smart, welke ik haer heb aengedaen.....

De tranen gudsten den burggraef over de wangen.

‘Waer bevindt zich uw kind, en uwe moeder? vroeg hy, als om eene andere wending aen het gesprek te geven.

- In het huis van den armen Jan Hartman.

- Hoe, daer?

- Ja..... Wat vernedering! zy moet eene schuilplaets zoeken in het huis van den man, dien zy miskend, vertrapt en verstooten heeft, en het is zelfs hy, die haer uit den yselyken brand gered heeft.

- O, daeraen herken ik de edele ziel van den ouden fabriekwerker! Doch zy kan dáér niet blyven; ik bied haer myne wooning tot verblyf aen.

- Nutteloos, vriend; de geneesheeren hebben alle vervoer verboden, en ik geloof dat zy dáér, in dat nederige huis, omringd door allen die zy gehaet heeft, door Isidora en Jan Hartman, zal moeten sterven.

- Maer Felicita?

- Spreek my van die vrouw niet; sinds gisteren avond, toen zy met geweld haer kind uit de wieg wilde komen stelen, is zy nergens meer te vinden, en ik geloof, Adelbert, dat de brand door hare hand gesticht is, uit haet tegen ons.....

- Dat is eene schrikkelyke gedachte!

- Ja, maer ik geloof ook, dat God de straf op de misdaed heeft doen volgen, en dat zy.....

- Welnu, wat wilt gy zeggen?

- Dat zy in de vlammen moet omgekomen zyn.

De beide mannen sidderden op deze woorden.

‘Neen, neen! liet de burggraef er het eerste opvolgen, dat geloof, dat hoop ik niet. Zy zal even als uwe moeder, even als gy eene schuilplaets by eene harer vriendinnen gevonden hebben. Wie toch weigert schuilplaets aen eene ongelukkige?

- Mogt het zoo zyn! Het is zulke dood niet, welke ik haer toewensch; want my dunkt dat hare schim my alsdan gansch myn leven door zou komen kwellen, en wat zou myn kind zeggen over zynen vader, als men het naderhand het leven zyner ouders en het schrikkelyk einde der moeder vertelde.....

De bel van het huis werd op dat oogenblik, door een forschen arm bewogen.

De baron Paul sprong verschrikt op, en beefde over gansch zyn lyf.

‘Wat is dat? riep hy op bangen toon uit.

- Niets, gaf Adelbert verwonderd ten antwoord.

- Het zal de policie zyn.

- De policie?.... Waerom?....

Paul gaf geen antwoord; hy luisterde met ingehouden adem en met luid bonzend hart.

Niets duidde aen, dat er iets te vreezen was.

‘Mynheer de baron, waerom die ontsteltenis? zegde Adelbert; waerom spreekt gy van de policie? Zeg, wat weegt er u op het hart?

De baron Paul loosde een zwaren zucht, en sprak:

‘Durf ik het u zeggen?.... En toch, ik ben hier gekomen, om er u meê bekend te maken..... Adelbert,

zult gy myn kind niet verstooten, omdat de vader zich zwaer - schrikkelyk zwaer bezondigde?

- Neen, neen! ik beloof het u heilig! antwoordde de graef.

- Wat het ook zyn moge?

- Ja, ik herhael het u plegtig.

- Gy zyt een edel vriend! Welnu, de policie zit my achter de hielen, omdat ik..... een valschen wissel geteekend heb.

- Ongelukkige!

- Ja, ongelukkige. In de dwarling der vermaken, heb ik my aen die misdaed pligtig gemaekt. Ik heb myn onregt willen laten herstellen: het geregt is onverbiddelyk gebleven en heeft eene vervolging tegen my ingespannen. Kan er een ongelukkiger wezen zyn dan ik, en op het oogenblik dat ik troost zou moeten vinden in de mynen, vind ik niemand - niemand rondom my.....

- En wat zult gy beginnen?

- Ik zal vlugten; maer nu, op het oogenblik van het scheiden, heeft er in myn hart eene stem gesproken, welke my voor myn kind smeekte. Ik heb die liefde zeker veel te lang in mynen boezem gesmoord; maer nu zy ontwaekt is, nu is zy zoo sterk en magtig, dat ik het land niet verlaten kan, zonder in het lot van mynen zoon voorzien te hebben. Adelbert, wilt gy de misdaden des vaders vergeten, en den laetsten afstammeling van de van Weeleghoms onder uwe

bescherming nemen, tot dat de vader vry en waerdig zynen zoon komt terug eischen?.... Gy zwygt.....

- Ik denk op het gewigt dier taek.

- Moet myn kind dan onder vreemde en misschien onwaerdige handen vervallen? Moet dan de familie van Felicita, of zy zelve misschien zyne opvoeding verzorgen, zy, die het zou willen opkweeken in haet jegens zynen vader?....

- Neen, uw kind zal het myne zyn! liet de burggraef er met vaste en beslissende stem op volgen.

- Ik dank u; myne zending is volbragt - en de ongelukkige kuste de handen zyns vriends, terwyl tranen zich met die kussen vereenigden. Ik zal onmiddellyk het land verlaten om de schande te ontwyken, en ik hoop verre van hier, door een beter en geregelder leven, den smaed uit te wisschen, die er op my kleven mag. Leer myn kind zynen vader beminnen, en dat het vroeg weene over de rampen zyner familie. Vaerwel - en de baron omhelsde den burggraef vurig.

- Vaerwel, Paul! God behoede u.....

- Nog iets, onderbrak hem de baron; de oude Tom is het eenige wezen, dat aen my hartelyk is verkleefd geweest: verzorg zynen ouderdom.

- Wat wilt gy dat ik voor hem doe?

- Volg de inspraek van uw goed en menschlievend hart.

Hy drukte den burggraef nogmaels de hand.

Diep in zynen mantel gedoken stapte Paul in het huerrytuig dat hem wachtte, en ook weldra op den hoek der eenzame straet verdween.

De burggraef bleef, met de smartelykste overdenkingen, alleen. Wat een schrikkelyk lot was die eertyds zoo ryke familie te beurt gevallen! Hoeveel rampen waren er niet voortgevloeid uit den onverbreekbaren trots, uit die onverzaedbare eerzucht van de baronnes van Weeleghom! Twist en tweedragt in het huiselyke leven, hetwelk integendeel de rozenband van liefde en geluk moest geweest zyn; bankroet, verkwisting, echtscheiding, vervalsching, misdaed en eeuwige vete! Het is wel waer, wat wy in een onzer vroegere schriften zegden: '*Eéne wanorde in de maetschappelyke zamenleving is dikwyls eene oneindig lange keten van misdaed en ramp, die zich van geslacht tot geslacht, van eeuw in eeuw ontrolt.*[1]'

Het eerste denkbeeld dat Adelbert ten uitvoer bragt, was alles wat aen de oude baronnes het verblyf in Jan Hartman's huis gemakkelyk en aengenaem kon maken, daerheen te doen overbrengen, en verder de noodige schikkingen, om zyne eenzame wooning te openen voor het arme weeskind - want zóó mogt men den zoon van baron Paul met regt noemen. De gedachte een kind te zullen bezitten, lachte Adelbert inderdaed toe; hy verheugde zich reeds in de

1 Myn roman *de Arme Schoolmeester.*

glimlagchen van den armen kleine; hy zag hem opgroeijen, dartelen en spelen aen zyne voeten en op zyne kniën; hy noemde hem ‘myn zoon’ - en eene huivering doorliep zyne ledematen by het denkbeeld, dat de baron Paul zyne regten van vader niet had afgestaen, en dat kind eenmael zou komen terugeischen.

Die Adelbert was een edel mensch, wiens hart nog dagelyks meer en meer veredelde omdat hy stilzwygend de voorbeelden naging van een wezen, eenen engel op aerde - van zuster Mathilde.

By de eerste schemering van den avond zag men een man, door de eenzaemste straten der stad, zich naer het huis van den ouden fabriekwerker rigten. De schrik moet zyne schreden vergezeld hebben; want alvorens aen de deur der wooning te kloppen, zag hy behoedzaem rondom zich, om te zien of niemand hem bespiedde.

Binnen gelaten, herkende de oude Tom zynen meester, baron Paul.

Alvorens te vlugten wilde de baron nogmaels het huis van den armen Jan bezoeken. Hy wilde zyne moeder nog eens zien, zonder haer door zyn rampzalig lot te bedroeven; hy wilde zich nog eens over de wieg van zyn kind bukken en het een hartelyken kus geven; hy wilde den ouden Hartman bedanken, zynen goeden Tom de hand drukken, en nog eens - misschien voor de laetste mael, zyne zuster in het oog

staren, en hare laetste woorden als heilige klanken in zyn hart besluiten.

Paul vond zyne moeder ingeslapen; het kind lag in de wieg en lachte hem toe; maer zuster Mathilde was sinds eenige uren afwezig.

De baron bleef aen het voet-einde van het bed zyner moeder staen, vouwde de handen zamen en verkropte zyn snikken en weenen: eindelyk naderde hy de zieke en kuste zacht haer voorhoofd. Dan ging hy tot de wieg, nam zyn kind in den arm, kuste het vurig en hield het geruimen tyd aen zyn hart geklemd. Alvorens de kamer te verlaten, schreef hy op een stuk papier:

'*Zuster!*

Verzorg onze moeder, en als zy ontwaekt en naer haren zoon vraegt, zeg haer dan dat hy zich tydelyk heeft moeten verwyderen; doch aen u vertrouw ik het, die zoon zal niet meer terug keeren. Adelbert zal de vader zyn over myn kind; wees gy, gy die het reeds van een zekeren dood reddet, wees gy zyne moeder..... Van alles wat hem in zyn leven omringd heeft en dat hem lief was, draegt uw ongelukkige Paul maer ééne levendige gedachte mede naer het land der ballingschap, het is die aen zyne zuster Isidora. Vaerwel!

PAUL.'

De baron ging heen, viel stilzwygend - maer dat

stilzwygen was zóó welsprekend! - den fabriekwerker om den hals en kuste de bruin geroosterde wangen van den ouden grysaerd. Hy omhelsde Tom en stamelde ‘vaerwel!’ doch geen van beiden verstonden wat hy wilde.

‘Er lag toch eene goede ziel in onzen meester! zegde Tom, eenen traen wegwisschende, en toen deze het huis verlaten had. Jammer! dat het ongeluk hem op het slechte pad heeft doen verdwalen.

Paul stond een oogenblik voor het huis van Jan Hartman stil, wierp een smartelyken blik op de puinen van zyn hotel, en verdween in eene der zystraten.

Wy zoeken zuster Mathilde op.

Op den middag van dien dag was er eene boodschap in het klooster gekomen, welke toelating verzocht, dat zuster Mathilde zich voor eene gewigtige zaek aen boord van een, op reede liggende, schip zou begeven. Het denkbeeld, dat er zieken te verplegen waren, deed de non sterker dan ooit naer het voldoen aen die vraeg verlangen. Met een hart, kloppend van zaligheid, rigtte zy hare schreden naer de Werf en de sloep van *the Eagle*, sneed als een pyl door het water, om de zuster aen boord te voeren.

Toen zy op het dek stapte was het, alsof een engel in het midden dier woeste matroozen gekomen ware. De tongen, die korts te voren, nog ruwe woorden en

vloeken uitspraken, zwegen nu doodstil; in de oogen van 't scheepsvolk blonk eerbied; allen ontblootten het hoofd toen de non voorbyging, en weken met ontzag voor haer terug. O, het was dat zy haer kenden, die zuster! Toen eenigen tyd geleden de cholera woedde, verliet dat zelfde scheepsvolk, dat zelfde vaertuig de haven van Antwerpen, gelukkig zynde de verpeste lucht te mogen ontvlugten, waerin wy moesten blyven leven.

De schrikkelyke ziekte dreef echter het vaertuig als 't ware achterna, en beneden de rivier moest het reeds ankeren, om zyne manschap aen den dood te onttrekken. Een ieder sidderde voor dat enge hol, waerin de zieken opgestapeld lagen, en men vlugtte het als een opregt pesthuis, hoewel het arme scheepsvolk naer hulp en troost, naer verligting in het lyden snakte.

Twee moedige vrouwen, gasthuisnonnen van Antwerpen, boden zich aen; de eene was zuster Mathilde. Beiden daelden in het besmettelyk vaertuig neêr, en waren als weldoende hemelgeesten in het midden der zieken. Zy verpleegden deze laetsten, en leefden drie volle weken by hen - den dood, by iedere ademhaling, trotseerende. Wat al troost en liefde hebben zy niet in de harten van den lyder en den stervende gestort! Eindelyk verlieten zy *the Eagle*, en de ruwe matroozen dankten die vrouwen op de kniën, en met de tranen in de oogen.

Van daer dien eerbied voor de gasthuisnon.

Deze ook knikte en glimlachte verscheidenen der matroozen als oude bekenden toe, en wenschte hun eene gelukkige overvaert.

De kapitein van het vaertuig geleidde de gasthuiszuster in de kajuit, en daer gekomen rigtte hy haer de volgende woorden toe:

‘Zuster, wacht hier; zy die u heeft ontboden, zal niet toeven er u te komen vinden. Wees echter kort in uw onderhoud; de wind is gunstig en wy moeten binnen dit en een uer onder zeil gaen.

Zuster Mathilde begreep niets van dit alles; zy wilde den kapitein ondervragen, doch deze had reeds de kajuit verlaten en geruimen tyd hoorde de non niets dan het kommando en het gefluit des bevelhebbers, het zingen der matroozen, het klotsen der golven tegen de zyden van het schip, dat als ongeduldig om den togt te beginnen, aen de ankerketting gekluisterd, op de baren danste.

Eindelyk werd de deur geopend, en eene vrouw, in de nederige kleeding van eene duitsche landverhuister, trad binnen. Zuster Mathilde kende dat wezen niet. Het naderde haer snel, viel voor hare voeten neder en stamelde woorden van ‘genade.’

Op het hooren van die stem, ontvloog een gil aen Mathilde's mond.

‘Felicita! riep zy uit. Wat doet gy hier? Waerom die kleeding? Waerom.....

- Ik verlaet dit land, was het smartelyk antwoord; ik volg mynen vader in de ballingschap, naer de Nieuwe-Wereld.

- Maer gy verlaet dan uwe familie?

- Ik bezit er geene meer; myn echtgenoot heeft my verstooten en onze scheiding is voor eeuwig.

- Maer uw kind?

- Ik heb geen kind meer! snikte zy. De regtbank heeft het onbarmhartig van mynen boezem gescheurd en myne regten op hetzelve vernietigd; maer toch blyft in myne ziel het moederlyk gevoel leven, en ik voer altyd de gedachte aen mynen lieveling met my. Het is voor myn kind, dat ik u gesmeekt heb hier te komen.....

- O Felicita, wat al rampen hebben onze familie getroffen!....

- Zwyg, ik besef ze nu maer al te wel; laet my in den vreemde, verre van u allen, myne misslagen gaen boeten; dat de wereld ze vergete en misschien kan ik nog ooit, zonder schaemte, in uw midden terugkeeren..... Neen, doe geene pooging om my te doen opstaen; ik wil uwe vergiffenis geknield aenhooren..... Zuster, vergeef my den haet dien ik u heb toegedragen; zeg aen Paul dat ik ligtzinnig, maer nooit misdadig geweest ben, en dat de bron van ons ongeluk, in het gemis van overeenstemming onzer zielen, lag. Vraeg hem, bid hem, smeek hem vergiffenis voor my, en zoo ook aen de baronnes, myne

moeder. Bemin myn kind, wees zyne moeder, en als God my het leven spaert en ik de oogen myns vaders zal gesloten hebben, dan hoop ik mynen zoon te komen weêrzien. Zuster, zuster! wat antwoordt gy op deze woorden?

- Felicita, nooit zal ik heiliger een pligt volbrengen, dan dien welken gy my hier oplegt. Waerom heeft God u zulke gevoelens niet gegeven, in den loop van uw huwelyksleven!

- Ik weet, het is nu te laet.

- Neen, betrouw en hoop. God is goed en hy kan alles nog ten beste schikken! - en in vervoering hief de non de ongelukkige moeder op, en de twee vrouwen omhelsden elkander zoo innig, alsof zy voor eeuwig aen elkaêr wilden gekluisterd blyven.

- O, nu zal ik hoopvol vertrekken. Nog eens, zuster, zorg voor myn kind; gy moet het wel sterk beminnen, want gy hebt het immers verleden nacht nog van een zekeren dood gered.

- Ja, ik bemin het des te inniger, omdat gy beiden ongelukkig zyt.

- Dan, zuster, gy zult my schryven, niet waer? Gy zult my berigten, welk de eerste woorden zyn, die myn zoon stamelt: dat zal myn geluk zyn in myne ballingschap. Ach, folter my niet: dat ieder schip, 't welk van Europa komt, my iets van hem aenbrenge: een woord, een lach, een zoen, een traen..... Ik wensch het onmogelyke; maer de moe-

derliefde maekt my op dit oogenblik zinneloos.....

Het kommando voor het heischen des ankers, weêrklonk welhaest tot in de kajuit. Het geratel der ketting vermengde zich, als het ware schaterlagchend, met het gezang der matroozen: het uer van het scheiden was daer. De graef had zich niet vertoond en zonder te willen doorvorschen wat de reden dier terughouding was, verzocht de non aen Felicita, haren afscheidsgroet aen haren vader te willen overbrengen. Dan omhelsden de twee vrouwen elkander nogmaels, en er was een band tusschen beiden gesloten, die de verre afstand niet meer breken zou.

Op het dek, en toen de non in de boot stapte, reikte Felicita de armen wanhopig naer haer toe, en als zinneloos van lyden, jammerde zy: ‘Myn kind! myn kind!’

De graef verscheen op dat oogenblik op het dek, en sleurde, met een brandenden blik, zyne dochter naer beneden, waer zy zich - zy, weleer de koninginne der salons! - vermengde onder de ruwe duitsche landverhuizers, in eene enge en lage plaets, waer de lucht meer dan eens aen de talryke longen te kort schoot.

Het anker was geheschen. Het gejuich der matroozen klonk over de Schelde heen; een kanonschot bulderde ten afscheid, en zuster Mathilde zag van den oever *the Eagle*, vrolyk en ligt gelyk eene notenschelp, afdryven.

De familie van Weeleghom was als een kaertenhuis uit-een geslagen. Het aloude geslachtshuis lag in puinen; de dood eischte een offer in de baronnes; de zoon verliet ongelukkig en misdadig het land; ginds droeg *the Eagle* de vrouw meê, die geroepen was het geslacht, door deugd en schoonheid, te verheerlyken - en niets zal er weldra nog overschieten, dan een zwakke zuigeling in zyne wieg: ‘nog een weeskind, zoo als ik’ murmelde de non.

XV.

Onze geschiedenis zal misschien in het oog van den lezer, veel van haer belang verloren hebben, omdat eenige onzer hoofdpersoonen het tooneel verlieten. Dit echter is voor de byzondersten slechts tydelyk. Overigens zullen wy onzen lezers doen kennis maken met een nieuw persoonaedje.

Laet ons echter voor eerst nog het een en ander tot volledigingvan de voorgaende hoofdstukken zeggen.

Het midden des zomers was reeds gekomen, en

echter lag de baronnes nog altyd in de kleine wooning aen het ziekbed gekluisterd. Men verwachtte elken dag den dood, die een einde aen haer lyden zou komen stellen. Van Paul had men niets meer vernomen, evenmin als van Felicita; het kind der rampzalige echtgenooten had eene schuilplaets en eene liefderyke verzorging gevonden in het huis van Adelbert, terwyl de oude Tom, de trouwe dienstknecht, in een Godshuis woonde en er rustig en vreedzaem het leven kon slyten. De plaets, waer vroeger het hotel stond en het puin, waren reeds te koop geveild.

In de aristocratische wereld had men den naem der van Weeleghoms als van de lyst geschrapt, en niemand trok zich de gevallene familie regtzinnig aen, tenzy Adelbert, de oude Hartman en dan die verhevene zuster Mathilde. Zy had waerheid gesproken, toen zy by haer afscheid van de wereld, tot hare gezellinnen zegde: ‘Misschien kom ik eens tot u terug; maer het zal zyn, als gy niet meer feesten kunt; als de gasthuiszuster uw stervend hoofd zal komen ondersteunen.’

Terwyl de non aen het ziekbed nederzit, moeten wy ons een eind wegs buiten de stad begeven, en het postrytuig volgen, dat langs den grooten weg zich naer de stad rigt. Het vliegt om dus te zeggen, en nog schynt het veel te langzaem te gaen voor den bejaerden reiziger, die hetzelve alleen bezet. Slechts als de postillon, door op nieuw met de zweep te kletsen, de

dampende paerden aendryft, komt er een trek van voldoening op het gelaet van den ouden heer.

Deze laetste scheen zestig jaren te tellen; zyn hoofdhair, zyne zware wenkbrauwen en lange knevel waren sneeuwwit en staken zonderling af tegen zyn bruin geroosterd aengezigt. In dat gelaet lag, niettegenstaende den ouderdom, nog jeugdige krachtdadigheid te lezen, en daeraen was ligt te bemerken, dat hy den bovengemelden ouderdom nog niet kon bereikt hebben. Toen hy aen eene pleisterplaets afstapte, bemerkte men in hem eene militaire houding; een paer ridderlinten pronkten hem op de linkerborst. Kort en krachtig gebood hy welhaest den koetsier ‘voorwaerts’ en nauw hadden de paerden eenige oogenblikken uitgedampt, of zy voerden het rytuig weêr pylsnel over den steenweg heen.

De reiziger, hoewel vreemd in dezen omtrek, wierp geenen oogslag op de milde natuer, welke hier hare pracht in schaduwryk loover, daer in malsche grasvelden, ginds in bloemen langs den weg, ten toon spreidde; hy lette noch op de welvarende dorpen, noch op de schilderachtige landhoeven; noch op den groet dien de dorpeling hem toestierde. Hy scheen enkel met de vlugt des rytuigs bekommerd te zyn, en een vreugde-vol ‘ha!’ ontsnapte aen zynen mond, toen hy den prachtigen Onze-Lieve-Vrouwe-toren van Antwerpen voor zyn oog zag opryzen.

Welhaest rolde het rytuig de poort binnen.

Wy zullen dien vreemdeling welhaest op eene andere plaets, en die meer in betrekking staet met ons verhael, terugvinden. Laet ons inmiddels naer het huis van Jan Hartman terugkeeren.

De priester, die de laetste troostmiddelen van de godsdienst aen de oude baronnes gebragt had, verliet zoo even de wooning van den fabriekwerker. De dood naderde, en de baronnes scheen het zelve te gevoelen. De non zat aen het sterfbed en sloeg den minsten oogslag der zieke gade; Jan Hartman zat op zyne kniën voor het bed en bad. Men had de oude kennissen van mevrouw wel verwittigd; doch zy waren nog niet gekomen.

Mevrouw van Weeleghom kon niet meer spreken; doch de blik dien zy nu op de non, dan op den ouden Jan wierp, was welsprekender dan woorden. Er straelde iets smeekends uit hare verglaesde oogen, hetwelk zich als eene bede van vergiffenis tot beiden rigtte, en zonder twyfel tot allen, die zy vroeger gekend en gehaet had. Als zy haren blik in de kamer rondsloeg, zocht zy gewis haren zoon en er kwam een diepe zucht uit haren boezem, als de non haer het bedriegelyk: ‘hy komt morgen!’ toesprak - woorden, die mevrouw reeds verscheidene weken dagelyks moest hooren.

Zoo zacht had de lezer het sterfbed van die vrouw niet gedroomd - maer de gasthuisnon had dit trotsche gemoed, tot in de laetste vezels, weten te

breken en de zachtheid van deze laetste, de nederigheid en de gelatenheid, waren om dus te zeggen in de ziel der aristocratische vrouw overgegaen.

Het stervens-uer naderde, toen een donderend kloppen op de huisdeur de godsdienstige stilte kwam stooren, welke er in het huis heerschte.

Een oogenblik opende de zieke de oogen; een ongewoon vuer glinsterde in dezelve, en terwyl zy het afgematte hoofd poogde op te rigten, liet zy kort en afgebroken de woorden: ‘hy is daer!’ ontglippen.

- Wie, wie? moeder..... vroeg de non.

De stervende zweeg, en de oude fabriekwerker strompelde naer beneden, om te zien wie de driftige bezoeker zyn zou. Zuster Mathilde dacht niet anders of het was Paul, die den laetsten kus der moeder nog kwam ontvangen. Beneden aen den trap hoorde zy echter eene vreemde stem, die dringend zegde: ‘de baronnes van Weeleghom.’ De oude Hartman murmelde eenige onverstaenbare woorden tegen, doch in eenige sprongen had de vreemde bezoeker de eerste verdieping bereikt, en ruw de deur open stootende, stond de man, dien wy op den weg naer Antwerpen ontmoet hebben, op den dorpel der kamer.

Zyn arendsblik ging in het vertrek rond, en nauw had hy de zieke op het bed bemerkt, of hy vloog er naer toe, greep haer onstuimig by den arm en riep krachtig, alsof hy den laetsten sprankel levenskracht wilde opwekken: ‘Baronnes!’

Mevrouw van Weeleghom opende nogmaels de oogen, en staerde den vreemdeling strak in het aengezigt; de kracht herleefde in haer en langzaem, als een akelig spooksel met gloeijende oogen, ligtte zy het hoofd op en het naderde den reiziger, om hem des te beter te kunnen beschouwen.

‘Kent gy my nog, baronnes van Weeleghom?

- Dooden..... terug..... Erbarming! stamelde de zieke, en zy zakte weêr achter over.

- Neen, rigt u op! riep de vreemdeling, en schudde de bezwykende kranke. Zeg, spreek, waer is myn kind, waer is myne dochter?....

- Kind..... kind..... dáér!.... en zy wilde hare vermoeide hand opligten, om naer de gasthuisnon te wyzen, die met een kloppend hart, de handen zamen gevouwen, in eenen hoek van het kamerke stond, zonder te weten wat dit plotseling tooneel verbeeldde. De vreemdeling had de baronnes niet verstaen, en haer wanhopig schuddende, riep hy met hartverscheurende stem uit:

‘Spreek, spreek, alvorens te sterven..... Dood! jammerde hy en sloeg de handen voor de weenende oogen. Toen hy ze liet neêrvallen, viel zyn blik op zuster Mathilde, welke altyd met ingehouden adem bleef wachten. De reiziger zag haer insgelyks met een kloppend hart aen, en bibberend ontrolde aen zynen mond:

‘Wie zyt gy?

- Zuster Mathilde! was het zoete, maer ontroerde antwoord.

- Neen, neen! hoe noemde men u in de wereld?

- Isidora, freule van Herlicum.

- Myn kind! myn kind! gilde de vreemde heer uit; hy klemde de non in zyne armen, en kuste haer onder het plengen van overvloedige tranen.

- Vader, vader! hoorde men de stem der non onder dat kussen en weenen uitroepen. Gy leeft! O God heeft my steeds gezegd, dat ik u zou wederzien.

Onbeschryfelyke vreugde in dat nederige kamerke, en naest het doodsbed der baronnes!....

Nog klemde de vader zyn kind aen het hart; nog kluisterde de non zich aen de jagende borst haers vaders; nog weenden zy beiden van vreugde en dachten in eenen droom te verkeeren, toen Adelbert in de kamer verscheen, om een laetste bezoek by de stervende af te leggen.

De jonge edelman stond even stom als de oude Hartman, by het zien van het ontroerend tooneel, en hy verklaerde het zich slechts, toen hy den vreemdeling hoorde zeggen:

'Zie my nogmaels aen, Isidora! Ja, ja, gy hebt de hemelsche trekken uwer moeder.

- En zoo, zoo als gy zyt, vader, heb ik u gedroomd, zegde de non; zóó heb ik my steeds voorgesteld, dat ik u zoo wederzien.

Maer eensklaps rukte zich de zuster los, en vloog

onder het uiten van een yselyken gil naer het bed harer pleegmoeder. Dan ook werd de heer van Herlicum - want hy was het inderdaed - bleek als een doode, toen hy het zwarte kleed zag, waerin zyne dochter getooid was. Zyn oog stond strak in het hoofd, zyn mond wilde spreken en zyn vinger wees bevend op het orde-gewaed.

'Dat kleed! mompelde hy uit. Mynheer, ging hy voort, terwyl hy Adelbert by den arm greep, wat beduidt dat kleed?

- Het is het kleedsel der gasthuisnonnen.

- En myn kind?....

- Is de heiligste engel dier orde.

- Gasthuisnon!.... Dat wil zeggen, liet van Herlicum er verschrikkelyk op volgen, dat ik haer verliezen moet, op het oogenblik dat zy my, na zooveel jaren lydens, wordt weêrgegeven.

De kolonel (want die graed was hem, na de terugkomst uit Batavia, verleend geworden) rukte zich de hairen uit het hoofd.

De zuster had die woorden niet gehoord; zy bleef over het ligchaem der baronnes gebogen, dat zy met hare tranen besproeide, en snikte:

'Dood..... moeder..... Paul!.... Komt, ging zy ten laetste voort, zich tot de omstanders wendende; laet ons bidden voor de overledene! - en allen, zelfs de kolonel van Herlicum, zakten op de kniën en baden voor de afgestorvene.

Toen het gebed geëindigd was, wendde de non zich weêr tot haren vader, en hielp hem opstaen.

‘Ja, uw kind is de zuster van het lydende menschdom geworden, zegde zy; maer dat werpt geenen scheidsmuer op tusschen uwe en myne liefde.

- Neen; maer ik had, voor den korten tyd dat ik nog te leven heb, u altyd aen myne zyde willen gezien hebben.....

- Laet ons te vreden zyn, vader, met het lot dat God ons nog geeft. Wy zullen elkander dikwyls zien, elkander lief hebben en te zamen den hemel danken, dat hy u aen my terug geeft, op het oogenblik dat allen die my lief waren, my ontnomen zyn.

- Ik weet alles, Isidora; ik ken al de rampen die de familie van Weeleghom getroffen hebben. Ik weet, dat zy, die daer op het doodsbed ligt, de eerste schuld is van die ongelukken. Ik moet het ongeluk en den dood eerbiedigen: maer eens, in een ander leven, zal ik haer rekenschap vragen over de behandeling, die zy myn kind heeft doen ondergaen.

- Vader, vergeef en vergeet. Overigens zy hebben my met goedheid overladen.....

Zuster Mathilde strengelde hare beide armen om den hals haers vaders.

‘Isidora, myn kind - droom myner liefde, gedurende meer dan twintig jaren..... Ik had gehoopt, op de beloften van myn ouden krygsmakker, dat gy de echtgenoote van zynen zoon zoudt geworden zyn.

- God heeft het anders gewild.

- Welnu, dat Zyn wil dan ook geschiede.

Die woorden vloeiden wel uit den mond des kolonels; maer zyn vaderhart was gebroken.

Zoo was de dood der baronnes geweest. Zy, die in den voorspoed hare salons en balzalen opgevuld had gezien met vrienden en vriendinnen - stierf eenzaem en verlaten in het huis van een ouden fabriekwerker; zy, die zoo gaerne in de pracht leefde, stierf op een nederig bed, met katoenen gordynen behangen en in een nog nederiger kamerke. De vrienden waren met de pracht verdwenen, en zelfs zullen zy haren lykstoet niet komen bywoonen, nu hare doodskist niet uit de poort van het hotel; maer wel uit de lage deur eener werkmanswooning gedragen wordt.

Er zullen echter nog trouwe harten zyn, die haer tot aen het graf zullen vergezellen.

Verlaten wy het sterfhuis en rigten wy ons naer de wooning van den burggraef, waer de kolonel van Herlicum zynen intrek genomen heeft, op het gastvrye aenbod van Adelbert.

Dáér deed hy zich de geschiedenis der van Weeleghoms en die zyner dochter, door den jongen edelman, in het breede verhalen, en aen den traen, dien hy herhaelde malen van zyne oogleden wischte, kon men gemakkelyk zien, dat het hart van den heer van Herlicum altyd zyne edele hoedanigheden behouden

had, die de baron van Weeleghom zoo dikwyls roemde. Gestreng en dapper krygsman - dat was hy; maer dáérbuiten was hy de gevoeligste mensch der wereld.

Op zyne beurt zegde de kolonel aen Adelbert, dat hy zonder fortuin was toen hy, vóór de scheiding der Nederlanden, naer de Oost-Indische bezittingen vertrok, en nu met aenzienlyke rykdommen in zyn land terugkeerde. Met eene bewogene stem schilderde hy het lot af, dat hy zyne dochter had willen toebereiden. ‘Even als een verliefde van achttien jaren voor zyne bruid, voegde hy er by, heb ik niet anders gedaen, dan ontwerpen en plannen voor haer gevormd: en dit alles valt nu plotseling in duigen!’

De vriendschap tusschen deze twee harten was dan ook spoedig bezegeld: iedere minuet welke verliep, leerden zy elkander meer en meer waerdeeren, en in een innigen uitroep liet de kolonel zich eens ontvallen, terwyl hy de beide handen van Adelbert in de zyne drukte:

‘O, had ik zulk eenen schoonzoon mogen ontmoeten!

Een blos dreef over de wangen van Adelbert.

De kolonel zag het en zegde:

‘Vergeef my, ik heb zonder het te weten een der geheimen uwer ziel doorgrond.

- Kolonel, zegde de jongeling met eenen traen in het oog; ik had Isidora zoo gelukkig niet kunnen doen zyn als zy nu is.

Indien de kolonel van Herlicum het denkbeeld van Adelbert's ziel geraden heeft, dan toch moet men bekennen, dat de jonge edelman zyn lyden op eene verhevene en grootsche manier draegt.

Dit waren de eerste en laetste woorden, welke er over dit onderwerp gesproken werden.

De kolonel van Herlicum vond dus in het huis van den burggraef, voorloopig, een gastvryen haerd: wy zeggen voorloopig, want de oude krygsman zag van zyn voornemen niet af, om zyne wooning in Antwerpen te vestigen, en er zich dan ook een eigen hotel aen te koopen. Dáér immers zou hy het geluk hebben dikwyls zyne dierbare dochter te ontmoeten.

Hoe meer de kolonel het leven van zuster Mathilde inzag, hoe schooner en ontroerender het hem voorkwam. Als men hem soms trekken van liefdadigheid van zyne dochter verhaelde; als hy soms het gasthuis bezocht, en er zyn kind bezig zag, met het verplegen der zieken - dan dreven hem de tranen over de wangen.

‘Ja, zegde hy eens, terwyl hy hare beide handen zacht in de zyne sloot; gy wordt my des te dierbaerder, omdat gy het evenbeeld zyt van eene vrouw, die ik steeds heb lief gehad, en die ik aen uwe zyde had willen zien als eene zuster.....

- Is het dan myne moeder niet, welke gy bedoelt? vroeg de gasthuisnon.

- Neen: ik kende haer aen gene zyde der zeëen.

Zy was het, die uwen vader het leven redde en zyne ballingschap verzachtte; zy was een weldoende engel voor my, zoo als gy zyt voor een-ieder.

- O, ik bemin haer reeds als eene zuster. Is zy nog in leven?

- Neen, zy stierf; maer God zal hare edele ziel in zynen schoot hebben opgenomen.

- Hoe was haer naem, opdat ik hem steeds in zalige herinnering houde? hervatte de gasthuisnon.

- Lou Endah..... was het antwoord.

De avonturen van den kolonel waren aen dien naem verbonden, en het is te begrypen, dat de oude krygsman het verhael zyner lotgevallen schuldig bleef. Onze lezers ook zullen ons misschien reeds verweten hebben, dat wy dien kolonel van Herlicum zoo plotseling uit de lucht doen vallen en niet eens zegden, waer hy sinds het afscheid van den baron van Weeleghom gebleven was. Wy hebben gezegd dat hy uit de Oost-Indiën kwam, en wy zyn gehouden dit te regtvaerdigen.

Wy zullen dus in onzen roman, den nieuwen roman van onzen held weven en het gesprek afluisteren, hetwelk op een heerlyken en warmen avond gehouden wordt, in den hof van Adelbert's hotel. Onder het prieel van roozen, zit gansch de familie byeen - wy zeggen de familie; want menschen die zoo nauw aen elkander verbonden zyn, mogen wy dien heiligen naem wel geven.

Verwonder u dus niet, lezer, als ik u in het gezelschap van den kolonel, van zuster Mathilde en Adelbert, den ouden Tom en den braven Jan Hartman - beiden waren dien dag genoodigden - in het adellyke huis aentoon. Tom daerenboven kende den kolonel van ouds en wist van Leipzig, Austerlitz, Moskou en Waterloo nog al een enkel woord te zeggen.

Het was dan..... doch vooraf, lezer, moet ik u waerschuwen, dat ik de woorden van den kolonel slechts in het ruwe meêdeel, en my in de onmogelykheid bevindt om het eigenaerdig karakter weêr te geven van zyne natuerbeschryvingen en van de duizende byzonderheden, welke het voor ons vreemde land oplevert, en die hy voorzeker grondig kende.

Het was, zeg ik, op dien schoonen familie-avond dat de kolonel van Herlicum van zyne avonturen sprak.

'..... Ja, zegde hy, het waren geweldige gevechten, die welke in 1821 over Palembang beslisten. Zy waren de voorbode van de onwankelbare vestiging der Nederlanders op Sumatra.

Ik was door eenen pyl aen de linkerborst getroffen, en dacht reeds op den dood. Terwyl het gedonder van den slag over my heen vloog, verzamelde ik myne denkingskracht en wilde myne laetste oogenblikken aen myn vaderland toewyden, aen allen die

my lief waren, en vooral aen u, Isidora. Myn vriend, de baron van Weeleghom, had my een oogenblik aen zyn hart gedrukt gehouden; ik had hem myn vaerwel toegesproken, en toen hy voor het geweld van den vyand moest wyken, had ik het bewustzyn verloren.

De avond was gevallen, toen ik tot my zelven terugkwam en met den terugkeer der zinnen, was ook de levenszucht weêr in mynen boezem gedaeld. Het bloed myner wonde was gestelpt, en hoewel uitgeput van krachten, bezat ik er nog zoovele om my op te rigten, en ik herinner het my levendig - ik bleef op myne kniën zitten, en bad God vurig om redding.

Eene doodelyke stilte heerschte, op dat oogenblik, over de vlakte.

Waren de onzen overwinnaers of wel waren zy verslagen? Niemand kon my op die vraeg antwoorden: allen die rondom my lagen, waren dood. De gesneuvelde oproerling, met zyne halfnaekte ledematen leunde nu vertrouwelyk met zyn hoofd op den dooden Hollander; de gevaerlyke *klewang*[1] de vlammende *kris*[2] de vergiftige pyl, die wapens, waermeê men zoo vreesselyk gestreden had, lagen nu vreedzaem naest het geweer en den sabel, als stomme getuigen dat de oorlog was uitgebluscht.

1 sabel
2 dolk.

Op dat oogenblik had ik, dunkt my, alles gegeven, om eene enkele stem te hooren, welke op myn geroep antwoordde; doch de echo der naburige bosschen en der onmetelyke bergketen, waerop de maen haren lichtglans goot, weêrgalmde alleen myne klagt. Ik bedrieg my, in de verte klonk my, als een vreesselyke donder, het gehuil van den koninklyken tyger tegen, en boven my klapperden de roofvogels. Zy verlieten hunne ondoordringbare bosschen, en kwamen feestmael houden op den achtergelaten buit.

De gemoeds-toestand, waerin ik my bevond, is niet te beschryven. Ik ben geen bloodaerd: in het midden van den kogelregen, ben ik dikwyls koel en onverschillig gebleven; maer op dat oogenblik, ik beken het, sidderde ik. De gedachte van door de klauwen des tygers verscheurd te worden, na aen den dood ontsnapt te zyn, deed my eene uiterste pooging wagen; ik verzamelde myne krachten en als door eene bovennatuerlyke hand geholpen, rigtte ik my op en vlugtte, zooveel als myne kracht het toeliet, in eene tegen-overgestelde rigting.

Terwyl ik my naer den kant der bergketen wendde, klonk my allengs al meer een naderend gedruisch in de ooren. Ik meende den hoefslag van een paerd te hooren, en inderdaed, ik zag weldra een ros, zonder ruiter, met gerekten staert en vliegende manen, over de vlakte komen aenrennen. Het dier brieschte bang en versnelde zynen loop, als de

brullende stem des tygers zich verschrikkelyker hooren liet.

Toen het zich, op weinigen afstand van my bevond, vertraegde het zynen galop, stond eindelyk stil, stak den kop met gespitste ooren in de hoogte en scheen te luisteren. Het yselyke gehuil des tygers hield in dat oogenblik op, en ik dankte de Voorzienigheid, die my welligt, in dat vlugtende paerd, eene redding zond. Ik naderde het dier en riep het eenige woorden in het Maleisch toe - gy glimlacht, Jan Hartman? Echter op die menschelyke stem scheen het dwalend dier zich gerust te stellen en te verblyden; want het hinnikte van genoegen, en zelfs, na eenige zysprongen, liet het zich by den toom grypen. Niet zonder moeite kroop ik in het ryk versierde zadel, hetwelk gewis kort te voren een der opperhoofden van den oproer gedragen had.

Onder mynen spoorslag snelde het dier als de wind, als de bliksem voort. Het vloog snuivend over kreken en diepten heen; het wierp zich in den breeden stroom en zwom denzelve moedig over; het ylde brieschend over de hellingen der bergen en rotsen. Nauw had het die moeijelykheden verlaten, of het doorrende een deel der onmetelyke velden met *alang-alang* bezet.[1] Het scherpsnydend gras mogt, in zyne

1 Een hoog en scherpsnydend gras, en waerin vooral de tygers verblyven.

snelle vaert, zyne ledematen geeselen en tot bloeden slaen - het scheen, door dien bloedigen zweepslag, slechts des te heviger aengedreven. Het mogt nieuwe wonden bekomen, in het digtgewassen hout van het *djati*-bosch - het was alsof een bovennatuerlyke geest het dier gedurig voortzweepte.

Ik voor my had ook veel in die onstuimige vaert geleden; my ook had het scherpsnydend gras wonden toegebragt, of my de kleederen van het ligchaem gereten..... Drommels! ik had liever in een gloeijenden kogelregen gestaen, Tom..... Ik dankte dan ook den hemel toen het trouwe dier, aen den boord eener rivier gekomen, eindelyk zynen loop vertraegde. Het beest hinnikte blymoedig alsof het zyne eigene landstreek, zyne bekende geboorte plaets, had weêrgezien.

De eerste stralen der zon braken door de morgennevelen, en overstroomden de weelderige natuer met eene zee van gloed en schittering. Ja, dat beken ik, nooit heb ik met meer dankbaerheid het aenbreken van een nieuwen dag begroet. Ik was uitgeput van vermoeijenis; myne wonden vroegen verkoeling en verbinding.

Terwyl myn paerd op het gras graesde, zette ik my in de schaduw der boomen neêr. Ik zag onverschillig naer de malsche vruchten, my door de takken van den *tamerinda* als toegereikt: ik was op dat oogenblik, als de *sedep malem* “de droevige

plant" naby welke ik gezeten was, die des nachts hare weelderige bloemen opent en als gansch de natuer zich verblydt in den vrolyken morgen, verheft zy zich integendeel doodsch en treurig.

Wat gaf my die natuer-rykdom, door God zoo kwistig rondom my gestrooid!.... Het was schoon die reusachtige bloemen te zien, met hare schitterende kleuren; die eeuwen-oude boomen, met hunne onmeetbare bladeren; die geurige en bloemryke gewassen, welke van den eenen tak naer den anderen slingerend, boven myn hoofd duizende regenbogen schenen te vormen; het was verrukkelyk om dat gevogelte te zien, wiens gepluimte als met diamanten overstrooid was; het was aenlokkelyk voor den avonturier den grond na te gaen, die goud, zilver en edelgesteenten in zyne oppervlakte scheen te besluiten - maer my bekoorde dat alles niet, en ik had op dat oogenblik myn nederig moederland, met zyne dorre heîvlakten, oneindig liever.

Ik sloot afgemat de oogen, en Gode myne ziel aenbevelende, dacht ik, naer ik meende voor het laetst, aen myne Isidora, aen mynen vriend en dezes familie..... Een zachte slaep overviel my; hoe lang ik geslapen heb, weet ik niet. Het gedruisch van menschen-stemmen, en het gekletter van wapens in myne nabyheid, wekten my uit mynen slaep op. Toen ik de oogen opende, zag ik eene jonge vrouw voor my staen, regelmatig en schoon van trekken en met iets

in het zwart glinsterend oog, dat my van diep medelyden scheen te spreken. Zy stond daer peinzend, de kin op de fyne hand latende rusten, en scheen myn ontwaken te hebben afgewacht.

Verwonderd, maer verrukt over de aenwezigheid van een menschelyk wezen, rigtte ik my op en terwyl zy eenige woorden murmelde, wees zy op het met bloed doorweekte windsel myner wonde. Ik deed wederkeerig een teeken, dat ik geweldig leed en hare hulp afsmeekte. Een groote traen, glinsterend als de morgendauw, viel van hare zwarte wimpers op hare taenkleurige wangen..... Die traen was inderdaed welsprekend voor my! Hy zegde my immers, dat ik een medelydend hart gevonden had, in het midden dier wildernis, in het midden dier gevreesde vyanden.

De jonge vrouw knielde by my neêr, rukte haren sluijer van den schouder, nam de windsels van de wonde, schepte water in de kleine hand, waschte het bloed weg en na eenige balsemende kruiden geplukt te hebben, legde zy my een weldadig verband op de wonde. Dikwyls lachte zy my vriendelyk toe, en toen zy geëindigd had en ik hare hand greep, om die dankbaer te kussen, greep zy integendeel de myne en drukte er vurige zoenen op neêr.

Die vrouw scheen, naer hare kleeding te oordeelen, tot den hoogen stand te behooren. Haer *sarong*[1]

1 Een soort van rok, die de vrouwen in de Oost-Indiën op eene schilderachtige wyze, rond het lyf weten te plooijen, ten minste van onder de armen tot op de voeten. Om het middel wordt dit zwierige kleedsel opgehouden door een band of gordel. De *selingdang* is een sluijer van gekleurde zyde, die de vrouwen, op eene gansch eigenaerdige manier, maer vol *coquetterie,* over den schouder werpen. Het *baadjoe,* een soort van vest met mouwen en dikwyls kostbaer met goud doorstikt, volledigt het kostuem der schoone sekse. De parfumeriën, de gouden versiersels en vooral de natuerlyke bloemen, zyn aen de Oost-Indische schoonen niet onbekend, en men zal haer geen goeden smaek ontkennen in alles wat de *toilette* - die voorliefde van iedere vrouw - betreft; vooral, wat onze Europische vrouwen niet kennen, hebben zy een fyn gevoel van harmonie der kleuren in hare tooisels.

was, even als haer *selingdang* en *baadjoe*, van kostbare stoffe; hare weelderige hairen, achter het hoofd zaêmgeknoopt, waren met natuerlyke bloemen doorvlochten - eene voorliefde van iedere Indische vrouw. Om haer zuiver voorhoofd, droeg zy een ligten gouden band, die, even als de gouden slangen welke hare armen versierden, het teeken waren, dat die schoone vreemdelinge nog maegd was. Als er een engel uit den hemel tot my was komen neêrvliegen, had ik hem gewis met niet meer aendoening kunnen gadeslaen.

Het gedruisch dat my had doen ontwaken, kwam voort van eene groep inlanders, die, op eenigen afstand van my, een groot vuer hadden aengelegd, en bezig waren myn trouw paerd ten feestmael te bereiden..... Gy schynt verwonderd, Tom?.... Arm dier, het was de klauwen des tygers ontvlugt, om in de handen der menschen te vallen. Het duerde niet

lang, of de inlanders kwamen met een yselyk gehuil op my af; zy zwaeiden hunne *krissen*, en het gevaer ziende waerin ik my bevond, riep ik in de Maleische tael: "Dood my, ik ben uw vyand; maer martel my niet!" en het meisje, altyd kalm, antwoordde in diezelfde tael: "Gy zult niet sterven!"

De krygstroep eischte echter mynen dood; doch ik bleef gelaten in myn lot. Ik was in de handen der Battaks[1] gevallen, een der beschaefdste en echter een der meest gevreesde stammen van Sumatra. De misdaed aen overspel, de diefstal by nacht, de krygsgevangenschap, het huwelyk tusschen kinderen van

1 De *Battaks*, de eerste bewooners van Sumatra, woonen in de landstreek van het eiland tusschen Achem, Menangkarbou en de zee. Het is een der moedigste volks-stammen van het land, vol eergevoel, regtschapen en vooral de leugentael verfoeijende. Sinds onheuchelyke tyden heeft deze stam een eigen alphabet en zyne letterkunde bevat zoetvloeijende poëzy. Byna iedere Battak kan lezen en schryven, en wat zeer wetenswaerdig is, terwyl de overige bewooners van Sumatra meest allen zich aen den zeeroof overgeven en de kultuer schuwen, beoefent deze stam den landbouw op eene zeer onderscheidene manier. En by al die beschaving, uit de oudste tyden herkomstig, bestaet de menschenverslinding daer krachtens de wet! Inderdaed, men zou moeijelyk een zonderlinger mengsel van beschaving en barbaerschheid ontmoeten. Men merke echter op, dat men aen dit gedrochtelyk gebruik slechts toegeeft, niet uit lekkerny; maer uit eerbied voor de wet. Thans nu de Battaks een onderworpen stam zyn, is natuerlyk dit gebruik verdwenen, hoewel het Hollandsche gouvernement overigens den inlander volkomen vryheid laet in godsdienst, in tael, in niet-strafbare gebruiken, enz. Vele dezer byzonderheden, voor zoo weinig als zy in mynen roman voorkomen, zyn my gegeven door mynen verdienstelyken vriend, den heer L.J. Fuchs, luitenant ter zee, die negen jaren in de Oost-Indiën doorbragt en er aen verscheidene expeditiën deel nam.

hetzelfde bloed, de aenranding van een dorp, van een huis, van eenen persoon - worden er gestraft door gevierendeeld en *verslonden* te worden. Myne uniform scheen dan ook het onherroepelyk vonnis, dat ik als krygsgevangene zou behandeld worden.....'

Het waren Jan Hartman en Tom niet alleen die de ooren by dit verhael wyd openspalkten: zuster Mathilde en Adelbert volgden, met gespannen aendacht, de woorden des kolonels.

'Het meisje, zoo ging deze voort, stond my als myn bewaer-engel ter zyde en sprak hare gezellen toe, in eene tael welke ik niet verstond. De houding van dat kind der natuer was fier; de toon harer stem treffend en terwyl zy, onder het spreken, de handen in fantastische cirkels boven het hoofd bewoog, scheen zy de Battaks, met al de booze geesten der onzigtbare wereld, te bedreigen..... De inlanders bedaerden op hare woorden, en welhaest danste men rondom de geroosterde klompen vleesch van myn armen redder. Een groot deel van den dag vertoefden wy op die plaets; de drom inlanders werd gedurig grooter, zoowel als het getal vrouwen, moeders en kinderen.

Tegen het vallen des avonds zakten wy op breede vlotten van bamboes, de rivier af. Ik lag tusschen den buit, dien de troep gemaekt had. Het deed my pyn - of neen! het deed my de ziel van verontwaerdiging gloeijen, dat het grootste deel van den buit van onze Hollandsche soldaten afkomstig was. Ik her-

kende de bebloede uniformen onzer troepen; gouden epauletten, ridderteekens, sabels en degens waren in eene woeste mengeling tusschen de wapens der Battaks geworpen - en tot overmaet van triomf voerden deze eenen ongelukkige gekwetsten mede, die zy ten speelbal hunner wreedheid zouden doen dienen.

Ik had echter den troost gehad te vernemen, dat myne landgenooten den zegeprael behaeld hadden en de oproerige Sultan[1] door de onzen krygsgevangen gemaekt was. Dat was inderdaed een zoete troost voor myn krygsmanshart. Lou Endah, hetgeen in onze tael wil zeggen "vol schoonheid" - zoo heette myne vriendelyke pleegzuster - had een diepen zucht geloosd, toen zy my die heuchelyke tyding verkondigde. Zy betreurde de onderwerping van haer vaderland - echter scheen zy dien val op geenen weerlooze te willen wreken.

Als ik moeijelyk rustte en myne wonden my pyn veroorzaekten, kwam zy met eene zachte hand een gemakkelyker steunsel aen myn hoofd geven; als ik zuchtte en dien zucht naer myn moederland zond, zag zy my meêlydend aen, en als ik haer naer de reden van al die zorgen vroeg, dan legde zy geheimzinniglyk den wysvinger op den mond, ten teeken dat zy my verzocht te zwygen.

De avond was middelerwyl gevallen. De maen

1 De Sultan van Palembang.

kwam op en had lang het meir, waerop wy voortdreven, met een mystiek licht beschenen. Aen den horizon verloren zich de toppen der bergen in het blauwe azuer des hemels; maer regts van ons brak eene ontzaggelyke zwarte massa door de nevelen heen, en vlammend rood was aen dien kant de hemel, alsof hy in lichtlaeijen gloed stond; de weêrglans kleurde het meir bloedig rood. Wy bevonden ons tegen-over een der volkanen, die in de Oost-Indiën zoo talryk zyn..... Ik hael dit aen, omdat ik nooit dit onheilspellend rood; dat vurige meir; die dryvende vlotten met menschen; die glinsterende wapens; de kaeimans, welke met den monsterachtigen kop boven het water, dreigend naest de vlotten zwommen - omdat ik nooit dat yselyk natuertafereel zal vergeten.

Lou Endah zat naest my, zonder den minsten indruk van hetgeen ons omringde, te laten blyken; zy koesterde my als een kind, en zich over my heen buigende en myn afgemat hoofd in haren arm latende rusten, suiselde zy een lied, gelyk de moeder suiselen zou aen de wieg van haer kind. Het lied van het natuerkind was zóó schoon, zóó melodieus dat ik, hoewel in het midden eener woeste natuer en eener wilde bevolking, my eenen oogenblik in eene onzer Christenkerken en omringd door geloovigen dacht..... Als zy een oogenblik ophield, fluisterde zy my toe, dat zy het Opperste Wezen, den Dibata-Assi-Assi, voor my had gebeden, en voor myne moeder, en voor

myne zusteren, en voor de kinderen, die ik in het land myner vaderen mogt hebben achter gelaten.

Ik vroeg haer wie zy was. Zy antwoordde my: “Eene maegd der Battaks, die u lief heeft als de sterren der oogen harer moeder, als de levensvlam van haer eigen hart.” Nooit heb ik een eenvoudiger en mysterieuser wezen ontmoet dan die Lou Endah; het was voor my de engel der Voorzienigheid..... Wy bereikten den oever en togen welhaest landwaerts in. Hoe verder wy in de bosschen kwamen, hoe woester de bende werd, hoe vonkelender de *krissen* my somtyds langs het hoofd gezwierd werden. De Battaks zongen, of liever huilden liederen, rammelden met hunne wapens, of staken den bebloeden buit op dezelve in de hoogte. Ik was echter voor hen de schoonste trofee, het schoonste voorwerp van triomf, en dit scheen my des te meer de voorbode van den marteldood. Ik was bereid om den pynelyksten dood te onderstaen; ik wilde myne beulen overtuigen, dat de blanke vreemdeling met moed zou weten te sterven, zonder eenen kreet, zonder eene klagt aen mynen mond te laten ontsnappen. Ik wilde sterven zoo als het den krygsman betaemt.....’

Tom knikte goedkeurend met het hoofd.

‘Dikwyls als ik het oog op de jonge vrouw sloeg, welke lagchend en vrolyk scheen gelyk de overige vrouwen, was het my alsof het eene slang was die, kruipend onder bloemen, my was genaderd en nu

hare valschheid, in volle kracht, deed aenschouwen. Maer als ik dan hare tranen, hare woorden van liefde herdacht, als ik my herinnerde, hoe zy myne wonden had verpleegd, dan daelde er ook weêr een sprankel hoop in myne ziel. Op eene vlakte gekomen, werd ik aen eenen palmboom gebonden; de voeten beneden aen den stam, de beide handen boven het hoofd..... Myn oog zocht lang te vergeefs Lou Endah; ik zag haer aen den ingang van eene *kraton*[1], in diepe gedachten verzonken zitten, en zy scheen zich noch om my, noch om de razende menigte te bekommeren.

Ik was dus verlaten en bestemd om gevonnisd te worden, en, als een offer aen de aloude wet, om eindelyk ten feestmael te dienen..... Ja, ja! Tom - voegde de kolonel er lagchend by, toen hy den ouden dienstknecht, over dat zonderlinge geregt, de oogen zag open trekken: schotels menschenvleesch hebt gy zeker nooit opgediend. - De vrouwen, ik wist het, waren van dien wettelyken disch uitgesloten, doch misschien verzon zy reeds, die jonge wilde, hoe zy het best eenen der bloedige brokken aen de offertafel zou kunnen ontstelen, om haren tygerinnenlust te bevredigen.....

Ik had echter ongelyk haer te beschuldigen..... Om de dichterlyke tael der Battaks te gebruiken, mag ik zeggen: zachter dan de antilope, onschuldiger

dan de bloemenkelk en zuiverder dan het kristallen water der rotsen, was de ziel van dat naïve kind, en niets ontbrak er aen hare denkbeelden en daden, dan de hemelsche stempel des Christendoms, om haer een voorbeeld onder de vrouwen te doen zyn.

Toen de Hoofden gezeten en de Battaks, op het klinken van den tam-tam en het gekletter der wapens, byeen gekomen waren, stond Lou Endah op en smartelyk met het hoofd naer den boezem gebogen, naderde zy de raedsvergadering van den stam. Zy bad, zy smeekte, zy trachtte door hare tranen de Hoofden te vermurwen. Wat zy zegde, heb ik later geweten. Zy vertelde bedeesd, in hare dichterlyke tael, dat zy eens met hare moeder en haren gekwetsten vader op de zeekusten verdwaelde, en terwyl de voeten harer moeder op het gloeijend duinzand als verschroeiden, zy te vergeefs de schaduw der palmen, het bloeijend mos tot rustbed, en het kristallen water tot lafenis trachtte te bereiken. De edele radjah[1] had gestreden tegen de blanke vreemden, die zyn land kwamen overrompelen, en het stael van den overweldiger had hem doodelyk getroffen. Terwyl moeder en kind hem den laetsten troost toebragten, verschenen plotseling de blanken op den oever, en de fiere krygsman zag den dood voor oogen.

Hy bedroog zich. De bevelhebber der Hollan-

1 De vorst van eenen stam.

ders stapte integendeel van zyn paerd, deed den gevallen radjah opstygen, en de soldaten maekten van hunne wapens twee draegbaren, waerop moeder en dochter geplaetst werden. Men voerde de ongelukkige familie met verschuldigden eerbied tot aen den zoom van het bosch, en de blanken hadden daerenboven alles gegeven wat noodig was, om de wonde van den gekwetste te zalven en te verbinden. De radjah was echter een vreesselyke vyand geweest; één bajonnetsteek had den blanke nu voor altyd van hem verlost; doch de officier zegde integendeel: “Wy zyn geene lafaerds, die den magtelooze vermoorden; genees en wy wachten u op het slagveld.” De blanken gingen heen; de radjah stierf op den zoom des wouds in de armen van zyne dochter, die hy liefhad als het licht der zonne, en hy deed haer op zyn graf zweren, dat zy den edelmoedigen blanke die weldaed zou vergelden.....

Ik heb hem gezocht en ik heb hem gevonden, zegde het jonge meisje, gewond en stervend op den boord onzer vloeden, en snakkend om hulp en troost, even als myn vader eens om hulp en troost snakte - en gy, Battaks, broeders van den gestorven radjah, gy hebt hem gebonden met bloedige koorden en wilt het offermes wetten, om het in zyn hart te planten, maer Lou Endah, maer de Dibata-Assi-Assi zyn met den edelen blanke.’

‘Ik herinnerde my dat geval uit myne krygs-

mans-loopbaen in de Oost-Indiën, hetwelk my, zonder Lou Endah, gewis volkomen uit het geheugen zou gegaen zyn. De tael der jonge wilde was indrukwekkend geweest; de Hoofden overwogen. Zouden zy den noodlottigen teug drinken?[1] Neen! zy traden tot my, deden myne banden losmaken, en zegden: "Gy zyt vry; maer gy zult naer de uwen niet terugkeeren, omdat wy eenen gyzelaer in ons midden willen behouden." Ik omhelsde Lou Endah, die my voor myn vaderland en de mynen had weten te bewaren, en heel de stam jubelde om myne vryspraek. Die daed van edelmoedigheid, zoo als Lou Endah de vrylating haers vaders had genoemd, hadden de Battaks nooit van wege eenen blanke kunnen denken, en hoewel de dochter van den radjah geen regtstreeksch gezag in den stam uitoefende, had men echter, uit eerbied voor den gestorven vader, hare bede aenhoord.

Lou Endah geleidde my naer hare wooning; onder de schaduw van den *waringin*, den vereerden boom, werd my eene zoete rust geschonken. Ik sliep er in, door de zachte beweging der hangmat en by het zoete neuriën van de melodieuse minneliederen van den stam.....

Myne dochter, vergeef dat ik u in langen tyd

1 Het drinken van eenen teug, wordt aenzien als de bekrachtiging van het vonnis.

geen teeken van leven gaf. Het was niet alleen die vrouw, welke my aen de plaets gekluisterd hield; het was de gyzeling, welke men my had doen bezweren, en het is myn hart niet, dat eene plegtige belofte zal verbreken. Neen, ik vergat u nooit en des avonds, in het lommer der weelderige boomen gezeten, steeg ik in myne gedachten de wyde zeëen over. Lou Endah zelve had u lief als eene, zoo zegde zy, welke uit haer bloed geboren was..... Hoe dikwyls aen het strand, moest ik haer de rigting wyzen, waer dat tooverland lag, van 't welk ik haer al de wonderen vertelde - en dan staerde zy in den horizon, als wilde zy die landstreek ontdekken; zy had geen denkbeeld van den afstand..... Hoe dikwyls boog zy zich over de heldere bron om zich te spiegelen, omdat ik haer gezegd had, dat myne Isidora schoon was zoo als zy; zy was gelukkig dat er toch ééne schoone blanke was, en dat gy dit waert..... Hoe dikwyls heb ik uwen naem moeten herhalen, en hem in het zand der duinen neêrschryven, in hare tael en in de myne.....

Ik leerde Lou Endah de waerheden des Christendoms kennen en verzoende haer met de blanken. Haer lot werd dagelyks nauwer aen het myne verbonden. Eens, op een heerlyken nacht, verlieten wy onze wooning en gingen naer het digtby gelegen *djati*-bosch. Een missionnaris, een dier menschen welke, met gevaer van hun leven, den armen heiden het licht en de waerheid gaen prediken, wachtte ons

daer. Millioenen starren glinsterden aen den blauwen hemel; de nacht was heerlyk schoon, en door de zoetste geuren gebalsemd; de wind suiselde door de bladeren en bloemen - en in die prachtvolle natuer knielde Lou Endah neder en werd zy Christene..... Hare ziel was te rein, om met de duisternis des heidendoms overnerveld te blyven..... Een rotsklomp was het altaer, de geur der bloemen de wierook, de starren waren het waslicht, en de takken van het geboomte het gewelfsel van den tempel, waerin wy voor God vereenigd werden. Ik zal dien nacht nooit vergeten.....'

Een zoete glimlach plooide de lippen der non, terwyl zy een dankbaren blik ten hemel sloeg.

'Een kind werd ons geboren. Ik zou u geen denkbeeld kunnen geven van de teederheid, met welke de moeder het eene bloemenwieg gemaekt had tusschen de twee boomen voor onze wooning, terwyl zy aen den zuiderwind overliet het te wiegen..... Doch neen! Ik zal die herinneringen ter zyde laten; zy doen my zeer, omdat er toen te weinig aen myn geluk ontbrak en de huiselyke liefde my het geledene deed vergeten. Dat huiselyk geluk duerde kort.....

De Battaks gelooven aen de ziels-verhuizing; zy meenen, dat de geesten hunner afgestorvenen in de ligchamen der tygers overgaen. Zy zouden denken hunne dierbaren te doen lyden als zy den koninklyken tyger aen den dood overleverden. Van dien

eerbied komt het dan ook, dat men een groot getal van deze dieren in de omstreken van Achem en Menangkarbou vindt, en niet zelden stormen zy in gansche troepen op de stammen neder. De Battak wapent zich niet tegen die bloeddorstige roovers; neen! de vrouwen integendeel zetten lekkere spyzen aen den ingang der hutten, als om de tygers te verbidden..... Die godsdienstige voorzorg heeft niet belet dat eens ons kindje uit zyne wieg werd gerukt, en een spoor bloed en verscheurde lidmaetjes wezen ons den weg naer het bosch, alwaer het verslonden was.'

De kolonel hield een oogenblik stil, door de smartelyke herinneringen als overmand; al de aenwezigen eerbiedigden dat stilzwygen. Na eene geruime poos ging de krygsman voort:

'Lou Endah kon het gewigt van dat lyden niet verdragen. Zy werd mager en bleek, en in het jaergetyde dat de bloemen verdorren, en de regen den smachtenden grond komt laven, rustte zy stervend op het mosbed, en hield myne hand voor het laetst tegen haer kloppend hart gedrukt. Zy zegde my, dat zy naer haer kind ging; dat haer geest door de digte bosschen zweven zou; dat hy zou rusten in de kelken der bloemen, in de dauwdruppels van den morgen en den avond, op den boord der zilveren vlieten en meiren, tot dat hy den tyger vond in welken haer kind was overgegaen. Dáér ook wilde zy zyn, en dáér ook zou zy my wachten.

Ik herinnerde haer, dat zy Christene was en de ziel van haer kind zou ontmoeten boven het uitspansel, dat zy de “blauwe zee” noemde. Zy sloeg de oogen omhoog, bad, vertrouwde en stierf..... Ik heb haer ter aerde besteld, daer waer ik de achtergelaten lidmaetjes van ons kindje had begraven en een kruis, als herkenningsteeken, op den heuvel geplaetst. Tot den laetsten dag toe, dat ik by de Battaks gebleven ben, strooide ik dagelyks bloemen op het graf, en toen de opperhoofden my eindelyk de volkomen vryheid lieten en eer ik vertrok, plantte ik nog een groenen *sambodja* op hare tombe. Die boom, altyd met sneeuwwitte bloemen overdekt, strooit ze ruimschoots en gedurig op het graf neêr, terwyl de zeewind de verdorde kelken komt wegvegen.....

Ja, God heeft niet alleen engelen in ons midden geplaetst; maer dezelve als lichtpunten van zyne liefde, over gansch de wereld heen gezonden: Lou Endah was een dier engelen.

Een Nederlandsch schip voerde een aenzienlyken rykdom, die my door de dochter van den radjah was achtergelaten, naer eenen myner vrienden te Batavia over. Eenige laetste moeijelykheden hielden my nog eenigen tyd in den gastvryen stam; maer eindelyk brak de dag aen - de gewenschte dag! dat ik, met een talryk gezelschap kolonisten, den togt door het binnenland aennam; die togt was niet gelukkig.

Gisteren worstelden wy tegen het wilde gedierte;

vandaeg verdwaelden wy in de onmetelyke bosschen; nu moesten wy stryden tegen plunderzieke benden; dan hadden wy te kampen met honger en gebrek - kortom, dat was een togt die verscheidene myner nieuwe kameraden het leven kostte. Wy dwaelden van bosch tot bosch, in de hoop van eene *benting*[1] of *kampong*[2] te bereiken; doch te vergeefs!.... Eens dat wy afgemat en vermoeid onder eenige klapperboomen, naby de zeekust lagen te rusten, werden wy plotseling door de inlanders, door zeeroovers, overvallen. Alle tegenweer was onmogelyk, en weinige minuten later lagen wy aen de roeibanken der roovers-*prauwen*[3] geketend.....

Jaren, die my eeuwen toeschenen, heb ik als galei-slaef gediend. Daer, afgesneden van al wat my lief was, zyn myne hairen zilverwit geworden. Niemand stond bemoedigend aen myne zyde; maer des nachts verscheen my dikwyls de troostende beeldtenis van Lou Endah, om my hoop in te boezemen. Wie zou echter hopen..... Doch neen, ik kan u dat leven niet afmalen; het zou daerenboven de smartelykste gewaerwordingen in u doen ontstaen. Laet ik u zeggen, dat op zekeren nacht, toen ik op de harde roeibank sliep, Lou Endah my verscheen en ik meende dat zy my onze vaderlandsche driekleur-vlag wees, welke verre - zeer verre van my in het verschiet wapperde.

1 Forteres.
2 Dorp.
3 Inlandsche vaertuigen.

Toen de zon des morgens haren vurigen gloed over de onmetelyke zee wierp, waeide inderdaed op eenigen afstand van de *prauwen*, de Nederlandsche vlag en statig naderde een oorlogs-schooner, door den stervenden landwind voortgedreven. Een kreet van blydschap steeg uit de borst van een aental ongelukkige galeislaven op; een kreet van ontzetting en woede kwam, als een brullende donder, uit die der roovers. Doch welhaest hadden zy al het voordeel van hunnen toestand berekend. Niet alleen hadden zy de meerderheid; maer nog het werd doodstil - geen stuer was er meer in het schip op te merken; de zeilen hingen slap tegen de masten; het wimpel, dat een oogenblik geleden nog zoo fier wapperde, viel naer beneden, en magteloos lag de schooner daer, byna eene zekere prooi van de ellendelingen.'

De kolonel sprak met meer drift; men bemerkte genoeg dat de geest van den soldaet in hem nog niet dood was; zyne dochter integendeel, die engel van liefde en vrede, sidderde voor de rampen en al het wreede van den stryd.

'De *prauwen* roeiden op en vereenigden zich achter het vaertuig, en onder een vreesselyk gehuil en getier en altyd naderend, openden de roovers het vuer en gingen eene stoutmoedige pooging doen, om den schooner te enteren..... Ha! daer daverde plotseling, bly en vrolyk voor ons, het eerste kanonschot over het water heen, en het schroot der achterste

poortstukken en het geweervuer der Hollanders zaeide dood en vernieling tusschen de roovers en de slaven; maer deze laetsten zegden stervend: “Het is toch vaderlandsch lood.” De stryd was hevig; maer de Voorzienigheid was met den schooner; want de zeewind kwam eindelyk door en wakkerde genoegzaem aen; het vaertuig werd zyne beweging meester, keerde plotseling, en even als de lang genoeg getergde leeuw opspringt en zynen uitdager vernielt - zoo ook donderde eene gansche laeg geschut over de golven heen, en verpletterde en verbrokkelde de *prauwen*.....

Een kreet van wraek rees onder de roovers op; maer alle pooging van hunnen kant bleef te vergeefs. O, 't was schoon voor my, zoo dikwyls de zware damp eenigzins opklaerde, onze vlag bly en triomfeerend, op den top van den mast te zien wapperen.

De roovers bevonden zich in een neteligen toestand. Door den geduchten vyand beneden wind gehouden en gedurig door zyn geschut verbryzeld, overmeesterde hen plotseling de schrik; zy wendden den steven en zetteden, door de branding heen, hunne *prauwen* op het strand. De kanonskogels en de met troepen bewapende sloepen achtervolgden hen; doch zy bereikten het strand en hunne vaertuigen verlatende, namen zy de vlugt in de ondoordringbare bosschen.....

Het was tegen het vallen des avonds, dat de

Nederlanders die tusschen de slaven waren, dankbaer over hunne verlossing, op het dek van den schooner knielden..... Wat klonk ons de moedertael, in de triomfgezangen der matroozen, heerlyk in de ooren..... Wat waren de kleuren der vlag dubbel schoon in ons oog..... Wat gevoelden wy de waerde der vryheid na zoo lang aen de roeibanken gekluisterd te zyn geweest, en onder den barbaerschen geesel gebukt te hebben..... Ik herinner my dat ik des nachts uit een schokkenden droom ontwaekte. Ik had Lou Endah weêrgezien; zy was met bloemen gekroond en hield ons kind aen den boezem; zacht had zy my het voorhoofd gekust, en my “goede reis” en “welkom in uw vaderland” toegefluisterd.’

De kolonel van Herlicum zweeg; hy brak plotselings af, hoewel hy er had kunnen byvoegen, dat hy te Batavia de schatten, die hy jaren geleden afgezonden had, in hun geheel terugvond en nu ook dezelve in zyn moederland had overgebragt. Doch de lezer zal zeker reeds voldaen zyn over zyne uitlegging, en met ons instemmen, dat wy dien krygsman niet zoo plotselings uit de lucht lieten vallen, als men het welligt in den beginne gedacht heeft.

Zyn levensverhael, doormengd met al wat vreemd is, in het midden van onzen roman, maekt er misschien een wonderlyk gezigt in; maer aen Jan Hartman en aen Tom heeft het byzonder bevallen; de zuster heeft hetzelve met liefde gevolgd en Adelbert

herhaelde in zich-zelve, het oog op de gasthuisnon gerigt: ‘God heeft niet alleen engelen in *ons* midden geplaetst; maer dezelve als lichtpunten van zyne liefde over gansch de wereld heen gezonden.’

Onuitputbare liefde van den Schepper tot het schepsel!

Lezeresse, vergeet nu weêr de edele Lou Endah, de Battaks, de roovers, de tygers, de bloemen en de zeëen van Indiën, en keer met my naer het gasthuisklooster van Antwerpen terug.

Eindnoten:

1 Huis der grooten, paleis.

XVI.

Pylsnel gaet het leven voorby. Niets blyft er ons over, tenzy de herinnering. Doch er wordt, om dus te zeggen, een elektrieke draed over onze loopbaen gespannen, en zelfs, als wy aen den boord van het graf gezeten zyn, loopt onze gedachte nog somtyds langs die tooverdraden terug, en wy zien het verloopen leven weêr, met al zyne glimlagchen en tranen, met al zyne bloemen en doornen.

Die terugkeer heeft veel zoet geluk, maer meer nog droefenis in, omdat de laetste altyd zwaerder is in het leven dan wel het eerste.

Zuster Mathilde liet dikwyls hare gedachten in het verledene terug gaen, en zy deed dit des te meer, omdat de wezens, welke zy er ontmoette, beklagenswaerdig waren.

Op een schoonen avond van de maend september zat de non aen het open venster van haer vertrek. De maen stond aen den bewolkten hemel en wierp soms haren bleeken glans op het venster, waeraen de zuster onbeweeglyk, als een beeld in eene nis, gezeten was. Zy had het oog droomend op de wolken gerigt, en even als zy deed, toen zy nog een kind was, vormde hare verbeelding dáérin allerlei wezens en figuren.

Hebt gy nooit, lezeresse, als gy alleen en droomend des avonds gezeten waert, hebt gy dan nooit de wolken gaêgeslagen? Zaegt gy ze niet duizende vormen aennemen; waren het beurtelings geene menschelyke wezens: mannen, vrouwen, kinderen; waren het geene steden, dorpen, heuvels en dalen?.... Voor my zyn de dryvende wolken het wentelende rad van 't leven - dat toch ook niets meer is dan eene wolk die voorttuimelt, en na duizende vormen te hebben aengenomen, eindelyk verdwynt om voor andere tuimelaers plaets te maken.

Zuster Mathilde zag in de wolken geheel het panorama van het leven van Paul en Felicita voor zich

heen dryven - aenvangende met de wieg van haren broeder, waerop zy roozen en leliën door de hand eens engels gestrooid zag, tot het schip met blanke zeilen, dat de ongelukkige Felicita aen haren geboortegrond had ontvoerd.

Beurtelings rezen de beelden van genoegen en smarte voor haer gezigt op; beurtelings was het de effen weg, die door het vreedzame Vogelenzang kronkelde, ofwel een woelige ronde-dans, waerin Paul al zyne vroegere zoete genoegens vergat. De bruiloft maekte er plaets voor de dryvende doodskist; de feestkrans voor den rouwmantel. Nu zag zy Jan Hartman, dien martelaer uit het volk; dan de gestorvene baronnes of den ongelukkigen Paul; nu den ouden Tom of het bleeke Anneke, dat den ondergang der van Weeleghoms voorspeld had.

En wat, dacht de goede zuster, wat is er toch geworden van al die eerzuchtige plannen, door de baronnes en den graef gesmeed? Niets: alles is vervlogen, gelyk de wolkenbeelden heendryven. Niets is er over gebleven dan smaed, puinen, tranen en een vergeten graf. De baronnes is arm gestorven; de graef van Hoogensteen en zyne dochter zyn vertrokken, met schande en verachting overladen; het kindje is aen vreemde handen toevertrouwd - en gy, arme Paul, waer zwerft gy rond gelyk een misdadiger? Misschien hebt gy geenen steen, waerop uw hoofd rusten kan.

Maer boven de ydele plannen der menschen, boven die wolkenbeelden, leeft er een God, op wien alleen men betrouwen kan, en *dat* had de familie van Weeleghom vergeten. Al wat in het vermogen eener zwakke vrouw mogt besloten liggen, had zuster Mathilde beproefd om de familie voor ondergang te bewaren; doch het was te vergeefs geweest. Die ondergang scheen in hooger wil besloten; het was als eene verschrikkelyke les voor hen, die God als het grondbegin van hunne handeling miskennen.

Al wat zuster Mathilde doen kon, was den achtergelaten zoon verzorgen; hem opkweeken, onder leiding van haren vader en van Adelbert; hem vormen tot een opregt edelman, een goed burger en vooral tot braef Christen, die uit het verledene eene treffende les putten zou voor het toekomende. Zy wilde door dat kind, den gevallen familie-naem in eere herstellen, en dit denkbeeld gaf veel troost aen de zuster.

De wolkenbeelden waren reeds lang heen gedreven, toen een pistoolschot in de verte daverde.

De non sidderde; niet het minste gedruisch volgde het echter op, en de nacht werd even stil als te voren.

Mathilde droomde verder aen het kind, waerop zy al hare hoop gevestigd had: zy zocht in hare eenvoudigheid de eerste woorden, die zy haren pleegzoon zou leeren stamelen: ‘God, vader, moeder.’ Zy verzon naer middelen, om hem die woorden te leeren

beminnen; zy dacht er aen, wat zy aen het kind zou zeggen, als het naer zynen vader en zyne moeder mogt vragen, en als het weenen zou, omdat het beiden verloren had, en eindelyk hoe zy het zou troosten met het zoete denkbeeld, dat het beiden in een beter leven zou terugvinden. Wat al bloemen weeft onze zwakke inbeelding rond de naekte wezenlykheid!

Een zacht kloppen op de deur der cel stoorde de mymering der non. De zuster ging openen, en eene der zusters stak het hoofd binnen.

'Zuster Mathilde, zegde zy; men heeft eenen gekwetste in het gasthuis gebragt, en onze eerwaerde moeder verzoekt u hem te komen verplegen.

- Ik kom, zuster! was het antwoord - en de zoete droombeelden waren verdwenen, omdat voor haer het zoetste droombeeld 'de menschlievendheid' was. Met geestdrift, wy mogen het zeggen, vloog de non den trap af en de verschillende zalen door.

Lezer, hebt gy ooit een gasthuis bezocht?

Hoe aenlokkelyk die ziekenzalen ook zyn door de zuiverheid, door de orde, door de zachte regeltucht welke er heerschen; hoe vriendelyk die ryen gemakkelyke bedden den arme ook toelagchen; hoeveel liefde er ook rondzweve - toch heeft het bezoek altyd iets smartelyks in zich.

Men hoort er het stenen en klagen der lyders; het kermen der stervenden; men hoort er kreten van snydende smart en wanhoop, soms van razerny; het

ylen van den eenen stoort den slaep of den doodsnik van den anderen. Men ziet er dooden uitdragen, en zieken binnenvoeren, die op hunne beurt misschien welhaest den weg hunner voorgangers zullen ingaen, dat is die naer het doodenhuis - en tusschen die gedurige worsteling van dood en leven, bevinden zich gedurig de zusters. Zy stillen de klagten van dezen, lenigen de pyn van genen; bedaren hier de smarten en den schrik van den stervende; geven dáér hoop op een spoedig herstel aen den pas aengekomene, en bidden over het lyk van den doode.....

Men wordt gewoon aen dat alles, zal men zeggen, en de zuster moet eenmael al die smarten zonder de minste aendoening, zonder eenig medelyden voorbygaen: - dat was by zuster Mathilde het geval niet, en op den dag van heden, gelyk op den eersten dag, is haer hart eene zuivere en onuitputtelyke bron van liefde en medelyden voor allen.

Ook toen zy door de zalen ging, hoorde zy haren naem achter zich, met liefde, murmelen en zy die dezen naem niet meer konden uitspreken, wierpen eenen dankbaren blik op dat wezen, hetwelk hun zooveel zoete oogenblikken in hun lyden geschonken had. Eenigen riepen haer fluisterend toe, anderen wenkten - ieder had een woord, een' oogslag, een' glimlach, een' traen van dien engel willen ontvangen.

Doch ditmael luisterde zuster Mathilde niet; ditmael scheen zy ongevoelig voor de klagten: zy had

te veel haest om den ongelukkige te verplegen, voor welken men haer geroepen had.

In de zael gekomen, zag zy op een der bedden eenen man liggen, wiens hoofd met bebloede doeken omwonden was. Wat van zyn gelaet zigtbaer bleef, was bleek als het gezigt van eenen doode; zyne handen lagen paers, blauw en magteloos langs zyn ligchaem; zyne kleeding was verward, gehavend, gescheurd en met bloed bevlekt.

Op het eerste gezigt zou men gezegd hebben, dat hy reeds dood was; doch by nauwkeuriger onderzoek zag men eene ligte beweging van ademhaling.

Die man was een zelfmoordenaer - een van die rampzaligen, welke zoo diep gevallen en ontmoedigd zyn, dat zy geene kracht meer gevoelen om het leven nog langer te dragen. Hy had zich, in eene naby gelegen straet, door een pistoolschot het hoofd deels verbryzeld, was door eenige voorbygangers opgenomen en naer het gasthuis gebragt.

Wie was hy?

Niemand kende hem. Hy droeg ook geen enkel teeken op zich, waeraen hy kon herkend worden; ja, zoo zorgvuldig was alles verwyderd, dat men niet anders denken kon of die man, had zich-zelven en zyner familie de schande van den zelfmoord willen sparen.

De gasthuisnon naderde den gekwetste, deinsde plotseling achteruit, keerde nogmaels sidderend terug, als om zich te overtuigen of zy zich niet bedroog, en

gillend het aengezigt in de handen verbergende, zakte zy voor het bed neder.

De non had den gekwetste herkend: het was de baron Paul van Weeleghom.

De heelmeester en bedienden schoten toe, en meenende dat zuster Mathilde eenigen aenval van ziekte kreeg, rigtten zy haer op om haer vervolgens te verwyderen.

'Neen, laet my hier! zegde zy, kalmer geworden; ik mag dit bed niet verlaten..... Ik heb myne kracht reeds teruggevonden..... Gaet, en zyt gerust, nooit zal een zieke liefderyker verzorging bekomen dan deze.

Men eerbiedigde het geheim, dat zich onder die woorden liet gevoelen.

Nog altyd bevend van aendoening, luisterde de gasthuiszuster naer de bevelen der heelmeesters, hoedanig zy den zieke verplegen moest, en toen allen verwyderd waren, naderde zy het bed, viel op hare kniën, en het aengezigt tegen het bebloede ligchaem van Paul verbergende, liet zy vryen loop aen hare lang weêrhouden tranen.

God! zóó moest zy hem dan wedervinden.

De gewonde kwam langzamerhand by; hy opende moeijelyk de oogen, en scheen in het rond te staren. Met eene gebrokene stem, vroeg hy:

'Waer ben ik?

De non ligtte het hoofd op, en antwoordde diep ontroerd:

‘In het gasthuis.

Eene huivering liep den zieke over de ledematen.

De zuster bad voor den ongelukkige; zy vroeg voor hem slechts eenige oogenblikken leven te meer, opdat hy niet met de zware schuld des zelfsmoords beladen, de eeuwigheid mogt ingaen; zy vroeg als eene zegening des Heeren, dat haer pleegbroeder, de vader van het kind hetwelk haer was aenbevolen, haer nogmaels mogt herkennen.....

‘Lydt gy veel? stamelde de zuster bevend, nadat zy gebeden had.

- Die stem..... murmelde de zieke. Wie zyt gy?

- Eene gasthuiszuster, welke u komt verplegen.

De zieke sidderde op nieuw en wendde het hoofd om.

‘Waerom, ging zuster Mathilde voort, wendt gy het aengezigt af? Boezem ik u dan verachting in?

De gewonde gaf geen antwoord.

‘Ik smeek u, luister naer myne stem; ik breng u hulp in het lyden; ik wil ook uwe smartelyk gewonde ziel vertroosting geven; ik wil u op den rand van het graf verzoenen, met die welke gy op aerde lief had en met uwen God in den hemel.

- Verzoenen..... dat is te laet.

- Neen, dat is nooit te laet. Een berouwvolle blik naer boven, en God zal uwe schrikkelyke misdaed uitwisschen. Ik smeek er u om, in den naem uwer moeder, in den naem van uw kind.

- Myn kind..... Neen, ik heb geen kind..... Wie denkt gy dat ik ben?.... Ik ben de baron Paul van Weeleghom niet..... Ik wil onbekend sterven en niemand mag weten, dat ik een zelfmoordenaer ben.

- Arme dwaler, nokte de non; gy vreest den spotlach der wereld, en gy siddert niet voor de straffe Gods.

- Ach, ik heb God te lang vergeten, en ik geloof dat Hy my niet meer barmhartig zyn kan. Ik was jong en ryk; myn vader was dood, en myne moeder offerde my op aen de eer- en geldzucht. Niemand sprak my van godsdienst en deugd, tenzy myne pleegzuster - een zoet en lieftallig kind, dat als een zuivere engel aen myne zyde trad en my beminde gelyk eene zuster beminnen kan..... Ik heb haer verstooten, veracht en miskend; maer ook altyd de straf daervoor in myn hart omgedragen..... Ik, ik heb de wereld en al hare bedriegelykheden omhelsd; zy, zy is eene heilige geworden onder de menschen, en hoewel ik vrees haer te ontmoeten, zou ik uit haren mond toch woorden van vergiffenis willen hooren.....

De non greep de handen van den zieke vast, en heete tranen stroomden op dezelve neder.

‘Waerom weent gy, zuster?

- Paul, Paul! het is Isidora, die voor uw ziekbed neêrknielt.

- Isidora..... God, heb genade met my!

De zieke liet het hoofd ter zyde vallen en geruimen

tyd dacht de non dat hy dood was. Eindelyk opende hy de oogen weêr en murmelde:

'Ja, ik wil my verzoenen met God.

Welhaest naderde de priester het sterfbed van den rampzalige. Gedurende die plegtigheid zullen wy eenen oogslag geven op zyn leven, sedert zyn heimelyk vertrek uit Antwerpen.

De baron vlugtte naer Duitschland, en bezocht er beurtelings verschillende steden. Niet zoo haest had hy de grenzen bereikt, of hy hield zich als volkomen van zyn geboorte-land afgescheiden: het schaemtegevoel had dáén gewis een aenzienlyk deel. De kwade neigingen hadden daerenboven te diep wortel geschoten in het hart van den jongen man, dan dat dezelve, door de laetste gebeurtenissen, plotseling overmeesterd waren. Aen eene der badplaetsen gekomen, waegde hy zyne laetste penningen op het groene tapyt, en won eene aenzienlyke som goud.

De jonge baron trachtte, onder een vreemden naem, in den stroom der zwelgeryen, zyne ongelukken en zyne misdaden te vergeten. Hy vergat zelfs zyn kind in de wieg, zyne moeder op haer doodsbed, tot dat eindelyk, na dien roes van eenige maenden, de armoede aen zyne deur dreigde te komen kloppen.

In de hoop van nogmaels gelukkig te zyn door het spel, bezocht hy op eenen avond het speelhuis, weêr voorzien van het laetste overschot zyner fortuin. Met een bang jagend hart, volgde hy de kansen van het

spel, doch - hy verloor. Arm, verlaten en verstooten stond hy daer in den vreemde! Hy ontvlugtte de badplaets, waer hy zoo lang in eene verblindende weelde geleefd had; hy bedelde soms om niet van honger te sterven, en was gelukkig als hy, in de gevangenis met dieven en vagebonden vermengd, ten minste mogt te eten vinden.

Dan, in dien toestand, overmeesterde de wanhoop zyne ziel, en meer dan eens had de ongelukkige aen den boord van eene rivier gestaen, om een einde aen zyn leven te maken. Er was echter nog eene kleine vonk in zyn hart levendig gebleven: eene vonk van liefde voor zyn kind.

'Kom, dacht hy, laet ons naer het vaderland terug gaen, en nog eens myn kind zien.'

Hy ging en bedelde van stad tot stad, van dorp tot dorp. Onbekend kwam hy in zyne geboortestreek en bereikte eindelyk de stad, waer hy vroeger in weelde en overvloed geleefd had. Dáér, op die plaets van herinneringen, ontwaekte zyn geweten; hy vernam er den dood zyner moeder, het ruchtbaer geworden vertrek van Felicita; hy hoorde er door minderen met verachting spreken over zyne familie, en zich-zelven als een schurk brandmerken.

'Ja, mompelde hy verschrikkelyk; ik ben een schurk, die de wereld tot schande strekt! - en met de wanhoop in de ziel zocht hy de eenzaemheid. Dagen achtereen zwierf hy in de stad rond; hier verborg hy

zich het gelaet voor een ouden vriend, ofwel voor eenen bekende, die den vagebond in hunne koetsen voorby snelden; ginds ontweek hy het oog van den mindere; elk huis, elke straetsteen scheen hem zyn schandelyk gedrag te verwyten. Tienmael had hy aen Adelbert's wooning gestaen, om te vragen zyn kind te mogen omhelzen; tienmael was hy het gasthuis genaderd, om hulp en onderstand van zyne zuster af te smeeken; maer telkens was hy beschaemd terug gekeerd.

Eens had hy den moed gehad aen het huis van Adelbert te bellen; toen er geopend werd durfde hy den wensch zyns harten niet over zyne lippen laten vloeijen, en nadat de oude dienstknecht den ‘bedelaer’ eene aelmoes in de hand had gesteken, was de deur toegevallen.

Door duizende gevoelens overweldigd, had hy eindelyk het rampzalige voornemen uitgevoerd, dat in zyn leven hem reeds zoo dikwyls als de eenige toekomst had toegeschenen: den zelfmoord. Daertoe komt de mensch, zonder een vast grondstelsel van godsdienst..... Het laetste geld, dat hy door bedelen vergaderd had, moest dienen om eene pistool en een stuk lood te koopen, en met eene krampachtige hand had hy zich de koude tromp voor het brandend voorhoofd gedrukt - en het schot gelost.....

Thans, in tegenwoordigheid van de gasthuiszuster, had hy echter gewenscht te mogen leven en te boeten.

De troost der godsdienst had hem tot betere en stillere gevoelens gebragt, en ieder woord van zyne pleegzuster was een droppel zalving te meer in de wonde van zyne ziel.

‘Zuster, mompelde hy, toen de priester de sponde verlaten had; waer is de tyd, toen wy te zamen gelukkig en tevreden leefden op Vogelenzang..... O, gy zyt gansch het leven door, myne zuster - myne trouwe zuster gebleven; gy waert de beschermster onzer familie, de bewaer-engel van myn kind, en nu nog dank ik God, dat ik ten minste in uw byzyn - laet het dan ook in een gasthuis zyn - mag sterven. Maer ik, ik heb u wreed vergeten en miskend.....

- Herhael dat niet meer, Paul.

- Laet my zeggen, wat ik zoo lang in het diepste myner ziel verborgen heb gehouden.....

- Zwyg, ik bid er u om..... Ik heb u woorden van liefde over te brengen, die uwe stervende moeder my heeft toevertrouwd; ik heb u vergiffenis af te smeeken voor uwe vrouw, de ongelukkige Felicita; ik heb u het geluk toegeschikt, dat gy uw kind zult vaerwel kussen, alvorens te sterven.

- Goede, zuster! mompelde de zieke, diep aengedaen.

Het licht der lamp dat gedurende den nacht, een droevigen gloed over het bed van den gewonde geworpen had, verbleekte voor de eerste stralen der zon. De krachten van den zieke verminderden, zyn

oog werd zwakker en de spraek moeijelyker, en zelfs was hy zyn doods-uer naby, toen de burggraef Adelbert, de kolonel van Herlicum, Tom, Jan Hartman en zuster Mathilde met het kind op den arm, rond het sterfbed stonden.

'O meester, myn goede meester! snikte de oude Tom, reeds toen hy binnentrad; hy vloog het bed nader, waerop de ongelukkige jonge man lag, en zakte weenend voor hetzelve neder. Meester, hoe hebt gy God en den ouden Tom zóó kunnen vergeten.....

- Tom..... vriend!.... mompelde de baron en drukte krampachtig de handen van den getrouwen dienstknecht, die hem steeds als een zoon had lief gehad. Myn kind?.... vroeg hy verder - en zuster Mathilde bragt de warme roozen lippen van het wichtje aen de reeds koude en blauwe lippen van den stervende. Men zag het wel, de rampzalige snakte naer leven en liefde, helaes! nu het te laet was.

Daer stonden nu al degenen rondom de legerstede, welke eene rol vervuld hadden in de dramatische levensgeschiedenis van den jongen edelman: de goeden waren gebleven, de boozen waren ten ondergegaen, zoo als het Anneke voorzegd had; de armen waren verheven en de trotsaerds vernederd geworden. Zy kwamen nog allen eenmael, om dus te zeggen, op het tooneel terug, om den triomf der deugd te doen aenschouwen.

Doch alvorens den lykdoek over dit tafereel van

huiselyk leed te laten vallen, zullen wy ook onze lezers en lezeressen bidden zich met den stervende te verzoenen, zoo als elk der aenwezigen zich met hem verzoend heeft. Hy heeft een hartelyken handdruk gegeven aen Jan Hartman en aen. Tom - die twee edelmoedige kinderen uit het volk; hy heeft Adelbert en den kolonel met ontroerde stem vaerwel gezegd; zyn kind nogmaels gekust, en daerna, met het oog op het Christusbeeld en de hand zyner zuster dankbaer omklemd hóudende, is de arme lyder gestorven.....

Tien jaren waren heen gevloden, sedert den dood van den baron Paul. Zyn zoon was eene lieve knaep geworden, en die reeds vroegtydig edele gevoelens aen den dag legde. Hy had eene opvoeding genoten, welke men tegen-overgesteld aen die des vaders noemen mogt; want het godsdienstige gevoel was er de grondslag van geweest. Het kind was de liefde van Adelbert, van den heer van Herlicum en zuster Mathilde, en men beschouwde den knaep als een eigen kind.

De knaep, hoe jong ook, wist dat zyne moeder nog in leven was, en als door een verheven gevoel aengedreven, ging hy dikwyls naer den boord der Schelde de aenkomende schepen begroeten, alsof het hem in zyne ziel gezegd werd, dat zyne moeder eens langs dien weg tot hem zou terugkeeren.

Daerin had zyn kinderlyk hart waerheid gesproken.

Eens dreef een Amerikaensche koopvaerdy-vaerder statig de Schelde in. Op het dek stond eene in rouw gekleede dame, met eene diepe ontroering op het gelaet uitgedrukt, de majestueuse stad, welke zich in den breeden vloed spiegelt, gade te slaen. Zy zag er bleek en verstorven uit; maer droeg nog altyd een flauw spoor van vroegere schoonheid. Soms schenen haer hevige aendoeningen te overmeesteren, want zy wankelde dan en moest zich aen het touwwerk, of den mast vastgrypen om niet te vallen.

De reizigster kwam aen wal, en het eerste wezen waerop haer oog viel, was een knaep van ongeveer elf jaren, met blauwige oogen, zwart krullende lokken, met een open gelaet, en die droomend tegen het paelwerk leunde. De vreemdelinge sidderde; het gelaet van dat kind scheen haer bekend voor te komen en toesnellende, vroeg zy met eene bevende stem:

‘Kind, hoe is uw naem?

De knaep hief de blauwe kykers vriendelyk op, by het hooren van die stem, en antwoordde zacht:

‘Men noemt my Paul van Weeleghom.

- Kind, myn kind! ik ben uwe moeder! riep de vreemdelinge uit en knelde den knaep aen het snel jagende hart.

- Moeder! stamelde het knaepje, en als ware er een hemelsch gevoel in zyn hart gedaeld om de waer-

heid der woorden van de vreemdelinge te bevestigen, strengelde het kind zyne armkens rond den hals der weêrgekeerde, en overlaedde het bleeke wezen zyner moeder met kussen.

- Ik dank u, o myn God! murmelde de vrouw weenend, dat Gy my myn kind terug geeft. Ja, Gy toont my nu, dat Gy, in uwe goedertierenheid, myne misslagen vergeven hebt; want het eerste wezen 't welk my in de armen vliegt, is myn eigen zoon, de lieveling van myn hart..... Kind, ging zy voort, zult gy uwe moeder beminnen?

- Ja, dat heeft my myne andere moeder, zuster Mathilde, steeds geleerd.

- Edele en miskende zuster!.... Waer is uw vader, kind?

- Ik heb er twee, was het naïve antwoord; de burggraef Adelbert en de kolonel van Herlicum.

- Maer uw derde, uw wezenlyke vader?

- Die is Hierboven, by den goeden God.

Mevrouw boog het hoofd en wischte eenen vloed tranen af, die langs hare bleeke kaken vloeiden. De berouwvolle Magdalena had hem in leven gewenscht, om hem nogmaels vergiffenis af te smeeken; om hem te zeggen hoe zwaer zy geboet had, sinds haer vertrek tot aen het doodsbed haers vaders. Nooit was haer het nieuws van het overlyden des barons toegekomen, evenmin als zy in de laetste jaren tydingen had ontvangen over haren zoon. De gedurige ver-

plaetsing, welke haer vader haer deed ondergaen, was gewis hiervan de oorzaek.

Het kind wekte haer uit de smartelyke overdenking op.

‘Moeder, wy hadden u reeds zoo lang verwacht! zegde het met eene zilverige stem; kom nu, wees gelukkig in ons midden: ik heb thans twee vaders en twee moeders!

En het eerste gedeelte dezer bewoordingen werd ook eenstemmig, ten opzigte van mevrouw, herhaeld door Adelbert, den kolonel van Herlicum en zuster Mathilde - door dien zoeten engel op deze aerde, van wien wy, op het einde van dit verhael, slechts met smarte afscheid nemen en haer toeroepen ‘WEES EEUWIG GEZEGEND!’

EINDE.